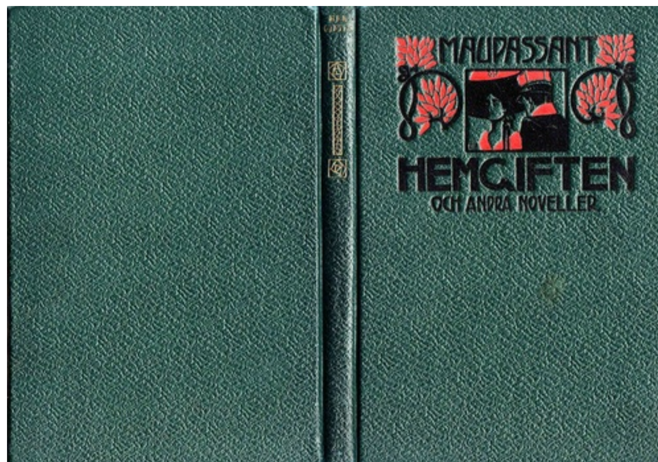

GUY DE MAUPASSANT

HEMGIFTEN

OCH ANDRA NOVELLER

STOCKHOLM 1910 • HOLMQUISTS BOKTRYCKERIS FÖRLAG.

STOCKHOLM 1910
LINKOLN BLOMS BOKTRYCKERI A. B.

Förord till den elektroniska utgåvan

Översättaren till dessa noveller är anonym. Illustratör: A. Hjelm. Scannad från original i mars 2013 av Bert H.

HEMGIFTEN

Det var ingen, som blef förvånad öfver Simon Lebruments giftermål med fröken Jeanne Cordier. Lebrument hade just köpt advokaten Papillons klientel, följaktligen måste han skaffa pengar att betala den med, och fröken Jeanne Cordier representerade en summa af trehundratusen francs i kontanter och obligationer, ställda på innehafvaren.

Advokaten Lebrument var icke blott en vacker karl, det hvilade också något flott öfver honom, en litet notarieaktig flotthet, en litet provinsaktig flotthet, men i alla fall — flott var han, och det är någonting ytterst sällsynt i Boutigny-le-Rebours.

Fröken Cordier var i besittning af både behag och friskhet, ett något tafatt behag och en något dufven friskhet, men som helhet betraktad kunde hon likväl sägas vara en vacker och intagande flicka, som nog förtjänade, att

man lade märke till henne.

Bröllopet satte hela Boutigny på den andra ändan.

Det blef högeligen beundradt, och de nygifta föredrogo att genast dölja sin lycka i sitt blifvande hem och ersätta bröllopsresan med en helt vanlig liten resa till Paris, hvilken skulle äga rum efter några dagars ensamhet.

Det blef härliga dagar, ty Lebrument hade vetat att omgifva sina första närmanden till sin unga hustru med en sällsynt takt och finkänslighet. Han hade tagit till sitt valspråk: »Den, som kör med stutar, kommer också fram.» Han förstod att på samma gång vara tålig ochberedd att handla. Hans seger blef snabb och fullständig.

Då fyra dagar hade gått, tillbad fru Lebrument sin man. Hon kunde icke längre undvara honom; hela dagen måste han vara i hennes närhet, för att hon skulle få smeka honom, kyssa honom, klappa hans händer och draga honom i skägget och i näsan. Hon satte sig på hans knä, fattade tag i hans båda öron och sade: »Öppna munnen och igen med ögonen». Han öppnade lydigt munnen, slöt igen ögonen till hälften och fick en lång och kärleksfull kyss, som kom honom att rysa i hela kroppen. Och han å sin sida hade icke smekningar nog, icke läppar nog, icke händer nog, icke nog i hela sig själf att tillbedja sin hustru från morgon till kväll och från kväll till morgon.

***

Då den första veckan hade gått, sade han till sin unga ledsagerska genom lifvet:

»Om du har lust, så föreslår jag, att vi resa till Paris nästa tisdag. Vi skola göra alldeles som ett parälskande, som icke äro gifta, gå på restauranter, på teatern, på varietéer, öfverallt, öfverallt.»

Hon hoppade högt upp i luften af glädje.

»Ack ja! Ack ja! Låtom oss komma i väg så fort som möjligt.»

Han tilläde:

»Men för att vi icke skola glömma det, så säg å din far, att han lagar, att han har din hemgift i ordning så kan jag själf taga med mig den och på samma gång betala advokat Papillon.»

Hon svarade:

»Jag skall nog komma ihåg att säga honom det i morgon bittida.»

Och han tog henne i sina armar för att åter börja den älskogslek, som under de svunna åtta dagarna hade uppfyllt henne så helt och hållet.

Följande tisdag följde svärfar och svärmor sin dotter och svärson till bangården för att säga de unga tu ett sista farväl, innan de afreste till hufvudstaden.

Svärfadern sade:

»Jag försäkrar er, att det är mycket oförsiktigt att gå med så mycket penningar i sin plånbok.»

Men den unge sakföraren log.

»Oroa er icke för den saken, svärfar, det är jag van vid. Ni kan nog förstå att i min ställning händer det ofta, att jag får bära ända till en million på mig. På det sättet undgå vi åtminstone en hel mängd formaliteter och dröjsmål. Ni behöfver visst icke oroa er.»

Konduktören ropade:

»Resande till Paris behagade stiga in!»

De kommo hufvudstupa in i en kupé, där det satt två gamla damer.

Lebrument hviskade till sin hustru:

»Det var förargligt, nu kan jag icke röka.»

Hon svarade helt sakta:

»Ja, jag tycker också, att det är mycket förargligt, men icke på grund af din cigarr.»Tåget blåste och satte sig i gång. Under resan, som drog en timma, yttrade de ingenting vidare till hvarandra, ty de båda gamla sofvo icke.

Så fort de kommit ut från Saint-Lazare-bangården, sade Lebrument till sin hustru:

»Tycker du icke, min skatt, att vi först skulle bege oss ned på boulevarden och spisa frukost? Så kunna vi senare komma helt lugnt tillbaka för att hämta kofferten och låta bära den till ett hotell.»

Hon samtyckte genast:

»Ja, låtom oss gå bort till en restaurant och spisa frukost. Är det långt?»

Han svarade:

»Ja, icke så alldeles i närheten, men vi taga väl omnibusen.»

Hon blef förvånad:

»Hvarför skola vi då icke hellre taga en droska?»

Han började leende att gräla på henne:

»Är det på det viset, du visar din sparsamhet? En droska för fem minuters väg, sex sous i minuten, det generar dig minsann icke.»

»Det är sant,» sade hon en smula häpen.

En stor omnibus körde förbi, dragen af tre hästar i rad. Lebrument ropade:

»Konduktör! Hej, konduktör!»

Den tunga vagnen stannade. Den unge advokaten sköt fram sin hustru och sade helt hastigt till henne:

»Sätt dig inne vagnen, jag sätter mig ofvanpå, så att jag åtminstone får röka en cigarrett före frukosten.»

Hon fick icke tid att svara, konduktören, som hade fattat henne i armen för att hjälpa henne upp för trappsteget, skuffade henne in i vagnen, där hon helt förvirrad föll ned på sätet, medan hon genom bakfönstret såg sin mans fötter klättra upp för stegen och försvinna.

Hon blef sittande utan att kunna röra sig mellan en tjock herre, som luktade tobak, och en gammal fru, som luktade hund.Alla de öfriga passagerarna, som sutto i två stumma rader — en kryddkramhandlarpojke, en arbeterska, en infanterisergeant, en herre med guldbågsglasögon och hög sidenhatt, hvars väldiga brätten voro böjda i form af en takränna, två damer, som sutto med en öfverlägsen och viktig min, som tycktes säga: »Vi sitta visserligen här, men vi höra hemma på helt andra ställen», två nunnor, en barhufvad jungfru och en likbärare — liknade en vald samling karrikatyrer, ett museum af groteska masker, en samling parodier på människoansikten, två rader af de komiska dockor, som på marknader användas som mål vid bollkastning.

Vagnens skakningar kommo deras hufvuden att nicka och huden på deras kinder att dallra; bullret af hjulen gjorde dem slöa och kom dem att se sömniga och idiotiska ut.

Den unga frun satt fortfarande lika orörlig.

»Hvarför satte han sig icke här inne hos mig?» sade hon för sig själf. En obestämd sorgsenhet bemäktigade sig henne: »Han hade då verkligen kunnat undvara den där cigaretten.»

Nunnorna gåfvo tecken, att man skulle stanna, och så gingo de ut den ena efter den andra, i det att de utbredde en fadd lukt af gamla klädningar.

Vagnen satte sig åter i rörelse och stannade ånyo. En köksa steg upp, röd och andfådd. Hon satte sig och tog sin stora korg med de inköpta varorna i på knäet. En stark lukt af diskvatten fyllde plötsligt omnibusen.

»Det är längre, än jag trodde», tänkte Jeanne.

Likbäraren gick ut och blef aflöst af en kusk, som luktade stall. Den barhufvade kvinnan aflöstes af ett stadsbud, hvars fötter utsände lukten af svett.

Advokatfrun kände sig obehaglig till mods, hon fick kväljningar och var nära att gråta utan att veta hvarför.

Andra passagerare stego ut och andra in. Omnibusen körde fortfarande vidare genom oändliga gator, höll vid hållplatserna och körde vidare.»Hvad det är långt!» sade Jeanne för sig själf. »Bara han icke glömmer att stiga af! Eller har han somnat! Han har nog anledning att vara trött efter de sista dagarna.»

Småningom försvunno alla passagerarne. Hon blef ensam, alldeles ensam. Konduktören ropade:

»Vaugirard!»

Då hon icke rörde sig, upprepade han:

»Vaugirard!»

Hon såg på honom och förstod, att det måtte vara menadt åt henne, eftersom det icke fanns några flera i vagnen. För tredje gången ropade mannen:

»Vaugirard!»

Då frågade hon:

»Hvar äro vi?»

Han svarade i snäsig ton:

»Vi äro i Vaugirard, för tusan. Nu har jag sagt det minst tjugu gånger.»

»Är det långt från boulevarden?» sade hon.

»Hvilken boulevard?»

»Boulevard des Italiens, naturligtvis.»

»Ja, den äro vi förbi för länge sedan.«

»Ah — skulle ni vilja vara god och säga detta till min man?»

»Er man? Hvar är han?»

»Ofvanpå.»

»Ofvanpå. Det har icke varit någon ofvanpå på länge.»

Hon gjorde en åtbörd af förskräckelse.

»Hvad för något? Det är icke möjligt. Han steg upp på samma gång som jag. Se efter, han måste vara där!»

Konduktören blef grof.

»Hör nu, lilla ni, nu är det pratadt nog om den här saken; mister man en karl, står en tio åter. Är han borta, så är han borta. Ni finner nog en annan, det finns nog af dem på gatan.»

Tårarna stego henne i ögonen.»Ni misstar er, jag försäkrar er, att ni misstar er. Han hade en tjock portfölj under armen.»

Konduktören började skratta:

»En tjock portfölj. Ja, det minns jag verkligen, han steg af vid Madeleine-kyrkan. Men det är detsamma, smitit ifrån er, det har han, ha, ha, ha!» — —

Vagnen hade stannat. Hon steg ur och kastade ovillkorligen en blick ofvanpå omnibusen; taket var alldeles tomt.

***

Hon började gråta helt högt utan att tänka på, att det var någon, som hörde eller såg på henne.

»Hvad skall blifva af mig? Hvad skall blifva af mig?» ropade hon förtviflad.

Inspektören vid omnibusstationen närmade sig:

»Hvad är det, som står på?»

Konduktören svarade flinande:

»Det är ett fruntimmer, hvars man har smitit ifrån henne på vägen.»

Den andra svarade:

»Ja, det angår icke oss. Sköt ni er plikt.»

Han vände sig om och gick in i väntsalen.

Hon började gå rätt fram, alltför förvirrad och öfverväldigad för att riktigt kunna fatta, hvad som händt henne. Hvart skulle hon gå? Hvad skulle hon göra? Hvart hade han tagit vägen? Hur kunde en sådan distraktion, en sådan glömska, ett sådant misstag vara möjligt?

Hon hade jämnt två francs på sig. Hvart skulle hon vända sig? Plötsligt kom hon att tänka på sin kusin Barral, som var underdirektör i marinministeriet.

Hon hade tillräckligt på sig för att kunna taga en droska, och hon lät köra sig till honom. Hon mötte honom ett stycke från hans port, han var på väg till ministeriet. Liksom Lebrument hade han en tjock portfölj under armen.

Hon for ut ur vagnen.»Henry!» ropade hon.

Han stannade förvånad.

»Jeanne ... du här ... och ensam? ... Hvad betyder detta? Hvar kommer du ifrån?»

Hon stammade, med ögonen fulla af tårar:

»Min man försvann för en stund sedan.»

»Försvann, hvar?»

»Ofvanpå en omnibus.»

»På en omnibus? ... Huru ...?»

Hon berättade honom gråtande, hvad som händt.

Han hörde på henne och funderade ett ögonblick.

»Var han alldeles lugn i morgse?» frågade han.

»Ja, det var han.»

»Godt. Hade han mycket penningar på sig?»

»Han hade hela min hemgift.»

»Din hemgift? Hel och hållen?»

»Ja, alltsammans ... han skulle upp fram på dagen för att betala den där advokaten, som afstått sina klienter åt honom.»

»Nåväl, min kusin, det gör mig ondt att säga dig, men just nu torde din man vara på väg till Belgien.»

Hon förstod honom icke genast.

»Min man ... menar du, att ...?»

»Jag menar, att din man försvunnit med ditt ... ditt kapital ... det är solklart.»

Hon stannade och kippade efter andan:

»Men då ... då är han ... då är han ju en skurk!»

Hon kände, att det svindlade för henne, lät sig falla mot sin kusins väst och började snyfta.

Då de förbigående stannade för att se på henne, drog han henne sakta in i porten till sitt hus, lade sakta armen kring hennes lif och fick henne uppför trappan. Då hans jungfru förvånad öppnade dörren för honom, befallde han:

»Sophie, spring till restauranten midt öfver och hämta frukost för två. Jag går icke till ministeriet i dag.»

*

SÄNGEN N:R 29

När kapten Epivent gick nedför gatan, vände alla kvinnor sig om efter honom. Han var också typen för en flott husarofficer. Därför ställde han sig också alltid fram till beskådande, bröstade sig öfverlägset och var mycket noga med att hans ben, hans figur och hans mustascher skulle komma till sin rätt. Det var också något värdt att visa, både mustascher, figur och ben. Det första var blondt af samma färg som en mogen rågåker, mycket tjockt och skuggade militäriskt, men fint och elegant snodt öfver läppen och böjde sig därefter ned på båda sidor om munnen i två svängningar, som voro någonting af det käckaste, man kunde tänka sig. Hans figur var smärt, som om han gick med korsett, och öfver den smala midjan vidgade sig bröstet ut i svällande mandomskraft. Hans ben voro beundransvärda, äkta dansör- och gymnastben, hvilkas fasta muskler helt tydligt aftecknade hvarje rörelse under de åtsittande trånga benkläderna.

Han gick med sträckta knän, fotterna utåt och armarne i båge med en smula gungande gång, som är egendomlig för alla ryttare, en gång, som ypperligt framhäfver benens och öfverkroppens linjer och som till en uniform blir alltbesegrande, men simpel till en diplomatfrack.

Liksom så många officerare tog kapten Epivent sig rakt ingenting ut såsom civil. Så fort han uppträdde i grå eller svarta kläder, liknade han en söndagskläddbodknodd. Men i uniform var han oemotståndlig. Han hade för öfrigt också ett vackert ansikte, en smal, böjd näsa, blå ögon och slät panna. Tyvärr var han skallig, utan att han någonsin kunnat begripa, hvarför hans hår fallit af. Han tröstade sig med, att en flott mustasch och en litet skallig hjässa passa mycket bra tillsammans.

Han föraktade hela mänskligheten i allmänhet, men det fanns många grader i hans förakt.

Först och främst existerade alla civila alls icke för honom. Han såg på dem på samma sätt, som man ser på djur, utan att skänka dem större uppmärksamhet, än man i regel låter komma sparfvar och höns till del. Blott officerare räknades här i världen, men han hade icke samma aktning för alla officerare. Öfverhufvud taget respekterade han blott dem, som togo sig bra ut, ett ståtligt yttre måste vara en militärs första och väsentliga plikt. En soldat måste vara en hurtig karl af bara tusan, en käck gynnare, skapad för krig och kärlek, en man med solida nerver, stark skäggväxt och starka händer, ingenting annat. Han delade den franska arméns generaler i åtskilliga klasser, i förhållande till deras växt, deras hållning och skäggprocenten i deras ansikte. Bourbaki stod för honom såsom samtidens störste krigare.

Han log hånfullt åt de korta och tjocka infanteriofficerarna, som blifva andfådda af att marschera, men i synnerhet hyste han en oöfvervinnelig, till motvilja gränsande antipati för »kräken från polytekniska institutet», som han kallade dem. De små magra, tafatta, oviga och glasögonförsedda männen voro efter hans åsikt lika litet skapade att bära en uniform som en kanin till att läsa en mässa. Det var honom en gåta, att i armén tåltes sådana missfoster, som trampa omkring likt krabbor på sina tunna ben, icke dricka, icke ha ordentlig aptit och tyckas föredraga ekvationer framför vackra flickor.

Kapten Epivent hade alltid lyckan med sig hos dettäcka könet och inhöstade den ena segern efter den andra.

Hvar gång, han spisade kväll tillsammans med ett fruntimmer, betraktade han det såsom gifvet, att de måste sluta natten på samma hufvudkudde, och om oöfvervinneliga svårigheter hindrade honom från att nå det tänkta resultatet samma kväll, var han alltid säker på, att det skulle gå efter regeln »fortsättningen följer i morgon». Kamraterna tyckte icke om att sammanföra honom med sina älskarinnor, och de köpmän, som hade en vacker hustru sittande vid kassan, kände honom, fruktade honom och närde ett blindt hat till honom.

När han gick förbi, växlade den vackra kassörskan ovillkorligen en blick med honom genom butikfönstret, en af dessa blickar, som säga mera än de ömmaste ord, och som innebära en kallelse eller ett svar, en önskan eller en bekännelse. Och varnad af sin instinkt, vände mannen sig gärna om och kastade en ursinnig blick efter officerens stolta och raka silhuett. När kaptenen så, leende och belåten med den verkan, han frambragt, passerat förbi, förklarade mannen, medan han tilldelade de föremål, som lågo framför honom på disken, några ilskna knuffar:

»Se, hur han spankulerar i väg, alldeles som en kalkontupp! När skall man väl få nog af att ge alla dessa militära dagdrifvare, som släpa sitt järnkram rundt gatorna, föda och kläder? Hvad mig angår, föredrager jag vida en slaktare framför en soldat. Om han har blod på sitt förkläde, så är det dock bara blod af djur; han gör då åtminstone nytta, och hans knif är icke afsedd att slakta människor med. Jag förstår icke, att man finner sig i att se dessa officiella mördare traska omkring på allmän väg med sina dödsverktyg. De äro nödvändiga, det vet jag mycket väl, men de borde åtminstone hållas dolda, i stället för att klädas ut som till maskerad med röda byxor och blå tröjor. Bödeln, för tusan, han går väl icke klädd i generalsuniform?»Utan att svara ryckte hustrun omärkligt på axlarna, och mannen, som gissade sig till rörelsen utan att se den, skrek:

»Att någon gitter taga ett steg för att se på sådana gynnare.»

Kapten Epivents anseende som kvinnoröfvare var för öfrigt grundfast i hela franska armén.

År 1868 kom hans regemente, det 102:a husarregementet, att ligga i garnison i Rouen.

Han blef snart känd af hela staden. Hvarje eftermiddag vid femtiden infann han sig i teaterkaféet och drack sin absint efter att först ha gjort ett slag ned för promenaden för att visa sina ben, sin figur och sina mustascher.

Rouens handlande plägade också gärna spatsera på samma tid; de gingo med händerna på ryggen, ifrigt upptagna af sina affärer och afhandlade med hög röst kursernas stigande och fallande; likväl kunde de icke underlåta att kasta en blick på honom och mumla:

»Det var en satans flott karl.»

Eller när de kände honom:

»Där ha vi kapten Epivent, tusan till karl, i alla fall, eller hur?»

När kvinnorna mötte honom, gjorde de en liten lustig rörelse med hufvudet, som om en blyg skälfning for igenom dem, som om de kände sig motståndslösa eller afklädda i hans närvaro. De slogo ned ögonen, medan skuggan af ett leende lekte på deras läppar, och önskade att han ville se på dem och finna dem bedårande. När han gick tillsammans med en kamrat, underlät kamraten aldrig, hvar gång samma manöver upprepades, att svartsjukt och missundsamt mumla:

»Den åsnan Epivent har då alltid tur med sig!»

Bland stadens lätta flickor rådde en riktig täflingskamp, om hvem som kunde locka honom med sig. Klockan fem, när officerarna plägade infinna sig, uppställde de sig alla två och två framför kaféet och släpade sinakjolar från ena ändan af promenaden till den andra, medan löjtnanter, kaptener och majorer, likaledes parvis, läto sina sablar skramla fram och tillbaka öfver trottoaren, innan de gingo in i kaféet.

***

En kväll lät den sköna Irma, som, efter hvad som sades, var den rike fabriksägarens Templier-Papon älskarinna,

sin vagn hålla utanför teaterkaféet och låtsades, som om hon gick in till bokhandlaren Poulard för att köpa papper eller beställa visitkort blott för att komma förbi officerarnas bord och tillkasta kapten Epivent en blick, som helt tydligt sade: »När helst ni vill», att öfverste Prune, som njöt den gröna drycken tillsammans med sin öfverstlöjtnant, icke kunde underlåta att brumma:

»Den fördömde karlen! Har han icke lyckan med sig, så säg!»

Öfverstens ord flögo vidare; och kapten Epivent, som förstod att uppskatta detta öfverordnade erkännande, vandrade dagen därpå i full uniform flera gånger förbi den skönas fönster.

Hon såg honom, visade sig och log.

Samma kväll var han hennes älskare.

De dolde ingenting, visade sig tillsammans och lagade att ömsesidigt kompromettera hvarandra, båda lika stolta öfver en sådan förbindelse.

I hela staden talades snart icke om någonting annat än om kaptenen och den vackra Irmas kärlekshistoria. Den enda, som icke anade det minsta, var Templier-Papon.

Kapten Epivent strålade af triumf, hvarje ögonblick insköt han:

»Irma har berättat mig ... Irma sade till mig i natt, i går ... då jag spisade middag tillsammans med Irma ...»Öfver ett helt år prålade och skröt han i Ruoen öfver detta förhållande liksom med en fana, som blifvit tagen från fienden. Han kände sig större genom denna sin eröfring, afundad och mera säker på sin framtid, mera säker om det riddarkors, han så brinnande önskade sig, ty allas ögon vore häftade på honom, och det är tillräckligt att utgöra föremål för många blickar för att icke blifva glömd.

***

Men så hände sig, att kriget bröt ut; kaptenens regemente var ett af de första, som sändes mot gränsen. Afskedet var uppslitande. Det varade en hel natt.

Det var vändt upp och ned på rummet som efter ett slag, sabel, benkläder, kepi och dolma lågo kastade tvärs öfver en stol, på mattan flöto klädningar, kjolar och silkesstrumpor om hvarandra med olika uniformspersedlar. Med upplöst hår och utom sig af förtviflan hängde Irma sig kring officerens hals, hon tryckte honom krampaktigt intill sig, därpå släppte hon honom, kastade sig på golfvet, rullade sig omkring, välte möblerna, slet fransarna från länstolarna och bet i stolsbenen, medan kaptenen, djupt rörd, men utan att veta, hur han skulle bära sig åt för att trösta henne, upprepade:

»Irma, lilla Irma, det är ingenting att göra åt saken. Det är nödvändigt.»

Då och då aftorkade han med spetsen af fingret en tår, som banade sig väg från hans ögon.

Vid daggryningen skildes de åt. Hon följde i vagn sin älskare ända fram till sista provianteringsplatsen, och i afskedets ögonblick kysste hon honom nästan inför hela regementet. Detta blef till och med befunnet mycket riktigt, värdigt och rörande, och kamraterna tryckte kaptenens hand och sade till honom:»Din lyckliga åsna, hon hade likväl hjärta, den lilla.»

De sågo rent af fosterlandskärleken lysa fram genom hennes uppförande.

***

Regementet kom att genomgå mycket under fälttåget. Kaptenen visade sig som en hjälte och fick omsider sitt riddarkors. Då kriget var slutadt, blef han åter förlagd i garnison i Rouen.

Så fort han kom tillbaka, frågade han efter Irma, men ingen kunde lämna säkra upplysningar om henne.

Några sade, att hon hade fört ett lustigt lif tillsammans med den preussiska generalstaben; andra, att hon hade dragit sig tillbaka till några släktingar, smärre jordbrukare i trakten af Yvetot.

Han sände till och med sin ordonnans bort till rådhuset för att undersöka dödsprotokollen; men hans älskarinnas namn stod icke bland dem. Förlusten af henne vållade honom verklig sorg, och han tvekade icke att visa den. Han skref sin olycka på fiendens räkning, menade, att preussarna, som hade besatt staden, buro skulden till den unga kvinnans försvinnande och förklarade:

»Vänta bara till nästa krig, så skola de få betaldt, de slynglarna!»

***

En morgon, då han vid frukostdags trädde i in officersmässen, räckte ett gammalt bluskládt stadsbudmed vaxdukskaschett honom ett bref. Han slet upp det och läste:

»Min egen älskade!

Jag ligger på sjukhuset och är mycket, mycket sjuk. Vill du icke komma och besöka mig? Det skulle bereda mig en sådan glädje!

Irma.»

Kaptenen blef blek, och gripen af medlidande, utbrast han:

»F—n i det, stackars flicka! Jag skall gå dit, så fort jag spisat frukost.»

Och under hela frukosten berättade han till höger och vänster, att Irma låg på sjukhuset, och att han, vid den onde, nog skulle få ut henne. Det var ånyo de preussiska djäflarnas skull. Hon hade naturligtvis stått alldeles ensam utan ett öre och varit nära däran att dö af svält, ty de hade säkert plundrat henne på alla hennes penningar.»

»Ah, de gemena uslingarna!»

Alla officerarna blefvo helt rörda att höra honom.

Så fort han vikit ihop sin servet och lagt den i ringen, steg han upp, tog sin sabel från klädhängaren, sköt fram bröstet för att göra sig mager och få gehänget häktadt kring lifvet, och skyndade sig bort med brådskande steg för att begifva sig till kommunens sjukhus.

Han hade väntat att genast få tillträde, men det gick icke så lätt för sig, man nekade honom bestämdt tillåtelse att komma in, och han måste vända sig till själfva öfversten och förklara honom saken, hvarefter han fick ett par rader med sig till direktören.

Efter att en stund ha låtit den vackra kaptenen stå och vänta i sitt förmak, tog direktören slutligen emot honom, utfärdade den begärda tillåtelsen och öfverlämnade den åt honom med en kall och ogillande hälsning.Så fort han kommit inom dörren till denna eländets, lidandets och dödens tillflyktsort, kände han sig oangenämt berörd. En sjuksköterska visade honom vägen.

Han gick, för att icke göra buller, på tåspetsarna genom långa rader korridorer, som voro genomträngda af en kvalmig lukt af mögel, sjukdom och medicin. Då och då hördes ett mummel af röster, det enda ljud, som störde sjukhusets stora tystnad.

Då och då kunde kaptenen genom en öppen dörr se in i en sofsal, där det stod en rad sängar, under hvilkas lakan kropparnas form tydligen aftecknade sig. Här och där sutto konvalescenter på en stol vid ändan af sin säng, de voro klädda i en uniform af grått lärft och hade en hvit mössa på hufvudet.

Plötsligt stannade hans förare framför en af de salar, som voro fulla med sjuka. På dörren stod med stora bokstäfver: »Syfilis». En rysning skakade kaptenen, och han kände, att han blef röd. En sjuksköterska stod framför ett litet träbord alldeles vid ingången och höll på att laga i ordning medicin.

»Jag skall visa er dit», sade hon, »det är sängen n:r 29.»

Hon gick före officeren.

Så pekade hon på en säng:

»Där är det.»

Ingenting annat var att se än en upphöjning under täcket, hufvudet var doldt under lakanet.

Öfverallt reste sig ansikten upp från sängarna, bleka och förvånade ansikten, som alla voro riktade mot kaptenens uniform, kvinnoansikten, gamla och unga kvinnor, som alla tycktes vara lika fula och simpla i den reglementerade osköna nattröjan.

Kaptenen, som blifvit alldeles förvirrad, stod med sin mössa i ena handen och höll sabeln i den andra.

»Irma», mumlade han.

Det blef rörelse i sängen, och hans älskarinnasansikte dök fram, så förändradt, så utslitet och så magert, att han nästan icke kände igen henne.

Hon kippade efter andan, halfkväfd af rörelse, och sade:

»Albert! ... Albert! ... Är det du ... Ah! ... Det var snällt! ... Det var snällt! ...»

Och tårarna strömmade ur hennes ögon.

Sjuksköterskan satte fram en stol:

»Var god och tag plats.»

Han satte sig och stirrade på det bleka och eländiga ansikte, som tillhörde samma kvinna, som han lämnat så vacker och frisk.

Han frågade:

»Hvad fattas dig?»

Hon svarade gråtande:

»Det har du väl sett, det står ju på dörren.»

Hon dolde sina ögon under kanten af lakanet.

Han kände sig ytterst skamsen och förlägen.

»Men hvar har du fått det ifrån, stackars flicka?»

Hon hviskade:

»Det är de där banditernas till preussare fel, de togo mig nästan med våld och förstörde mig helt och hållet.»

Han fann ingenting mer att säga. Han satt och såg på henne och vände mössan mellån sina knän.

De andra sjuka stirrade oafbrutet på honom, och han tyckte sig märka en stank af förruttnelse, förpestade kroppar och skändlighet, som fyllde hela denna sal, som var full med kvinnor, alla angripna af den hemska och vedervärdiga sjukdomen.

Hon mumlade:

»Jag tror icke, att jag går igenom det. Läkaren har sagt, att det är mycket allvarsamt.»

Så fick hon syn på korset på officerens bröst och utbrast:

»Ah, du har blifvit dekorerad. Hvad jag är glad för det! Ah, om jag kunde kyssa dig!»En skälfning af fruktan och vämjelse löpte utefter kaptenens rygg vid tanken på denna kyss.

Han hade stor lust att gå sin väg, att komma ut i fria luften för att slippa se mera på henne. Han blef likväl sittande utan att veta, hur han skulle bära sig åt med att resa sig upp och säga farväl till henne. Han framstammade:

»Har du icke gjort något för att komma dig?»

En blixt sköt fram ur Irmas ögon:

»Nej, jag har velat hämnas mig, om jag så skulle ha gått under på kuppen! Och jag har också förstört dem alla, alla, så många jag kunde komma öfver. Så länge de voro i Rouen, gjorde jag ingenting för att bli frisk.»

Han förklarade i förlägen ton, hvari lyste fram en smula nöje:

»Hvad det angår, så handlade du rätt.»

Hon blef efter hand upplifvad och fick röda fläckar på kinderna.

»Ja, du kan tro, att flera än en har uppgifvit andan, tack vare mig. Jag svär dig, att jag hämnats mig.»

Han sade återigen:

»Så mycket bättre.»

Därpå reste han sig:

»Nu måste jag lämna dig, klockan fyra skall jag vara hos öfversten.»

Hon blef häftigt upprörd:

»Redan! Du går redan! Men du har ju nyss kommit! ...»

Men han ville bort till hvad pris som helst och sade:

»Du såg nog, att jag kom genast, men jag måste absolut vara hos öfversten klockan fyra.»

Hon frågade:

»Är det fortfarande öfverste Prune?»

»Ja, det är fortfarande han. Han har blifvit sårad två gånger.»Hon frågade vidare:

»Och dina kamrater, är någon dödad af dem?»

»Ja, Saint Timon, Savagnat, Poli, Sapreval, Robert, de Courson, Pasafil, Santal, Caravan och Poivrin äro döda. Sahel har mistat ena armen och Courvoisin fått ena benet krossadt; Pacquet har förlorat högra ögat.»

Hon lyssnade ifrigt.

Därpå framstammade hon plötsligt:

»Vill du kyssa mig? Vill du, innan du går din väg? Sköterskan är icke här.»

Trots den afsky, som steg upp inom honom, tryckte han sina läppar mot hennes blåbleka panna, medan hon slog båda armarna kring honom och öfversållade det blå klädet i hans dolman med vanvettiga, glödande kyssar.

Hon frågade åter:

»Du kommer igen? Icke sant, du kommer igen? Lofva mig, att du skall komma.»

»Ja, det lofvar jag dig.»

»När då? Kan du om torsdag?»

»Ja, om torsdag.»

»Torsdag klockan två?»

»Ja, om torsdag klockan två.»

»Lofvar du mig det?»

»Det lofvar jag dig.»

»Farväl, du älskade.»

»Farväl.»

Och han gick sin väg helt förlägen under blickarna från sofsalen; han böjde sin långa gestalt för att synas mindre. Då han kom ut på gatan, drog han ett djupt andedrag.

***På kvällen frågade kamraterna honom:

»Nå, och Irma?»

Han svarade förlägen:

»Hon har lunginflammation, hon är mycket dålig.»

Men en liten löjtnant fick genom att se hans förvirrade min korn på, att det låg något under. Han skaffade sig underrättelser, och dagen därpå, då kaptenen inträdde i officersmässen, mottogs han med en salva med ekratt och hån. Ändtligen hade de fått tillfälle att hämnas.

De hade ytterligare fått veta, att Irma hade fört ett förskräckligt vildt lif tillsammans med hela den preussiska generalstaben, att hon till häst hade farit hela trakten rundt med en öfverste vid de blå husarerna och med ännu många andra, och att hon i hela Rouen icke hade gått under något annat namn än »Preussareflickan».

Under åtta dagars tid var kaptenen ett offer för hela regementet. Med posten fick han sig tillskickade förklarande anvisningar, recept, föreskrifter från specialister och slutligen också läkemedel, hvilkas beskaffenhet stod skrifven utanpå paketet.

Öfversten, som blifvit invigd i saken, förklarade i sträng ton:

»Nå, det må jag då säga, var en förtjusande bekantskap, kaptenen hade. Jag gratulerar honom till den.»

Då ett halft tjog dar gått, fick han ånyo ett bref från Irma, hvari hon bad honom komma till henne. Han ref ursinnig sönder det och svarade icke.

Åtta dagar senare skref hon igen, att hon var mycket dålig och ville säga farväl till honom.

Han svarade icke.

Efter ytterligare några dagar fick han besök af prästen, som var anställd vid sjukhuset.

Ogifta Irma Pavolin, som låg på sin dödsbädd, bönföll honom att komma.

Han vågade icke neka att följa med prästen, utanföljde honom till sjukhuset med hjärtat svällande af et hätskt groll, sårad fåfänga och kränkt stolthet.

Han tyckte icke, att hon var vidare förändrad och trodde, att hon narrats för honom.

»Hvad vill du mig?» frågade han.

»Jag vill säga farväl åt dig. Det ser ut, som om det vore nära slutet.»

Han trodde henne icke.

»Hör nu på en gång för alla, du gör mig till spott och spe för hela regementet, och jag tål icke, att det fortgår på detta sätt.»

Hon frågade:

»Hvad har jag väl kunnat göra dig för ondt?»

Han blef förargad öfver att icke ha något att svara.

»Inbilla dig bara inte, att jag tänker komma hit för att göra mig till skottafla för alla människor!»

Hon såg på honom med sina slocknande ögon, hvari vreden började glimma, och upprepade:

»Hvad har jag väl kunnat göra dig? Har jag kanske icke alltid uppfört mig hyggligt mot dig? Om du icke varit, hade jag fortfarande lefvat tillsammans med Templier-Papon, och då skulle jag icke ha legat här nu. Nej, ser du, om det är någon, som kan komma med förebråelser till mig, så är det icke du.»

Han svarade med darrande röst:

»Jag gör dig inga förebråelser, men jag kan icke fortsätta med att komma och hälsa på dig, när ditt uppförande med preussarna utgjort en skandal för hela staden.»

Hon satte sig i en fart upp i sängen:

»Mitt uppförande med preussarna? Men jag har ju sagt dig, att det var de, som togo mig, och jag har sagt dig, att om jag icke gjort något för att komma mig, så är det därför, att jag ville förstöra dem allesammans. Om jag hade velat bli frisk, så hade det väl utan svårighet gått för sig! Men jag ville döda dem, och jag har också dödat åtskilliga af dem!»

Han hade rest sig upp:»I alla händelser är det skamligt,» sade han.

Hon var nära att kväfvas, men fortsatte:

»Hvad är det, som är det skamliga i, att jag låter mig själf dö för att göra slut på dem? Så talade du minsann inte, när du kom och hälsade på mig på Rue Jeanne d’Arc! Fy, det är skamligt! Du har minsann icke uträttat så mycket med ditt riddarkors! Det har jag gjort mig mycket mera förtjänt af än du, ty jag har dödat flera af preussarna än du!»

Han kunde icke finna ord att svara henne, han skakade af harm.

»Ah! Tig ... tig ... hör du ... ty sådana saker ... ser du ... sådana saker ... dem tål jag icke ... att man rör vid ...»

Men hon hörde nästan icke på, hvad han sade:

»Och sedan skall det heta, att ni gjort preussarna något! Skulle allt detta ha skett, om ni hindrat dem från att komma till Rouen, skulle det? Det var ni, som skulle ha hejdat dem, hör du. Och jag har gjort dem mycket mera skada än du, ja mycket, eftersom jag nu skall till att dö, medan du bara kråmar dig för att göra kvinnorna tokiga efter dig ...»

Ett hufvud hade stuckit upp ur hvar säng, och allas ögon voro riktade mot den uniformsklädde mannen, som icke kunde finna någonting annat att säga än:

»Tig då ...men så tig då ... tig ...»

Men hon teg icke. Hon skrek:

»Ja visst, du är minsann en fin herre, det är du. Jag känner dig, må du tro. Och jag säger dig, att jag har uträttat mycket mera än du, jag ensam har dödat flera än hela ditt regemente tillsammans ... gå du bara ... din fega usling!»

Han hade gifvit tappt och gick, flydde, så fort hans långa ben kunde bära honom, mellan de båda raderna sängar, hvari de sjuka nyfiket rörde på sig. Och han hörde Irmas stönande och pipande röst, som förföljde honom:»Flera än du, ja, jag har dödat flera än du, flera än du ...»

Han tog, alldeles yr i hufvudet, trappan i fyra språng och sprang hem och stängde in sig.

Dagen därpå fick han veta, att hon var död.

*

”FRODIGA LISA”

Flera dagar å rad hade spillror af den upplösta hären dragit genom staden. Det var icke längre trupper, utan endast oordnade hopar. Männen hade långa, ovårdade skägg och trasiga uniformer och marscherade med slapp hållning, utan fana och utan ledning. Alla föreföllo de öfverväldigade, ur stånd att tänka en tanke eller fatta ett beslut, de gingo blott af vana och föllo omkull af trötthet, så fort de stannade. De flesta voro preskriberade, fredliga människor, som dragit sig tillbaka, för att lefva på pengar och nu dignade under gevärets tyngd; men där funnos också de små, hurtiga mobilgardisterna, som hade lika lätt att bli rädda som hänförda, alla äro lika färdiga till anfall som till flykt; midt ibland dessa syntes några rödbyxor, lämningar af en division, som blifvit sprängd i ett stort slag; svarta artillerister gingo i samma led som alla dessa olika slags fotsoldater, och då och då lyste fram en hjälm, som tillhörde en tungfotad dragon, som blott med möda kunde följa fotsoldaternas lättare marsch.

Med vissa mellanrum kommo friskare afdelningar med hjälteaktiga beteckningar, såsom: »Nederlagets hämnare» — »Grafvens borgare» — »Dödens eftersträfvare» — genom gatorna; de sågo ut som banditer.

Deras chefer, f. d. klädes- eller spannmålshandlande, talg- eller såphandlande, som förhållandena hade gjort till krigare och som blifvit utnämnda till officerare pågrund af sin förmögenhet eller längden af sina mustascher, voro nedtyngda af vapen, yllepersedlar och guldgaloner; de talade med dånande röster, diskuterade fälttågsplaner och läto förstå, att ensamt de buro det döende Frankrike på sina skvadronörskuldror. Men det hände ofta, att de voro rädda för sina egna soldater, riktiga galgfåglar, ofta till ytterlighet tappra, men plundringslystna och utsväfvande.

Det hette, att preussarna redan stodo färdiga att rycka in i Rouen. Nationalgardisterna, som i två månaders tid varit ifrigt sysselsatta med att företaga försiktiga rekognosceringar i de kringliggande skogarna och då och då skjuta ned någon af sina egna skiltvakter, och som gjort sig beredda till strid hvar gång en liten kanin kommit buskarna att prassla, hade dragit sig tillbaka till sina respektive hem. Deras vapen, deras uniformer, hela den mordiska utrustning, hvarmed de ända till för kort tid sedan spridt förskräckelse utmed landsvägarna på tre mils omkrets, hade plötsligt försvunnit.

Omsider hade de sista franska soldaterna gått öfver Seinen för att marschera vidare till Pont-Audemer öfver Saint-Sever och Bourg-Achard; och efter dem allesammans kom generalen till fots mellan två ordonnansofficerare; han var förtviflad, ur stånd att kunna våga företaga någonting alls med dessa olikartade rester af en stor här, och själf bortryckt i den fullständiga upplösningen af ett folk, som varit vant vid att segra, men som nu, trots sin legendartade tapperhet blifvit ohjälpligt slaget.

Därpå sänkte sig en djup ro, en tyst och ängslig bidan öfver staden. Många korpulenta borgare bland stadens stöttepinnar, hvilkas mod affärslifvet för länge sedan förslöat, afvaktade oroligt segrarnas ankomst, darrande för, att deras stekspett eller deras stora köksknifvar möjligen kunde betraktas såsom vapen.

Allt lif tycktes hafva upphört; butikerna voro stängda, gatan tyst. Då och då smög sig en af invånarna, skrämd af tystnaden, hastigt och tyst bort utmed väggarna.Väntans ångest kom staden att nästan önska fiendens ankomst.

Dagen efter de franska truppernas afmarsch sprängde på eftermiddagen några ulaner hastigt genom staden, utan att någon visste, hvarifrån de kommo. En stund senare bredde sig därpå en svart massa ut öfver Sainte-Cathérinehöjden, medan två andra växande böljor sköljde fram öfver landsvägarna till Daretol och Boisguillaume. De båda regementenas förtrupper möttes samtidigt på torget framför rådhuset, och från alla de angränsande gatorna vältrade den tyska hären fram, upprullande bataljon efter bataljon, som kommo gatstenarna att genljuda under deras hårda och taktfasta steg.

Kommandoord, framropade med främmande, sonora röster, genljödo mot husen, som tycktes döda och öde, men bakom hvilkas fönsterluckor ångestfulla ögon stirrade ut på de segrande männen, som nu till följd af »svärdets rätt» voro herrar öfver staden, dess välstånd och dess människolif. I de förmörkade rummen härskade den vanvettiga förskräckelse, som blott framkallas af stora öfversvämningar och dödsbringande jordbäfningar, inför hvilka all klokhet och all kraft är onyttig. Ty det är samma känsla, som uppstår, hvar gång tingens vanliga ordning omstörtas, när all trygghet är förbi, när allt, hvad människorna eller naturens lagar beskydda, prisgifves

åt en godtycklig och obarmhertig brutalitet. Jordbäfningen, som under de sammanstörtade husen krossar ett helt folk, floden, som stiger öfver sina bräddar och rycker med sig drunknade bönder, döda kreatur och lösryckta takbjälkar, eller en ärorik armé, som nedsablar alla, som vilja försvara sig, och tager resten till fånga, som plundrar i svärdets namn och tackar Gud under kanonåskor — de äro lika förskräckliga gissel, som vända upp och ned på hvarje tro på en evig rättfärdighet och på den tillit, som finnes inpräntad hos oss, till himlens beskydd och människornas förstånd.

Små afdelningar kommo och knackade på hvarjedörr och försvunno sedan i husen. Det var inkvarteringen efter intåget. De öfvervunnas plikt att visa sig förekommande mot segrarna tog sin början.

Efter någon tids förlopp, då den första oron var öfverstånden, utbredde sig ett nytt lugn. Hos många familjer spisade den preussiske officeren med vid bordet. Han var många gånger väluppfostrad, beklagade af höflighet Frankrike och uttryckte sin afsky öfver att behöfva deltaga i kriget. Man var honom tacksam för denna känsla; dessutom kunde den dag komma, då man var i behof af hans beskydd. Genom att behandla honom förståndigt, vann man kanske att få färre soldater att mätta. Och hvarför förnärma en person, af hvilken man i alla afseenden var beroende? En sådan handling skulle stöta mera på tapperhet än på dumdristighet. Men dumdristighet ansätter icke Rouens borgare som i de dagar, då dess hjältemodiga försvar förskaffade det dess berömmelse. Och slutligen sade man för sig själf såsom den viktigaste orsaken, ett äkta utslag af den franska belefvenheten, att det helt enkelt var en plikt att vara höflig i sitt hem, om man blott icke offentligen visade sig på förtrolig fot med den främmande officeren. Utomhus kände man icke hvarandra, men inom sina egna fyra väggar kallpratade man gärna, och för hvar kväll, som gick, satt tysken kvar allt längre och längre för att värma sig vid den gemensamma härden.

Efterhand återfick staden sitt vanliga utseende. Fransmännen gingo ännu icke ut mycket, men de preussiska soldaterna vimlade på gatorna. För öfrigt tycktes de blå husarofficerarna, som vräkigt läto sina stora mordredskap släpa fram på trottoaren, icke hysa så öfvermåttan mycket större förakt för de menige borgarna än jägarkårens officerare, som förra året hade suttit och druckit på samma kafé.

Likväl låg det någonting i luften, något okändt och genomträngande, en olidlig främmande atmosfär, liksom en lukt, som utbredde sig öfverallt, lukten af fienden.Den hvilade öfver de offentliga platserna och banade sig väg in i husen, den förändrade smaken på maten och bibragte en intrycket af att vara på resa långt borta bland några farliga och barbariska stammar.

Segrarna fordrade penningar, mycket penningar. Invånarna betalade oafbrutet; de voro för öfrigt rika. Men ju större öfverflöd en normandisk köpman förvärfvar sig, dess mera lider han af hvarje offer, af hvarje liten bråkdel, som han ser öfvergå i en annans händer.

Likväl hände det då och då, att sjömän eller fiskare två eller tre mil från staden nedemot Croisset, Dieppedalle eller Biessart, allteftersom strömmen gick, på bottnen af floden fann liket af en tysk, som var helt uppsvälld i uniformen och som antingen blifvit dödad af ett knifhugg eller af ett slag med en träsko eller också hade fått hufvudet krossadt af en sten, eller också blifvit knuffad i vattnet från en brygga. Flodens gyttja gömde detta slags dystra och barbariska, men berättigade utslag af hämnd, vittnesbörd om okändt hjältemod och tysta angrepp, som äro farligare än ett slag på ljusa dagen och som icke komma att stråla i ärans glans.

Ty det finnes alltid några oförfärade, i hvilkas händer hatet mot främlingarna sätter vapen och som äro färdiga att dö för en idé.

Då det emellertid visade sig, att fienderna, ehuru de tvungo staden in under sin oböjliga disciplin, icke begingo någon af de fasansfulla gärningar, som ryktet beskyllt dem för att utöfva under sitt segertåg, fattade borgarna efterhand mera mod, och behofvet efter verksamhet inträdde på nytt hos stadens handlande. Några af dem hade så viktiga intressen att tillvarataga i Havre, som var besatt af den franska hären, att de beslöto sig för att nå denna hamn genom att öfver land begifva sig till Dieppe och därifrån fara vidare med båt.

De begagnade sig af de tyska officerarna, hvilkas bekantskap de hade gjort, och erhöllo genom derasinflytande

den högste befälhafvande generalens tillåtelse att lämna staden.

En stor, med fyra hästar förspänd omnibus blef beställd, och sedan tio personer antecknat sig hos åkaren, bestämdes resan till tisdags morgon före daggryningen för att undvika all folksamling.

Kölden hade redan länge gjort marken hård, och på måndagen inemot klockan tre drogo täta, svarta skyar upp i norr; de förde med sig snö, och hela aftonen och natten snöade det oafbrutet.

Klockan half fem på morgonen samlades de resande vid hotell Normandie, där de skulle stiga upp i vagnen.

Sömnen satt ännu i ögonen på dem, och de skakade af köld under sina resfiltar. I mörkret kunde de icke riktigt se hvarandra; och de tunga vinterkläder, som de hopat på sig, kommo dem allesammans att likna välfödda präster. Men så igenkände två män hvarandra, en tredje tilltalade dem, och samtalet kom i gång. »Jag har min hustru med», sade en. »Det har jag också.» »Jag med.» Den, som först hade talat, tilläde: »Vi ha för afsikt att icke återvända till Rouen, och om preussarne skulle närma sig Havre, resa vi öfver till England.» De liknade hvarandra så mycket, att de alla hade samma planer.

Emellertid spände man fortfarande icke för. Då och då kom en stalldräng med en liten lykta ut ur en mörk port för att genast på nytt försvinna i en annan. Hästhofvarna stampade i golfven, men ströet i spiltorna dämpade bullret. Inifrån stallet hördes en mansröst, som grälade på djuren. Ett svagt pinglande med bjällror förkunnade, att man sysslade med seldonen, klingandet blef snart tydligare och mera ihållande, och ljöd i takt med hästarnas rörelser, stundom upphörde det dock för att ånyo börja med ett plötsligt ryck, som åtföljdes af det dofva ljudet af en järnbeslagen hof, som trampade mot stenläggningen.

Plötsligt öppnades porten. Allt buller dog bort. Defrysande borgarna hade slutat att tala och stodo stela och orörliga.

En oafbruten följd af hvita snöflockar sänkte sig utan uppehåll mot jorden, där de fyllde alla ojämnheter och betäckte allt med ett lager af iskall sörja; och i den under vinterns lugna stillhet hördes nu blott snöns tysta, sväfvande fall; det var mera en känsla än ett ljud, en sammanblandning af lätta atomer, som tycktes fylla hela rummet och lägga sig öfver hela världen.

Mannen kom åter fram med sin lykta, med en grimma drog han efter sig en tungsint häst, som tydligen icke hade stor lust att komma ut ur det lugna stallet.

Han ställde sig vid främre änden af vagnen, satte fast skacklarna och sysslade länge med att få seldonen i ordning, emedan han fortfarande hade lyktan i ena handen och blott kunde använda den andra. Då han skulle gå in i stallet igen för att hämta den andra hästen, fick han syn på de resande, som stodo orörliga och redan voro alldeles nedsnöade, och sade till dem: »Hvarför sätter ni er icke i vagnen? Där hade ni åtminstone skydd.»

Detta hade synbarligen icke fallit någon in, och man skyndade sig att följa uppmaningen. De tre männen placerade sina hustrur innerst i vagnen och stego därefter själfva upp, hvarpå de öfriga obestämbara, insvepta gestalterna utan att yttra ett ord intogo de sista platserna.

Golfvet var betäckt med ett halmlager, som man kunde sticka ned fötterna i. De fruntimmer, som sutto innerst, hade medfört små värmenecessärer med lättantändligt kol; de tände dem, började uppräkna fördelarna med dessa apparater och upprepade saker, som man redan för länge sedan mycket väl visste besked om.

Småningom hade omnibusen blifvit förspänd med sex hästar i stället för med fyra, emedan snön skulle göra det svårare att draga den. En röst utifrån frågade:»Ha alla passagerarna stigit upp?» En röst inifrån svarade: »Ja», och vagnen satte sig i rörelse.

Långsamt, nästan i skridt, kröp den framåt. Hjulen sjönko ned i snön, och hela vagnskorgen knarrade och stönade; djuren halkade, pustade och ångade, och kuskens jättelika piska smällde oafbrutet, svängde åt alla sidor, snodde ihop sig, rullade åter ut sig som en smal orm och föll så plötsligt snärtande ned på en af hästarnas svällande länder och kom djuret att anstränga sig ännu häftigare.

Småningom blef det ljusare. De lätta flockar, som en af de resande, en äkta borgare i Rouen, hade liknat vid ett bomullsregn, hade upphört att falla. En blek ljusning framträngde mellan de mörka, tunga och tjocka skyarna, som gjorde det hvita landskapet ännu mera bländande; utmed vägen skymtade än höga, af rimfrost beklädda träd och än en och annan koja, som snön hade satt en mössa på.

Inne i vagnen använde de resande sig af den tungsinta morgondagern till att taga hvarandra i betraktande.

Längst bak i vagnen, på en af de bästa platserna sutto herr och fru Loiseau; han var en af stadens största vingrossörer.

Förr i tiden hade han varit anställd hos en man, som gjort konkurs, därpå hade han köpt affären och förtjänat sig en förmögenhet. För mycket billigt pris sålde han mycket dåligt vin till småhandlarna ute på landsbygden och gällde bland sina bekanta för att vara en äkta normand, sprudlande af slughet och godt humör.

Hans rykte som affärsman var så kändt, att stadens maire, som skref dikter och historier, och med sitt fina och bildade vett var en lokal storhet, en kväll uppe i mairens boställsvåning, då man lekte sällskapslekar och Loiseau gjort sig skyldig till en öfverträdelse af reglerna för leken, begagnade sig af tillfället att högljudt förkunna: »Loiseau fuskar!» Detta uttryck hadeflugit vidare ut öfver staden och hade i en hel månads tid fått alla invånare i staden och dess omgifning att vrida sig i krampaktigt skratt.

Loiseau var därjämte en stor spektakelmakare, alltid full af skämt eller mer eller mindre lustiga upptåg; det var aldrig någon, som talade om honom, utan att tillägga: »Han är för kostlig, den Loiseau.»

Han var liten till växten med en mage, som stack fram som en ballong, och ett rödbrusigt ansikte, som var prydt med grånade polisonger. Hans hustru, som var stor till växten, fetlagd, bestämd, med kraftig röst och myndigt uppträdande, representerade ordningen och räkenskaperna i firman, som han satte lif i genom sin muntra företagsamhet.

Bredvid dem, värdig i sitt medvetande om att tillhöra en högre samhällsklass, satt herr Carré-Lamadon, en betydande person, som hade förvärfvat sin förmögenhet på bomull, var ägare af tre spinnerier, hade hederslegionens kommendörskors och var medlem af municipalrådet. Under hela kejsardömet hade han varit ledare för den moderata oppositionen, blott och bart för att senare låta betala sig dess högre för att öfvergå till det parti, som han, enligt sitt eget uttryck, så länge hade bekämpat, »med ridderliga vapen». Hans hustru, som var mycket yngre än han, hade varit en ständig tröst för de officerare af god familj, som förlagts i garnison i Rouen.

Hon satt midt emot sin man och kröp ihop, liten, söt och vacker, alldeles insvept i pälsverk; hon sände förtviflade blickar omkring sig i vagnens sorgliga inre.

Därefter kommo grefven och grefvinnan Hubert de Bréville, ett af Normandiets äldsta och förnämsta adelsnamn. Grefven var alltigenom en adelsman af gamla stammen. Genom små konstgrepp ansträngde han sig att ytterligare framhäfva sin naturliga likhet med salig konung Henrik den 4:e, som, enligt en tradition, som var släktens stolthet, skulle haft en förbindelse med enfru Bréville och af denna anledning gjort hennes äkta man till grefve och länsherre öfver en af sina provinser.

Grefve Hubert, hvilken liksom Carré-Lamadon var medlem af municipalrådet, representerade traktens orleanska parti. Huru det kommit sig, att han gift sig med dottern till en obetydlig skeppsredare i Nantes, framstod alltid såsom någonting gåtfullt. Men då grefvinnan såg förnäm ut, förstod att uppträda som fulländad värdinna och till och med hade ord om sig att ha stått i förbindelse med en af Ludvig Filips söner, gjorde hela adeln väsen af henne, och hennes hus ansågs vara det främsta i hela trakten och det enda, där hela den gammaldags, ceremoniella tonen hade bibehållit sig oberörd och dit det var mycket svårt att få tillträde.

Familjen Brévilles förmögenhet, som uteslutande var placerad i fastigheter, afkastade, enligt hvad som sades, en million i räntor.

Dessa sex personer bildade bakgrunden i vagnen, den del af samhället, som har penningar och känner sig tryggt och starkt, som har rätt att kalla sig hederliga människor, därför att de ha religion och sedliga grundsatser.

Till följd af en slump sutto alla damerna på samma sida. Efter grefvinnan kommo två nunnor, som sutto och läto pärlorna på sina långa rosenkransar glida mellan sina fingrar, medan de saktade mumlade Fader vår och böner till jungfru Maria. Den ena af dem var gammal och så vanställd af koppärr, att det såg ut, som om en hel laddning kartescher hade exploderat midt i ansiktet på henne. Den andra var mycket mager, hennes bröst var synbarligen förstördt af lungsot, och hennes vackra, men sjukliga hufvud uttryckte den brinnande tro, som skapar martyrer.

Midt emot de båda nunnorna satt en man och en kvinna, som båda tilldrogo sig allas uppmärksamhet.

Mannen, som hette Cornudet, var känd som en ifrig demokrat och var hvarje ansedd kälkborgares fasa. Tjugu

år i rad hade han doppat sitt långa röda skägg i alla folkliga värdshus' ölglas. Jämte sina vänner och bröder hade han förstört en nätt liten förmögenhet, som han ärft efter sin far, en för detta sockerbagare, och han väntade därför otåligt på republiken, som skulle förskaffa honom den ställning, han trodde sig ha förtjänat efter så många republikanska värdshusbesök. Den fjärde september 1870 hade han, kanske till följd af ett puts, som man spelat honom, på fullt allvar trott, att han blifvit utnämnd till borgmästare, men då han skulle tillträda sitt ämbete, hade vaktmästarna, de enda, som stannat kvar på platsen, bestämdt vägrat att erkänna honom, hvilket nödsakade honom att draga sig tillbaka. Han var för öfrigt en hygglig karl, oskadlig och tjänstvillig; med glödande ifver hade han tagit del i organiserandet af försvaret. Han hade låtit gräfva gropar ute på åkrarna, låtit fälla alla unga träd i de angränsande skogarna och uppkastat försåt på alla vägar; när fienden sedan närmade sig, hade han, nöjd med sina förberedelser, så fort som möjligt dragit sig tillbaka tillstaden. Han ansåg sig nu kunna vara mera till nytta i Havre, där liknande förskanskningar skulle blifva nödvändiga.

Kvinnan tillhörde de s. k. lösa fåglarna. På grund af hennes tidigt utvecklade fetma hade hon fått tillnamnet »Frodiga Lisa». Hon var liten, trind och alltigenom knubbig, hennes tjocka fingrar, hvilka voro liksom hopsnörda kring lederna, liknade små guirlander af korta korfvar, hennes hud var slät och glänsande, och en oerhörd barm svällde under korsetten; icke dess mindre var hon ganska tilldragande och mycket eftersökt, därför att hon såg så frisk ut, att det var ett riktigt nöje att se på henne. Hennes ansikte påminde om ett rödmosigt äpple, en bondros i knopp, som just tycktes på väg att spricka ut; och upptill i ansiktet lyste två präktiga svarta ögon, och nedtill log en liten kysslysten mun med små, små glänsande råttänder. För öfrigt var hon, sades det, i besittning af en hel mängd ovärderliga egenskaper.

Så fort hon blifvit igenkänd, lopp en hviskning rundt bland de anständiga damerna, och orden »sköka» och »en offentlig skandal» yttrades så högt, att hon lyfte på hufvudet och kastade en så djärf och utmanande blick på dem, som sutto henne närmast, att det genast blef tyst, och alla slogo ned ögonen med undantag af Loiseau, som stirrade på henne med uppmuntrande blickar.

Men plötsligt började samtalet på nytt mellan de tre damer, som »den där kvinnans» närvaro plötsligt gjort till vänner och nästan förtrogna. De hade en förnimmelse af, att de måste sammansluta sina äktenskapliga värdigheter som ett värn mot den skamlösa kvinnan, som icke drog i betänkande att sälja sig själf; ty den lagliga kärleken ser från sin upphöjda plats alltid ned på den fria kärleken.

Äfven de tre herrarne hade vid åsynen af Cornudet i känslan af att vara samhällets stöttepinnar ofrivilligt dragit sig närmare hvarandra och börjat tala om pengar i en ton, som uttryckte öfverlägset förakt gent emot dem,som ingenting äga. Grefve Hubert berättade om allt, hvad preussarna hade förstört för honom, om alla de förluster, som skulle blifva följden af, att hans kreatur blifvit stulna och hans skörd gått förlorad; hela tiden märkte man, att det var den stora godsägaren, som detta slags hemsökelser knappt skulle besvära i ett års tid, mångmillionären, som hade ordet. Carré-Lamadon, hvars bomullsfabrikation lidit ett högst betydligt afbräck, hade varit nog förtänksam att i god tid skicka sexhundratusen francs öfver till England för att alla händelser försäkra sig om ett brödstycke. Hvad Loiseau angick, så hade det lyckats honom att få sälja allt det dåliga vin, han hade liggande i sin källare, till den franska härens intendentur, så att staten var skyldig honom en väldig summa pengar, som han var alldeles säker på att få lyfta i Havre.

Alla tre gåfvo hvarandra snabba och vänskapliga ögonkast. Ehuru de intogo olika ställningar i samhället, kände

de sig likväl besläktade till följd af sina pengar, sammanknutna såsom medlemmar af det stora frimurarsällskap, som består af dem, som ha något, och som kunna klinga med sina guldstycken, hvar gång de stoppa händerna i byxfickorna.

Vagnen kröp så långsamt fram, att de klockan tio på förmiddagen blott hade tillryggalagt fyra mil. Tre gånger på vägen hade herrarna stigit ur för att gå uppför backarna. De resande började bli oroliga, det var nämligen bestämdt, att man skulle spisa middag i Tôtes, och nu måste de uppgifva hoppet om att hinna fram dit före mörkrets inbrott. De sutto allasammans och spejade efter en krog vid vägen, då omnibusen plötsligt satt fast i en snödrifva; öfver två timmar drog det om, innan det lyckades få den igenom.

Matlusten växte och omtöcknade hjärnorna. Men det visade sig fortfarande icke ett spår af en gästgifvaregård eller ett värdshus; preussarnas befarade ankomst ochde utsvultna franska truppernas genommarsch hade skrämt alla näringsidkare.

Herrarna sprungo in i bondgårdarna, man for förbi, för att fråga efter mat; men de fingo icke så mycket som en bit bröd; de misstänksamma bönderna hade dolt sina förråd af fruktan för att bli utplundrade af soldaterna, som, när de icke hade något mera att stoppa i munnen, bemäktigade sig allt, hvad de kunde få tag i.

Då klockan blef ett, förklarade Loiseau, att han alldeles bestämdt hörde tarmarna skrika i magen på sig. Alla de andra hade liksom han länge suttit och lidit af hunger, och behofvet af föda anmälde sig alltmer och mer bjudande och gjorde till sist slut på hvarje samtal.

Tid efter annan var det någon, som gäspade, hans exempel smittade genast en annan; och i tur och ordning öppnade alla munnen, enhvar i öfverensstämmelse med sin natur, lefnadssätt och samhällsställning, antingen med ett ljudligt buller eller helt diskret med ena handen döljande det mörka hål, hvarifrån andedräkten strömmade ut som en tät ånga.

Flera gånger hade »Frodiga Lisa» böjt sig ned, som om hon letade efter något under sina kjolar. Därpå betänkte hon sig ett ögonblick, såg på sina medresande och satte sig åter till rätta. Alla sutto med bleka och förvridna ansikten. Loiseau försäkrade, att han ville ge tusen francs för en liten skinka. Hans hustru gjorde en rörelse liksom för att inlägga protest, men lugnade sig genast. Det vållade henne alltid smärta att höra talas om, att man ödslade med penningar, och på detta område förstod hon icke ens skämt. »Jag kan icke neka till, att jag känner mig en smula illamående», sade grefven, »hvarför i hela världen tänkte jag icke på att taga någon mat med mig?» Alla gjorde sig själfva samma förebråelse.

Cornudet hade åtminstone en flaska rom; han bjöd den rundt; men de afslogo den alla höfligt medundantag af Loiseau, som drack ett par droppar och anmärkte, i det han tackande räckte flaskan tillbaka: »Det gör i alla fall godt, det värmer och narrar hungern.» Alkoholen försatte honom i godt humör, och han föreslog, att man skulle göra som i visan om det lilla fartyget: äta upp den fetaste passageraren. Denna beslöjade hänsyftning på »Frodiga Lisa» stötte i högsta grad den väluppfostrade delen af sällskapet. De svarade icke, blott Cornudet drog på smilbandet. De båda nunnorna hade upphört att mumla böner, och med händerna instuckna i sina vida ärmar, sutto de orörliga med envist nedslagna ögon och hemburo antagligen sina lidanden som en offergåfva till himlen.

Ändtligen, då klockan blifvit tre, och man befann sig ute på öppna slätten, där icke en enda by fanns att se, böjde »Frodiga Lisa» sig hastigt ned och drog fram under sätet en bred korg, betäckt med en stor hvit serviet. Ur den tog hon först en liten porslinstallrik, därpå en fin silfverbägare och en väldig skål, i hvilken i sitt gelé lågo två höns, prydligt skurna i bitar. Dessutom sågos ytterligare inpackade i korgen pastejer, frukter och allehanda läckerheter, i korthet sagdt tillräckligt med mat för att göra en resa på tre dagar utan att behöfva anlita värdshusens kök. Fyra flaskhalsar stucko fram mellan matpaketen. Hon tog en hönsvinge och började helt belåtet spisa den jämte ett litet kuvertbröd.

Allas blickar voro vända mot henne. Matlukten bredde ut sig, tvingade allas näsborrar att utvidga sig och kom det bokstafligen att vattnas i allas munnar, medan kinderna smärtsamt drogo sig tillsammans ända upp under öronen. Damernas förakt för »den där» urartade till en vild lust att slå ihjäl henne och kasta ut henne i snön jämte

hennes bägare, hennes korg och hennes mat.

Men Loiseau satt och slukade skålen med ögonen. Han sade: »Nå, det måste jag då säga, ni har varit mera förtänksam än vi andra. Ja, det finnes en och annan,som förstår att tänka på allting.» Hon såg upp på honom: »Vill ni icke smaka en bit, min herre. Det är svårt att fasta ända från morgonen.» Han hälsade och svarade: »Det säger jag, min själ, icke nej till. Jag kan icke hålla ut längre. Här lefva vi ju på fältfot, eller hur?» Och i det han kastade en blick rundt omkring på sällskapet, tilläde han: »Under sådana förhållanden är man glad öfver att träffa på tillmötesgående människor.» Han hade en tidning på sig, som han bredde ut för att icke fläcka ned sina benkläder, därpå stack han spetsen af sin fickknif genom ett lårben, som var alldeles öfverdraget med gelé, bet itu det med tänderna och tuggade lös på det med en så synbar tillfredsställelse, att en djup afundens suck gick genom vagnen.

Med saktmodig och ödmjuk röst föreslog »Frodiga Lisa» de båda nunnorna att likaledes deltaga i hennes måltid. De mottogo ögonblickligen anbudet och började spisa tyst och fort efter att först ha framstammat några ord till tack. Icke heller Cornudet afslog sin grannes inbjudan, och genom att utbreda tidningen öfver samtliga knän improviserade man ett slags bord.

Munnarna öppnades och slötos utan uppehåll, slukade, tuggade och sväljde maten med obehärskad glupskhet. Bortifrån sitt hörn gjorde Loiseau ett väldigt inhugg i korgens förråd och uppmanade sin hustru att följa hans exempel. Hon krusade länge emot; först då hon kände krampryckningar i magen, gaf hon med sig. Därpå vände hennes man sig med en väl tillsvarfvad fras till deras »älskvärda följeslagarinna» för att bedja henne om tillåtelse att bjuda fru Loiseau ett litet stycke. »Ja, bevars väl, med största nöje,» svarade hon och räckte med ett inbjudande leende fram skålen.

Det uppstod en viss förlägenhet, då den första vinflaskan drogs upp. Det fanns nämligen blott en enda bägare. Men så lät man den gå från hand till hand efter att först ha torkat noga af den. Blott Cornudet satte, sannolikt för att ställa sig in, sin mun just pådet ställe, som ännu var fuktigt efter »Frodiga Lisas» läppar.

Emellertid sutto grefven och grefvinnan de Bréville samt herr och fru Carré-Lamadon omgifna af människor, som spisade, utan att kunna värja sig från den genomträngande matlukten och ledo de rysligaste tantaluskval. Plötsligt utstötte fabriksägarens unga hustru en suck, som kom alla att vända hufvudet mot henne. Hon hade blifvit lika hvit i ansiktet som snön utanför, hennes ögon voro slutna och hennes hufvud sjönk bakåt, hon hade förlorat medvetandet. Hennes man blef alldeles utom sig själf och bönföll hela sällskapet om att komma honom till hjälp, men de hade alla tappat hufvudet, tills slutligen den äldsta af nunnorna, som höll upp den sjukas hufvud, tvingade »Frodiga Lisas» bägare in mellan hennes läppar och fick henne att svälja några droppar vin. Den vackra lilla frun rörde sig åter, slog upp ögonen, log och förklarade med matt röst, att nu var hon mycket bättre. Men för att hon icke skulle svimma igen, tvingade nunnan henne att tömma en hel bägare vin, fylld till randen och tilläde:

»Det är blott en följd af hungern.»

Då framstammade »Frodiga Lisa» förlägen och rodnande, i det hon såg på de fyra resande, som ännu voro fastande: »Jag vet icke riktigt, om jag vågar bjuda de där herrarna och damerna ...» Hon tystnade af fruktan för ett kränkande svar. Loiseau tog till ordet: »Det fattades bara, under sådana förhållanden som dessa äro alla syskon och böra hjälpa hvarandra. Seså, mina damer, gören nu inga svårigheter, utan mottag anbudet. Vi veta ju icke ens, om vi öfverhufvud taget komma under tak i natt. Så sakta, som vi kuska framåt, hinna vi minsann icke fram till Tôtes förrän i morgon middag.» De betänkte sig fortfarande, ingen vågade påtaga sig ansvaret.

Men grefven gjorde slag i saken. Han vände sig om mot den välfödda flickan, som satt alldeles förskrämd öfver sin egen dristighet, och sade till henne med sinförnämaste min: »Vi mottaga med tacksamhet ert anbud.»

Det var blott det första steget, som föll sig svårt, då Rubicon en gång var öfverskridet, gingo de på af hjärtans lust. Korgen blef tömd. Utom alla förut nämnda läckra saker innehöll den vidare en lefverpastej, en lärkpastej, ett stycke rökt tunga, några päron, en platt honungskaka, småkakor och en syltburk med asiagurkor och inlagd lök, emedan »Frodiga Lisa» liksom alla kvinnor tillbad allt, som var hårdsmält.

Det kunde dock icke gärna gå för sig att spisa hennes mat utan att tala till henne, därför började de prata med henne, först med en viss förbehållsamhet och därefter, då hon uppträdde fullt korrekt, med större otvungenhet. Fruarna de Bréville och Carré-Lamadon, som båda voro vana att umgås med många olika slags människor, visade sig taktfullt älskvärda. I synnerhet grefvinnan var öfvermåttan nedlåtande såsom blott mycket förnäma damer, som veta, att ingen smuts kan nå upp till dem, våga vara det; hon var ytterst intagande. Men den tjocka fru Loiseau, som i sitt sätt påminde om en gendarm, fortfor att vara lika stum; hon talade föga och åt mycket.

Samtalet rörde sig naturligtvis om kriget, det berättades förskräckliga saker om preussarna och framdrogos hjältemodiga drag från fransmännens sida; och samtliga höllo loftal öfver de andras mod. De öfvergingo snart till personliga upplefvanden, och »Frodiga Lisa» berättade med uppriktigt känd sinnesrörelse och med den värme i sina ord, som detta slags kvinnor stundom kunna lägga i dagen, när de gifva utlopp åt sin vrede, hvarför hon hade lämnat Rouen: »Jag trodde att börja med, att jag nog kunde stanna,» sade hon, »jag hade dragit försorg om, att jag hade ett rikligt förråd, och jag ville hellre ha några soldater inkvarterade än fly bort, jag vet icke hvart. Men då jag väl fick se preussarna, kunde jag icke härda ut. Blodet kokade i mig af raseri, och jag grät af skam hela dagen. Ack, omjag varit karl! Jag kunde från mitt fönster se de tjocka hufvudena med deras pickelhufvor, och min tjänsteflicka måste hålla i mina händer, för att jag icke skulle kasta ned mina möbler i hufvudet på dem. Så kommo några och skulle inkvartera sig hos mig; men jag flög rätt på den första, som visade sig, och grep honom i strupen. En tysk är icke svårare att strypa än hvilken annan som helst, och jag skulle ha gjort slut på honom, om man icke hade slitit bort mig vid håret. Efter denna bedrift måste jag naturligtvis hålla mig undan, till dess jag fick tillfälle att smyga mig bort, och nu är jag här.»

De komplimenterade henne allasammans. Hon steg betydligt i sina medresandes aktning; det var ingen af dem, som visat sig så dristig. Cornudet hade suttit och lyssnat till hennes berättelse med ett bifallande och välvilligt apostlaleende, ty demokrater med långt skägg anse sig självfva ha privilegium på fosterlandskärlek liksom män i prästkappa på religion. Och han började tala i undervisande ton och med svulstiga vändningar, som han lärt sig af de upprop, som dagligen blifvit uppslagna på väggarna. Han slutade med ett stycke vältalighet, hvari han gjorde alldeles slut på det »afskummet till kejsare».

Men då blef »Frodiga Lisa» på allvar ursinnig, hon var nämligen bonapartist. Hon blef röd som en kalkon och stammade af vrede: »Jag skulle just ha velat se er i hans ställe! Ni skulle just ha tagit er präktigt ut! Det är ni, som förrådt honom, er kejsare! Om sådana karlar som ni skulle regera, kunde man lika gärna genast lämna Frankrike!» Cornudet satt orörlig med ett retsamt, hånfullt och öfverlägset leende kring läpparna, och det var tydligt, att det icke skulle dröja länge, innan det skulle öfvergå till okvädinsord, men så lade grefven sig emellan och lugnade icke utan svårighet den förbittrade kvinnan genom att helt myndigt förklara, att hvarje uppriktig öfvertygelse alltid bör respekteras. Men grefvinnan och fabrikörskan, som båda i sitt hjärta hyste öfverklassens instinktmässiga hat mot republiken, och liksomalla kvinnor buro en medfödd, omedveten svaghet för den regering, som härskar despotiskt och smyckar sig med fjäderbuskar, blefvo mot sin vilja gynnsamt stämda mot denna kvinna, som satt inne med så mycken naturlig värdighet, och hvars känslor i så hög grad öfverensstämde med deras egna.

Korgen var tömd. Det hade icke fallit sig så svårt, ty de hade ju varit tio om den; de voro blott ledsna öfver, att den icke varit större. Samtalet fortsattes ännu en stund, dock hade det nu, då maten var uppäten, blifvit en smula kyligare.

Kvällen föll på, tätare och tätare lade sig mörkret öfver den, och medan de sutto och smälte maten, blef kölden alltmer och mer kännbar; »Frodiga Lisa» började trots sin fetma att darra. Fru de Bréville erbjöd henne sin värmenecessär, hvari kolen blifvit ombytta flera gånger sedan morgonen. Hon tog genast emot den, emedan hennes fötter voro alldeles stelfrusna. Fruarna Carré-Lamadon och Loiseau lämnade sina åt nunnorna.

Kusken hade tändt lyktorna. De kastade ett lifligt sken ut i imman, som steg upp från stånghästarnas svettiga länder, och bort öfver snön, som på båda sidor tycktes liksom rulla upp sig under ljusets glidande sken.

Det var icke längre möjligt att urskilja något inne i vagnen, men plötsligt uppstod en rörelse mellan »Frodiga

Lisa» och Cornudet; och Loiseau, som forskande stirrade in i mörkret, tyckte sig se mannen med det långa skägget hastigt draga sig tillbaka, som om han helt ljudlöst blifvit tilldelad en eftertrycklig knuff.

På vägen framför vagnen började några små ljus att skymta fram. Det var Tôtes. Man hade kört i elfva timmar, hvilket utgjorde tretton sammanlagdt med de två timmars hvila, som i fyra repriser förunnats hästarna, för att de skulle få pusta ut och äta hafre. Man körde in i staden och höll utanför gästgifvaregården.

Vagnsdörren öppnades. Det välbekanta ljudet af en sabelskida, som rasslade mot stenläggningen, kom allade resande att rycka till. Samtidigt ropade en röst något på tyska.

Ehuru omnibusen höll alldeles stilla, var det ingen, som vågade stiga ut, det föreföll, som om man varit rädd för att ögonblickligen bli nedhuggen. Så visade sig kusken i dörren: han bar en lykta, som plötsligt kastade sitt sken in i vagnen på de båda raderna förvirrade hufvuden, hvilkas munnar stodo öppna, och hvilkas ögon voro uppspärrade af öfverraskning och förfäran.

Bredvid kusken stod, skarpt belyst, en tysk officer, en lång, ljushårig och ovanligt mager ung man, som var insnörd i sin uniform lika stramt som en flicka i sin korsett; hans flata, lackerade kaskett satt på trekvart och kom honom att likna springpojken på ett hotell. Hans väldiga mustascher, som stucko rätt ut åt båda sidor, blefvo tunnare och tunnare och löpte slutligen ut i en lång spets, som var så smal och fin, att man icke kunde säga, när den upphörde. Denna mustasch tycktes tynga ned hans munvinkel så kraftigt, att kinden drogs ned i en hängande fåra.

Med stark betoning uppmanade han de resande att stiga ur genom att i en barsk ton säga till dem: »Behagade herrarna och damerna stiga ur!»

De båda nunnorna efterkommo först uppmaningen med den lydaktighet, som till följd af deras stånd blifvit dem en vana. Därpå visade sig grefven och grefvinnan, åtföljda af fabriksägaren och hans hustru, och sedan Loiseau, som sköt sin tjocka hälft framför sig. Då Loiseau väl kommit ned på marken, sade han, därtill förmådd mera af klokhet än af höflighet: »God dag, herr löjtnant!» Men officeren såg på honom med den öfverlägsna oförskämdhet, som personer med oinskränkt myndighet känna sig förpliktade att visa, och svarade icke.

Ehuru de hade suttit alldeles vid dörren, stego »Frodiga Lisa» och Cornudet likväl sist ur. De förhöllo sig båda allvarliga och tysta inför fienden, hon försökte behärska sig och vara lugn, och han snodde med tragisk min sinmustasch, utan att dock kunna hindra sin hand från att darra en smula. De önskade bevara sin värdighet, ty de förstodo, att under sådana omständigheter som de förevarande uppträder hvar enskild person å sitt lands vägnar, och då de båda voro i lika hög grad upprörda öfver sina följeslagares eftergifvenhet, försökte hon visa sig stoltare än de anständiga damer, hon var i sällskap med, medan han, i känslan af att han borde föregå de andra med godt exempel, i sin hållning fortsatte det motstånd, han börjat mot fienden genom att göra vägarna ofarbara för de tyska trupperna.

De blefvo visade in i gästgifvaregårdens rymliga kök, där tysken lät förevisa sig de af den befälhafvande generalen påtecknade passen, hvilka innehöllo hvarje enskilds namn, stånd och signalement. Han förhörde och utfrågade dem alla mycket länge för att förvissa sig om, att deras uppgifter motsvarade de i passen.

Därpå sade han helt kort: »Det är bra!» och försvann.

Först då drogo de andan fritt. De voro fortfarande hungriga och beställde kvällsmat. Det skulle draga om en half timme för att få den i ordning, och medan två tjänarinnor gjorde min af att vilja ombestyra detta, läto de resande föra sig till de rum, som blifvit dem anvisade. Dessa vette alla ut mot en lång korridor, som slutade med en glasdörr, på hvilken stodo två mycket sägande nollor.

Omsider kunde de sätta sig till bords, men just som de drogo fram stolarna, uppenbarade sig värden. Han var en f. d. hästmånglare, en korpulent, astmatisk man, som för att få fram sin hesa röst, oafbrutet måste kippa efter andan och hosta upp slem. Hans far hade efterlämnat åt honom namnet Follenoie.

»Elisabeth Rousset?» frågade han.

»Frodiga Lisa» ryckte till, vände sig om och svarade:

»Ja, det är jag.»

»Den preussiska officeren vill tala med er ett ögonblick.»»Med mig?»

»Ja, om det är ni, som är Elisabeth Rousset.»

Hon blef förvirrad, besinnade sig en minut och förklarade därpå rent ut:

»Det må så vara, men jag vill det icke.»

Nu blef det oro i lägret, alla började diskutera och framkasta frågan, hvilken anledningen väl kunde vara till denna befallning.

Grefven gick fram till henne:

»Ni handlar orätt, ty ert afslag kan icke blott bringa er själf i betydande svårigheter, utan också skada hela ert ressällskap. Man skall aldrig sätta sig upp mot dem, som äro starkare. Dessutom är det knappt troligt, att ni skulle utsätta er för någon risk; det är sannolikt blott fråga om en eller annan formalitet, som skall uppfyllas.»

Hela sällskapet slöt sig till honom. Man trängde sig omkring henne, bad och förmanade henne och öfvertalade henne slutligen; ty alla voro lika oroliga för, att hennes obetänksamhet skulle medföra obehagliga följder. Slutligen sade hon:

»Nå, så skall jag väl göra det då. Men det är blott och bart för er skull, det kan ni vara öfvertygade om!»

Grefvinnan tryckte hennes hand och sade:

»Vi äro er också tacksamma därför.»

Hon gick, och man väntade med att sätta sig till bords, tills hon kommit tillbaka.

Enhvar af dem var förtviflad öfver, att det icke varit han, som blifvit efterskickad i stället för den våldsamma och hetsiga kvinnan, och förberedde i sina tankar tillräckligt krypande fraser för det fall, att också han skulle bli inkallad till preussaren.

Men efter ett halft tjog minuter kom hon tillbaka, pustande och stönande, eldröd i ansiktet och fullkomligt utom sig själf: »Ah, den uslingen! Den gemena uslingen!» framstammade hon.De trängde sig alla ifrigt tillsammans omkring henne för att få veta, hvad som händt. Men hon ville ingenting säga, och då grefven fortfor att fråga, svarade hon ytterst värdigt: »Nej, det är en sak, som ni icke har med att göra, jag kan och jag vill icke säga er, hvad det är.»

Då upphörde man att fråga längre och satte sig ned omkring en stor soppskål, hvarifrån spred sig en stark lukt af kål. Trots den hotande faran blef stämningen småningom munter. Det fanns god äppelsaft att tillgå, hvilken makarna Loiseau och de båda nunnorna af sparsamhetsskäl föredrogo. De andra rekvirerade in vin, blott Cornudet drack öl. Han hade sitt eget sätt att draga upp en flaska öl på och att få dess innehåll att skumma i glaset, som han därefter höjde mot lampan för att riktigt njuta af dryckens färg. När han drack, tycktes hans långa skägg, hvilket hade alldeles samma färg som hans älskade öl, att darra af hänförelse; hans ögon skelade ned mot glaset för att icke förlora det ur sikte, och det föreföll, som om han trodde sig på detta sätt uppfylla en del af den mission, han var född till. Man skulle nästan ha trott, att han i tankarna lät sitt lifs två stora lidelser: öl och samhällsomstörtning uppgå i en högre enhet. Han kunde med all säkerhet icke njuta af det ena utan att tänka på det andra.

Värden och värdinnan spisade själfva med vid ändan af bordet. Mannen stönade som ett sprucket lokomotiv och hade alltför mycket slem i bröstet för att kunna tala, medan han åt, men hustrun hade oafbrutet munnen i gång. Hon berättade om sina intryck vid preussarnas ankomst, berättade allt, hvad de hade sagt, och allt, hvad de hade gjort, och förbannade dem, för det första därför, att de kostade henne pengar, och för det andra därför, att hon hade två söner med vid hären. Hon vände sig i synnerhet till grefvinnan, emedan hon kände sig smickrad öfver

att få tala med en så förnäm dam.

Stundom sänkte hon rösten för att meddela saker,som icke lämpade sig för att sägas högt, och mannen afbröt henne då med orden:

»Du gjorde bättre i att hålla din mun, hustru», men hon brydde sig icke om honom utan pratade vidare.

»Jo, ser ni, fru grefvinna, de där människorna ha ingenting annat för sig än att äta potatis och fläsk och fläsk och potatis. Och ni må minsann icke tro, att de äro renliga af sig — och så skulle ni bara se dem exercera hela timmar och dagar. De ställas upp allesammans på en åker, och så går det lös: »Framåt, marsch!» och »helt om, marsch!» och »höger om!» och »vänster om!» — Om de ändå odlade jorden eller arbetade på vägarna i sitt eget land! Men det göra de icke, sådana där soldater göra intet gagn i världen, och så skall till på köpet en annan fattig sate underhålla dem, för att de skola lära sig att slå ihjäl folk! — Jag är blott en gammal kvinna utan uppfostran, men när jag ser dem pina och plåga sig själfva så där med att traska rundt från morgon till kväll, så säger jag verkligen för mig själf: »När det finnes så många, som göra sig besvär med att upptäcka saker, som kunna gagna människorna, hvarför finnes det så många andra, som göra sig lika stort besvär att skada dem! Ty det är väl ändock något afskyvärdt att slå ihjäl människor, antingen dessa nu äro preussare eller engelsmän, eller polacker eller fransmän? — Om man hämnas på någon, som gjort en orätt, så är det galet, eftersom man får straff därför; men när ens söner bli nedskjutna som vilda djur, så är det riktigt, eftersom den, som mördar de flesta, blir behängd med ordnar. — Nej, ni får ursäkta mig, men det får jag aldrig i mitt hufvud!»

Cornudet tog högtidligt till orda:

»Kriget är ett barbari, när man angriper en fredlig granne; men när man försvarar sitt fädernesland, är det en helig plikt.»

Den gamla höjde hufvudet och sade:»Ja, när man försvarar sig, är det en annan sak, men jag vill fråga, om icke alla de kungar, som ställa till krig för sitt nöjes skull, förtjänade att slås ihjäl?»

Cornudets ögon sköto lågor:

»Bravo, medborgarinna!» utbrast han.

Carré-Lamadon satt försjunken i djupa tankar. Ehuru han hyste en fanatisk beundran för alla berömda fältherrar, kom kvinnans sunda förnuft honom dock att betänka, hvilket välstånd, så mycken obrukad och till följd däraf ekonomiskt förstörande arbetskraft kunde skapa i ett land, om den användes till sådana stora industriella företag, som det fordras århundraden att genomföra.

Loiseau hade rest sig från sin plats och satte sig nu vid sidan af gästgifvaren för att språka med honom. Den tjocke mannen skrattade, hostade och harklade sig: hans stora mage småhoppade af glädje öfver hans grannes kvickheter, och han slutade med att köpa sex fat rödvin af honom, hvilka skulle levereras på våren, när preussarna dragit sina färde.

Så fort man spisat, gick man till hvila, emedan alla voro förbi af trötthet.

Men Loiseau, som hade gjort sina iakttagelser, lät sin hustru först gå till sängs; därefter anbragte han växelvis sitt öga och sitt öra vid nyckelhålet för att försöka komma underfund med, hvad han kallade »korridorens mysterier».

Efter ungefär en timmes förlopp hörde han ett svagt buller, han skyndade sig att kika och fick ögonen på »Frodiga Lisa», som föreföll ännu fylligare i en kamkofta af blå kaschmir, kantad med hvita spetsar. Hon hade ett ljus i handen och styrde kosan ned mot dörren med de betecknande siffrorna i ändan af korridoren; men på sidan öppnades ena dörren på glänt, och då hon några minuter senare kom tillbaka, följde Cornudet efter henne med hängslena dinglande ned från byxorna. De hviskade ett ögonblick med hvarandra, därpå stannade de,Det föreföll, som om »Frodiga Liga» kraftigt försvarade ingången till sitt rum. Loiseau kunde olyckligtvis icke höra, hvad som sades; först då de vid slutet af samtalet höjde rösterna, lyckades det honom att uppfånga några ord.

Cornudet ansatte henne häftigt; han sade:

»Men så hör då. Det är ju dumheter, hvad skulle det kunna göra er?»

Hon såg mycket förbittrad ut och svarade:

»Nej, och åter nej. Det finnes ögonblick, då man icke tänker på något sådant, och här skulle det vara en skam.»

Han förstod henne tydligen icke och frågade hvarför. Då blef hon ond och talade ännu högre:

»Hvarför? Kan ni icke förstå hvarför? När det är preussare i huset och kanske till på köpet i rummet bredvid.»

Han teg. Att en sköka kunde vara i besittning af ett så utveckladt fosterlandsginne och blygsamhetskänsla, att hon icke ville låta smeka sig i fiendens närvaro, föreföll honom tydligen så öfverväldigande, att det ögonblickligen väckte den sviktande värdigheten till lif i hans bröst. Han nöjde sig med att gifva henne en kyss och smög sig sedan försiktigt tillbaka till sin egen dörr.

Loiseau gick mycket upprymd bort från nyckelhålet, tog ett par danssteg in i rummet, tog på sig sin nattmössa, drog täckena, hvarunder hans tjocka maka låg och sof, åt sidan och väckte henne med en kyss, i det han sade: »Älskar du mig, min skatt?»

Det hade blifvit alldeles tyst i huset. Men snart höjdes från en eller annan plats iobestämd riktning, som lika väl kunde vara källaren som vinden, ett hårdt, entonigt, regelbundet snarkande, ett doft, långdraget pustande, som ljöd, som om det kommit från en kittel under ångtryck. Det var värden, som sof.

Som man kommit öfverens om, att resan skulle fortsättas klockan åtta morgonen därpå, infann man sig vid denna tid mangrant i köket; men vagnen stodensam midt på gården utan hästar och utan kusk, med hela taket fullt med snö. Man sökte förgäfves efter kusken i stallet, logen och vagnshuset. Då beslöto sig herrarna att gå ut och söka efter honom. De kommo ut på torget, där kyrkan syntes i bakgrunden, och låga hus, omkring hvilka det vimlade med preussiska soldater, sträckte sig åt båda sidor. Den första tysk, de träffade på, stod och skalade potatis. Den nästa litet längre bort, skurade en barberarstuga, en annan, som hade skägg ända upp till ögonen, satt med ett gråtande barn på knäet och försökte att vagga det i sömn; och de tjocka bondhustrurna, hvilkas män voro vid hären, gjorde genom tecken begripligt för de lydiga segrarna, hvilket arbete de skulle utföra: hugga ved, hämta vatten till soppan eller mala kaffe. En af soldaterna var till och med ifrigt sysselsatt med att tvätta sin värdinnas, en gammal, nästan lam kvinnas, linne.

Grefven var förvånad och började utfråga en kyrkvaktare, som kom ut från prästgården. »Ah», svarade han, »de där äro icke så dåliga; de äro icke preussare, efter hvad det säges. De komma längre bortifrån, och de ha allesammans måst lämna sina hustrur och barn där hemma i sitt eget land. De gå minsann icke i krig för sitt nöjes skull, det är då visst och säkert. Jag är öfvertygad om, att där borta gråta de lika mycket för sina män, och där kommer att bli lika mycket nöd och elände som här hos oss. Här ha vi det till och med icke så dåligt för ögonblicket, därför att de främmande soldaterna icke göra oss något ondt, utan arbeta, som de skulle kunna göra hos sig själfva. Ser ni, herre, det är en gång så, att de fattiga måste hjälpa hvarandra... Det är de stora, som ställa till krigen.»

Cornudet gick sin väg, harmsen öfver det vänskapliga samförstånd, som uppkommit mellan segrarna och de öfvervunna; han föredrog att spärra in sig i gästgifvargården; Loiseau kom med ett skämt: »De föröka befolkningen».Men kusken kunde fortfarande icke upptäckas. Slutligen påträffade man honom i en liten ölstuga, där han satt helt broderligt bänkad tillsammans med den preussiska officerens kalfaktor.

»Hade ni icke fått befallning, att spänna för klockan åtta?» frågade grefven honom.

»Jo, det är nog riktigt — men sedan fick jag en annan befallning».

»Om hvad?»

»Om att jag alls icke skulle spänna för.»

»Hvem gaf er denna befattning?»

»Det gjorde minsann själfva den preussiska befälhafvaren.»

»Hvad betyder detta?

»Det vet jag icke. Ni kan ju själf gå bort och fråga honom. Jag har blifvit förbjuden att spänna för, och då låter jag också bli. — Så hänger det ihop.»

»Var det han själf, som sade det till er?»

»Nej, det var gästgifvaren, som öfverbragte mig befallningen från honom.»

»När skedde detta.»

»I går kväll, just som jag skulle lägga mig.»

De tre herrarna vände tillbaka i bekymrad sinnesstämning.

De frågade genast efter värden, men tjänstflickan svarade, att han på grund af sin astma aldrig steg upp före klockan tio. Han hade till och med uttryckligen förbjudit dem att väcka honom tidigare, så framt icke huset höll på att brinna ned öfver hufvudet på dem.

Därpå ville de tala med officeren, men det var alldeles omöjligt, ehuru han var inkvarterad i gästgifvargården. Värden var den enda, som var bemyndigad att vända sig till honom om saker, som icke rörde tjänsten. De hade alltså ingenting annat att göra än att ge sig till tåls. Damerna gingo upp på sina rum och fördrefvo tiden, så godt de kunde.

Cornudet slog sig ned framför köksspisen, där ettväldigt bål flammade. Han lät bära ut till sig ett af småborden från gästrummet jämte en flaska öl och tände sin pipa, som i det demokratiska broderskapet åtnjöt ett anseende, som nästan motsvarade dess ägares, som om den genom att bereda Cornudet en njutning gjorde sig förtjänt av fäderneslandet. Det var en präktig sjöskumspipa, beundransvärdt väl inrökt och lika svart som dess ägares tänder, men den doftade och glänste, föll lätt i handen och hörde med till hela hans yttre. Han blef sittande orörlig, med ögonen växelvis hvilande på den flammande elden och på det hvita skummet öfverst i kruset; endast för hvar gång han tagit sig en klunk, lät han med belåten min sina långa magra fingrar glida genom sitt långa, fettglänsande hår.

Under förevändning att försöka bli varm om fotterna begaf sig Loiseau ut på en rond till stadens småhandlare för att afsätta sitt vin. Grefven och fabriksägaren började prata politik och uttalade spådomar om Frankrikes framtid. Den ene trodde på det orleanska huset, den andre satte sin lit till en okänd frälsare, som skulle dyka upp, när allt var rent förtvifladt: en du Guesclin eller en Jeanne d’Arc, eller kanske en ny Napoleon. Ja, om kejsarprinsen ändå icke varit så ung! Cornudet satt stilla och lyssnade med ett lugnt leende, som innebar, att han visste bättre besked om ödets afsikter. Röken från hans pipa spred sin doft ut öfver köket.

Då klockan slog tio, kom värden ned och blef genast öfverhopad med frågor; men han visste ingenting och kunde blott upprepa samma ord: »Officeren sade till mig: »Vill ni förbjuda, att man spänner för de nyankomna gästernas vagn i morgon bitti. De få icke fara härifrån utan min tillåtelse. Förstår ni mig? Så, det är bra.»

Efter detta besked var ingenting annat att göra än att vända sig till officeren själf. Grefven sände honom sitt kort, hvarpå Carré-Lamadon hade tillagt sitt namn och alla sina titlar. Preussaren lät svara, att de bådaherrarna kunde komma och tala med honom, när han spisat frukost, d. v. s. inemot klockan ett.

Damerna kommo ned, och trots oron spisade man i alla fall en liten smula. »Frodiga Lisa» tycktes illamående och gjorde intryck af att vara mycket orolig.

Man höll just på att dricka kaffe, då uppassaren kom för att hämta herrarna.

Loiseau slöt sig till de båda andra, men då de försökte locka Cornudet till att gå med för att göra deras uppträdande mera högtidligt, svarade han, att han aldrig någonsin ämnade ha något som helst att göra med

tyskarna. Därefter satte han sig ned framför brasan igen och begärde ännu en flaska öl.

De tre herrarna stego upp för trappan och visades in i gästgifvaregårdens bästa rum, där officeren tog emot dem, liggande i en länstol med fotterna uppe på kakelugnsafsatsen. Han var insvept i en nattrock i skrikande färger, tydligen ett byte från en eller annan öfvergifven bostad, hvars bortflydda ägare måste varit i besittning af synnerligen dålig smak. Han reste sig icke, hälsade icke ens på dem. Han erbjöd på det hela taget ett utmärkt exempel på den tölpaktighet, som sitter i blodet på hvarje segrande militär.

Först efter någon tids förlopp nedlät han sig till att fråga: »Was vill ni?»

Grefven tog ordet: »Vi önska resa vidare, herr löjtnant —»

»Nej!»

»Vågar jag kanske fråga er om orsaken till detta afslag?»

»Därför jag icke vilja det.»

»Jag tillåter mig att i all ödmjukhet göra herr löjtnanten uppmärksam på, att befälhafvande tyske generalen för oss utställt ett pass, som gäller till Dieppe. Jag kan icke tänka mig, att vi gjort oss skyldiga till något, som skulle kunna förtjäna den stränghet, hvarmed ni behandlar oss.»»Jag icke vilja — det är tillräckligt. Ni kan träd' af.»

De bugade sig alla tre och drogo sig tillbaka.

Eftermiddagen blef ytterst otrefiig. Ingen af dem kunde förstå, hvad som utgjorde anledningen till tyskens nyck, och de besynnerligaste förklaringar tumlade rundt om i deras hufvuden. De stannade allesammans kvar i köket, vredo och vände på saken och hittade på de mest osannolika förklaringar. Det var kanske meningen att behålla dem såsom gisslan eller bortföra dem såsom fångar, men för hvilket ändamål? Trodde man sig kunna utkräfva en större summa i lösen för dem? Vid denna tanke kände de sig gripna af en panisk förskräckelse, de rikaste bland dem voro de mest förskrämda; de sågo sig redan i andanom tvungna att, för att frälsa sina lif, tömma hela påsar med guldmynt i den fräcke officerens händer. De brydde sina hjärnor för att kunna hitta på antagliga lögner, som kunde dölja deras rikedom och få dem att gälla för fattiga, mycket fattiga. Loiseau tog af sig sin klockkedja och gömde den i fickan. Då mörkret började falla på, växte deras ångest. Lampan blef tänd, och som det ännu fattades två timmar till middagen, föreslog fru Loiseau, att man skulle spela »half tolf» för att få tiden att gå. Man ingick på förslaget; själfva Cornudet släckte helt höfligt sin pipa för att deltaga i spelet.

Grefven blandade korten och gaf. »Frodiga Lisa» blef »halftolf», och snart lade spänningen i spelet en sordin på den fruktan, som hvilade öfver dem. Cornudet upptäckte, att makarna Loiseau fuskade i samförstånd.

Då man skulle sätta sig till bords, kom värden in till dem och frågade med sin hesa röst: »Den preussiska officeren frågar, om Elisabet Rousset ännu icke betänkt sig.»

»Frodiga Lisa» blef ett ögonblick alldeles likblek; därpå blef hon plötsligt blossande röd i ett anfall af raseri, som var nära att kväfva henne. Det var henne nästan icke möjligt att hämta andan för att säga något; ändtligen utbrast hon: »Vill ni hälsa den uslingen, denåsnan, den svinpälsen till preussare från mig och säga bo-nom, att jag aldrig, hör ni, aldrig i evighet går in på det.»

Den tjocka värden gick, och hela sällskapet samlade sig omkring »Frodiga Lisa» för att utfråga henne och förmå henne att afslöja hemligheten för dem. Hon gjorde först litet motstånd, men slutligen fick raseriet öfverhand öfver henne, och hon skrek: »Hvad han vill? ... Hvad han vill? Jo, han vill tillsammans med mig!»

Den allmänna harmen var så stor, att ingen kände sig stött öfver det osminkade uttrycket. Cornudet satte sitt glas så häftigt mot bordet, att det sprang i bitar. Alla voro inse om att uttala sin afsky och sitt förakt för denna militäriska buse; man skulle kunnat tro, att en del af det offer, som fordrades af henne, blifvit utkräfdt af hvarje enskild. Grefven förklarade med ett uttryck af den djupaste vämjelse, att forntidens barbarer icke burit sig värre åt; och damerna betygade i kraftiga och välvilliga ordalag »Frodiga Lisa» sin innerliga medkänsla. De båda nunnorna, som blott visade sig vid måltiderna, hade böjt sina hufvuden utan att säga något.

Då den första förbittringen någorlunda bade lagt sig, satte man sig icke dess mindre till bords; men det yttrades icke mycket, enhvar satt tyst och öfverlade med sig själf.

Damerna drogo sig tidigt tillbaka, och herrarna började röka och fingo ett parti ecarté till stånd. Värden blef ombedd att deltaga, i spelet för att man på ett behändigt sätt skulle kunna utfråga honom om, huru man skulle öfvervinna officerens motstånd. Men han tänkte blott på sina kort, han hvarken hörde eller svarade och upprepade oafbrutet: »Vi måste passa spelet. Vi måste passa spelet.» Han var i en sådan spänning, att han glömde att hosta upp, hvilket gjorde, att hans bröst arbetade som ett orgelverk. Hans pipande lungor återgåfvo astmans hela skala, ända från de djupa och allvarliga noterna till de skarpa och klanglösa höga toner, som ljuda som unga tuppkycklingar, som försöka att gala.Han ville icke ens gå med upp, då hans hustru, som var nära att falla omkull af sömnighet, kom för att hämta honom. Därför gick hon ensam och lade sig, hon var nämligen morgontidig af sig och steg upp med solen, medan hennes man däremot var en nattuggla, som alltid var färdig att sitta länge uppe med goda vänner. Han ropade efter henne: »Glöm icke att värma mitt äggöl,» och vände därpå ånyo hela sin uppmärksamhet på spelet. Då de andra omsider insågo, att man icke kunde få något ur honom, förklarade de, att det var tid på att komma i säng, och hvar och en gick till sitt.

Morgonen därpå stego de tidigt upp med ett obestämdt hopp, en ännu större längtan efter att komma vidare och en riktig fasa för att behöfva tillbringa ännu en dag i den förskräckliga gästgifvaregården.

Men ack! Hästarna stodo fortfarande i stallet, och kusken var fortfarande osynlig. Då de icke visste, hvad de skulle taga sig till, fortforo de att trippa rundt omkring vagnen. Frukosten blef mycket bedröflig; stämningen beträffande »Frodiga Lisa» hade blifvit liksom afsvalnad; ty efter att ha sofvit på saken, hade de blifvit af en något annan åsikt. De voro nu icke långt ifrån att hysa ovilja mot henne, därför att hon icke i all hemlighet gått in till preussaren för att vid deras uppvaknande kunna bereda dem en angenäm öfverraskning. Detta hade ju varit den naturligaste sak i världen. Hvem behöfde dessutom ha fått veta det? Hon kunde ju ha räddat skenet genom att låta officeren säga, att han hade fattat medlidande med deras ställning. För henne hade det dock så litet att betyda.

Men ingen af dem vågade ännu tillstå sina tankar.

Efter frukosten, just då de voro nära att förgås af ledsnad, föreslog grefven en promenad i stadens omgifningar. De klädde sig omsorgsfullt, och hela det lilla sällskapet begaf sig af med undantag af Cornudet, som föredrog att blifva sittande framför brasan, och de bådanunnorna, som tillbragte hela dagen i kyrkan eller hos prästen.

Kölden, som blef skarpare för hvar dag, bet dem i näsa och öron, deras fötter blefvo så smärtsamt stela, att hvarje steg var dem en pina. De hade kommit ut ur staden och sågo ut öfver åkrarna, som lågo framför dem så trista och ohyggliga i sin hvithet utan gränser, att de alla ögonblickligen vände om, genomisade till märg och ben och med beklämda hjärtan.

De fyra damerna gingo före, herrarna kommo en smula efter.

Loiseau, som hade en klar förnimmelse af stämningen, framkastade med ens den frågan till herrarna, om »den där kvinnan» månne hade för afsikt att låta dem stanna länge ännu i denna håla. Grefven invände fortfarande helt ridderligt, att man icke kunde fordra ett så pinsamt offer af en kvinna, det måste komma från henne själf. Carré-Lamadon anmärkte, att om fransmännen, som det påstods, förberedde ett angrepp på Dieppe, så skulle sammanstötningen ofelbart äga rum i Tôtes. Denna betraktelse gjorde de båda andra ytterst bekymrade. »Tänk, om vi skulle försöka slippa undan till fots?» framkastade Loiseau. Grefven ryckte på axlarna: »Hvad tänker ni på, i all denna snö? Med våra damer? Dessutom skulle vi ögonblickligen bli förföljda och upphunna, innan vi gått i tio minuter, för att därefter bli behandlade som fångar efter soldaternas godtfinnande.» Detta var sant nog, och det yttrades icke mera om den saken.

Damerna talade om kläder; men ett visst tvång hvilade öfver dem alla och gjorde dem oense.

Plötsligt syntes officeren i slutet af gatan. Hans långa uniformerade getingsgestalt aftecknade sig mot snön, som stängde synkretsen. Han gick med skrefvande knän och den egendomliga gång, som de flesta militärer vänja sig

vid för att undgå att smutsa ned sina omsorgsfullt blankade stöflar.

I det han gick förbi, hälsade han på damerna ochkastade en föraktfull blick på herrarna, som dock bevarade så mycket af sin värdighet, att de icke lyfte på hatten, ehuru Loiseau, genom att lyfta handen mot hufvudet, gjorde en ansats till en hälsning.

»Frodiga Lisa» rodnade upp öfver öronen, och de tre damerna kände sig i hög grad förödmjukade öfver, att officeren mötte dem i sällskap med den flicka, han behandlat så skymfligt.

De började tala om honom, hans hållning och hans ansikte. Fru Carré-Lamadon, som hade känt många officerare och bedömde dem som kännare, fann, att han ingalunda såg illa ut; hon beklagade till och med, att han icke var fransman, därför att han kunnat bli en flott husar, som alla damer säkert skulle ha blifvit tokiga efter.

Då man kommit hem, visste de icke längre, hvad de skulle hitta på. Ganska häftiga ord yttrades om helt obetydliga saker. Middagen, som afåts under tystnad, varade helt kort, och alla gingo tidigt till sängs i förhoppning, att man skulle kunna sofva bort tiden.

Morgonen därpå kommo de ned med trötta miner och raseri i hjärtat. Damerna riktade nästan icke ett ord till »Frodiga Lisa».

Kyrkklockorna började ringa. Det var barndop.

»Frodiga Lisa» hade ett barn, som var lämnadt i vård hos en bondfamilj i Yvetot. Hon hälsade på det blott en gång om året och tänkte aldrig på det; men tanken på det, som skulle döpas, väckte en plötslig och häftig ömhet hos henne för hennes egen lilla, och hon ville absolut öfvervara akten.

Så fort hon hade gått, sågo de alla på hvarandra och ryckte sina stolar närmare tillsammans, ty de kände, att ett eller annat beslut måste fattas. Loiseau fick en ingifvelse; han föreslog, att man skulle hemställa till officeren att behålla »Frodiga Lisa» ensam kvar och låta de andra resa.

Värden åtog sig att öfverbringa denna framställning, men han kom genast tillbaka. Tysken, som alltför välkände den mänskliga naturen, hade visat honom på dörren. Det var hans mening att behålla dem alla, ända till dess han fick sin önskan uppfylld.

Så gaf sig fru Loiseaus tarfliga sätt att tänka ett uttryck i: »Är det kanske meningen, att vi skola stanna här, tills vi dö af ålderdom? När det är den där slynans handtering att inlåta sig med manfolk, så kan jag icke inse, att hon har mera rätt att säga nej till den ene än till den andra. I Rouen var hon minsann icke kräsmagad; hon var lika glad, hvem hon fick tag i, om det så var kuskar. Det är sant, hvad jag säger, att hon haft att göra med borgmästarens kusk. Ja, jag vet det mycket väl, ty han köper sitt vin hos oss. Och nu, då det gäller att hjälpa oss ur en förlägenhet, så spelar den där tossan stram ... Det förefaller mig nu rent af, alt officeren bär sig mycket fint åt. Han har kanske länge måst umbära kvinnligt sällskap; men ehuru vi äro tre, som han säkert skulle ha föredragit, så håller han dock till godo med henne. Han respekterar oss, gifta hustrur. Kom ihåg, att han är herre här. Han behöfde blott säga: »Jag vill,» och med sina soldaters tillhjälp skulle han kunna taga oss med våld.»

De båda damerna ryste. Den vackra fru Carré-Lamadons ögon strålade, och hon blef en smula blek, som om hon redan blifvit tagen med våld af officeren.

Herrarna, som sutto en smula längre bort och behandlade saken, kommo närmare. Loiseau skummade af raseri och ville, att man skulle utlämna »den eländiga kvinnan», bunden till händer och fötter, till fienden. Men grefven, som var en ättlägg af tre släktled af sändebud och som själf till sitt yttre liknade en diplomat, röstade för, att man skulle gå slugt till väga. »Vi måste se till att få henne att bestämma sig,» sade han.

Därpå stiftade man en formlig sammansvärjning.

Damerna ryckte ännu tätare tillsammans och sänkte sina röster; samtalet blef allmänt, hvar och en gaf sin mening tillkänna. Allt gick för öfrigt ytterst korrekt till.I synnerhet förstodo de tre kvinnorna att finna behändiga vändningar och eleganta uttryck, som i den behagligaste form sade de djärfvaste saker. En främling skulle icke

ha kunnat förstå, hvad saken rörde sig om, så försiktigt voro orden valda. Men då den lätta fernissa af blygsamhet, som hvarje anständig dam är försedd med, blott täcker ytan, fröjdade de sig högeligen öfver detta slippriga äfventyr och gladde sig i grund och botten oerhördt, kände sig riktigt i sitt element och behandlade ämnet med samma sinnliga glädje, hvarmed en hungrig läckergom till kock tillagar en annans kvällsmat.

Munterheten återvände af sig själf, ty så lustig slutade hela historien att förefalla dem. Grefven kom med ett par något vågade kvickheter, som han dock yttrade så diskret, att han fick damerna att le. Sedan kom också Loiseau med några tvetydiga anmärkningar, som ingen tycktes känna sig stött öfver; den tanken, som hans hustru brutalt hade uttryckt, då hon sade: »Efter det nu en gång är hennes handtering, hvarför skulle hon väl säga nej till honom mera än till någon annan?», behärskade dem alla.

Blockeringen blef omsorgsfullt förberedd, som om det gällt en belägrad fästning. Det bestämdes hvilken roll, hvar och en skulle spela, hvilka argument han skulle använda och hvilka manövrer han hade att utföra. En anfallsplan utkastades, krigsputs aftalades, och den slutliga öfverrumpling uppgjordes, som skulle tvinga det lefvande fästet att öfverlämna sig åt fienden.

Blott Cornudet höll sig fortfarande afsides.

De sutto alla så djupt upptagna, att de icke hörde »Frodiga Lisa» komma tillbaka. Men grefven utstötte ett sakta: »hysch», som kom dem att se upp. Där stod hon. En plötslig tystnad uppstod, och en viss förlägenhet skrämde dem alla från att genast tala till henne, till dess grefvinnan, som bättre än de andra var van vid att sno sig genom sällskapslifvets dubbelheter, frågade: »Nå, var det ett roligt barndop?»»Frodiga Liea», som ännu var lielt rörd, berättade utförligt, hvilka som hade varit där, och huru de sågo ut, och hvilket intryck kyrkan hade gjort på henne. »Det gör i alla fall godt att en gång då och då få komma i Guds hus», slutade hon.

Ända till frukosten inskränkte sig damerna till att vara älskvärda emot henne för att föröka hennes tillit och stämma henne välvilligt gent emot deras råd.

Så fort man satt sig till bords, började angreppen. Först inleddes ett samtal om uppoffring i allmänhet. Det hämtades exempel från forntiden: Judith och Holofernes, så utan spår till anledning Lucretia och Sextus och därpå Kleopatra, som i sin bädd tog emot alla de fiendtliga generalerna och förvandlade dem till slafvar af hennes nycker. Därefter upprullades ett fantastiskt stycke historia, som blifvit utkläckt i dessa okunniga millionärers hjärnor, som läto Roms medborgarinnor i Capua vagga Hannibal, hans officerare och hans hela armé af legotrupper i sömn i sina armar. Så anfördes alla de kvinnor, som ha hejdat eröfrare genom att göra sin egen kropp till en valplats, ett medel till att härska, ett vapen, de kvinnor, som genom sina hjältemodiga smekningar besegrat afskyvärda och förhatliga varelser, och som offrat sin kyskhet åt hämnden.

Till sist talades också i beslöjade ordalag om den förnäma engelskan, som låtit inympa på sig en förskräcklig och smittosam sjukdom i af sikt att öfvertora den på Bonaparte, som dock blef frälst som genom ett under, därför att ett plötsligt illamående hindrade honom från att komma till det ödesdigra mötet.

Och allt detta berättades på ett ytterst anständigt sätt och med en viss måttfullhet, hvarigenom dock skymtade en beräknad hänförelse, som var afsedd att väcka lusten för efterliknelse.

En fördomsfri åhörare kunde mycket väl ha slutat med att föreställa sig, att kvinnans enda bestämmelsehär på jorden måste vara att ständigt uppoffra sin egen kropp och oupphörligt prisgifva sig åt råa soldaters nycker.

De båda nunnorna tycktes icke höra något, af hvad som sades; de sutto försjunkna i djupa tankar. »Frodiga Lisa» sade ingenting.

Hela eftermiddagen läto de henne vara i fred för att tänka öfver. När de vände sig till henne, var det med ett starkt betonadt *fröken*, utan att någon riktigt visste hvarför; det var, som om de ville låta henne sjunka en grad i den aktning, hon ofrivilligt hade ingifvit dem, och låta henne känna skändligheten i hennes ställning.

I samma ögonblick, som soppan serverades, visade sig värden ånyo och upprepade sin fråga från dagen förut; »Den preussiske officeren önskar veta, om Elisabeth Rousset ännu icke har betänkt sig?»

»Frodiga Lisa» svarade torrt: »Nej, det har jag icke.»

Men under middagen försvagades förbundets styrka. Loiseau råkade yttra några olämpliga meningar. För att försvaga intrycket af dessa, ansträngde de alla sina hjärnor för att hitta på nya exempel, men de funno intet. Därpå, kanske alldeles utan afsikt och blott därför att hon kände ett obestämdt begär af att söka hjälp hos religionen, vände sig grefvinnan till den äldsta af nunnorna och ställde några frågor till henne om berömliga gärningar i helgonens lif. Många af dem ha ju begått handlingar, som i våra ögon skulle anses såsom förbrytelser; men kyrkan förlåter utan minsta svårighet sådana missgärningar, blott de ske till Herrens ära och nästans väl. Detta kunde blifva en viktig bevisgrund, och grefvinnan använde sig af den. Och nu, antingen det nu skedde i kraft af tyst samförstånd eller till följd af den beslöjade förmåga att ställa sig in, hvari hvar och en som bär en andlig dräkt, är mästare, eller det blott var på grund af en lycklig brist på uppfattning eller insikt om saken, kom den gamla nunnan desammansvurna till verksam undsättning. De hade ansett henne för blyg, men hon visade sig vara dristig, vältalig och våldsam. Hon lät icke förvirra sig af fraser; hennes åsikt var som en järnstång, hennes tro kände icke någon tvekan, och hennes samvete ägde inga skrupler. Hon fann Abrahams offer helt naturligt, ty hon skulle själf ögonblickligen på en befallning från ofvan ha dödat både sin far och sin mor; det fanns, enligt hennes åsikt, ingenting, som kunde misshaga Herren, om det skedde med ett prisvärdt syftemål för ögonen. Grefvinnan drog fördel af den oväntade hjälparens invigda myndighet och fick henne att framkomma med upplyftande omskrifningar af den moraliska grundsatsen: »Ändamålet helgar medlen».

Hon frågade henne:

»Ni menar således, syster, att Gud tillåter alla medel, och förlåter handlingen, blott bevekelsegrunden är ren?»

»Ja, hvem skulle väl kunna tvifla härpå, min fru? En handling, som i och för sig vore tadelvärd, blir ofta förtjänstfull på grund af den tanke, som ligger bakom.»

Och på detta sätt fortforo de att utreda Guds vilja, förutse hans beslut och låta honom deltaga i saker, som i sanning icke hade synnerligen mycket med honom att göra.

Men allting försiggick med omskrifningar, klokt och diskret. Hvarje ord, som sades under nunnedoket, sköt en bräsch i »Frodiga Lisas» harmsna motstånd. Därpå kom samtalet in på andra ämnen, och nunnan började tala om de kloster, som tillhörde hennes orden, om ordenspriorinnan, om sig själf och sin förtjusande ledsagarinna, den kära Sankt Niképhoros syster. Man hade sändt bud efter dem från Havre, där de på sjukhusen skulle vårda hundratals soldater, som blifvit angripna af kopporna. Hon skildrade målande de stackars eländiga och utbredda sig angående sjukdomens enskildheter. Men emedan de nu blifvit hindrade på sin väg af enpreussisk officers nycker, lågo en mängd fransmän och dogo — och de kunde kanske ha frälst dem! Det var hennes lifsuppgift att vårda soldater; hon hade varit med på Krim, i Italien och Österrike, och allteftersom hon berättade om sina fälttåg, växte hon för dem till en af dessa barmhärtighetssystrar, som draga i krig med trumman och trumpeten och förefalla som skapade att följa med hären för att uppsamla de sårade midt i siaktningens vimmel, och som bättre än någon officer förstå att blott med några ord tämja de vildaste och oregerligaste karlar; hon föreföll dem som en barsk veteran, som var klädd i nunnedräkt och hvars väderbitna, af otaliga fåror genomkorsade ansikte föreföll som en bild af krigets ödeläggelser.

Ingen yttrade något efter henne, så förträfflig tycktes den verkan, hon hade frambragt.

Så snart måltiden var till ända, begåfvo de sig alla hastigt till sina rum för att först visa sig igen förmiddagen därpå.

Frukosten var lugn. Man ville gifva den säd, som blifvit sådd dagen förut, tid att spira och sätta frukt.

Då de hade spisat, föreslog grefvinnan en promenad. Efter aftal bjöd grefven armen åt »Frodiga Lisa» och lagade att komma en smula efter de andra med henne.

Han talade till henne i den förtroliga, beskyddande och en smula ringaktande ton, som de män, hvilka intaga en särskild plats i samhället, pläga anslå gent emot detta slags kvinnor; han kallade henne: »Mitt kära barn» och

behandlade henne med hela den öfverlägsenhet, som hans rang och oomtvistliga heder förlänade honom. Han gick genast rakt på saken:

»Ni är alltså fast besluten att låta oss stanna här, utsatta liksom ni själf för de våldsamheter, som skulle blifva en följd för oss, om de preussiska trupperna skulle lida ett nederlag, hellre än att samtycka till att visa ett tillmötesgående, som ni har gjort så många gånger förut under ert lif?»»Frodiga Lisa» svarade icke.

Han försökte taga henne med godo, talade förstånd med henne och försökte att röra hennes känslor. Han förstod att fortfarande vara »grefven», på samma gång som han, när han ansåg det nödvändigt, sade henne komplimanger och spelade galant och älskvärd. Han talade i högstämda ordalag om hvilken tjänst, hon skulle göra dem, och om deras tacksamhet. Därpå började han helt plötsligt att säga du till henne: »Och vet du hvad, min flicka, han kan, ta mig tusan, berömma sig af att ha kännt en vacker flicka; han finner icke lätt maken till dig hemma i sitt eget land.»

»Frodiga Lisa» svarade fortfarande icke, och de slöto sig till de andra.

Så fort de kommit hem, gick hon upp på sitt rum och visade sig icke mera. Oron var på sin höjdpunkt. Hvad ämnade hon göra? Om hon fortfor att göra motstånd, hur obehagligt skulle det icke vara!

Middagsklockan ringde; man väntade förgäfves på henne. Men så kom värden in och meddelade, att fröken Rousset kände sig illamående och bad, att man skulle sätta sig till bords utan henne. De spetsade alla öronen. Grefven gick bort till värden och fråga hviskande: »Går det?» »Ja.» Af anständighetsskäl yttrade han ingenting till sina följeslagare, utan inskränkte sig till en menande nick. Genast banade en djup lättnadens suck sig väg ur allas bröst, och alla ansikten lyste upp af glädje. Loiseau ropade: »Död och pina! Jag bjuder på champagne, om det finnes sådan på det här stället;» och fru Loiseau fattades af oro, då värden kom tillbaka med fyra flaskor i händerna. Alla hade med ens blifvit meddelsamma och bullrande; en uppsluppen glädje höll sitt intåg bland dem. Grefven tycktes plötsligt göra den upptäckten, att fru Carré-Lamadon var utomordentligt förtjusande, och fabriksägaren gjorde sig angenäm för grefvinnan. Samtalet blef lifligt och frispråkigt och kryddades med skämtsamma infall.Plötsligt lyfte Loiseau med orolig min sin hand och ropade: »Hysch, stilla!» De tystnade allesammans, öfverraskade och helt förskräckta. Så låtsades han, som om han lyssnade efter något, tystade dem på nytt, lyfte ögonen mot taket och sade därpå med sin naturliga röst: »Varen lugna, allt går bra.»

De visste icke riktigt, om de skulle erkänna, att de hade förstått honom, men snart trängde leendet sig fram.

Efter en kvarts timme upprepade han samma skämt och sedan ganska ofta under kvällens lopp. Han låtsades, som om han talade till någon i våningen ofvanför, och gaf tvetydiga råd, som tydligen röjde, hvilken handelsresande han var i tankegång och sätt. Då och då anlade han en sorgsen min och suckade: »Stackars flicka», eller mumlade han ursinnig mellan tänderna: »Den åsnan till preussare.» Ett par gånger, när deras tankar voro på annat håll, utstötte han med darrande röst: »Sluta! Sluta!» och tillade, som om han talade för sig själf: »Gud vet, om vi någonsin få se henne igen. Bara den skurken icke tager lifvet af henne!»

Ehuru dessa kvickheter voro i hög grad osmakliga, roade de likväl, och ingen kände sig sårad af dem, ty sedlig harm beror som allt annat på omgifningen, och här hade efter hand samlat sig en atmosfär, som var laddad med slippriga tankar.

Vid desserten började till och med damerna komma med spirituella och fint dolda antydningar. Allas blickar tindrade, man hade druckit en hel del. Grefven, som äfven i sina lättsinniga ögonblick bevarade sitt yttre allvar, hittade på en vacker jämförelse, som gjorde stor lycka, mellan deras ställning och slutet på en öfvervintring vid nordpolen, när de infrusna se en väg öppna sig mot söder.

Loiseau, som hade kommit i en öfverdådig stämning, reste sig med sitt champagneglas i handen: »Jag dricker för en lycklig förlossning!» Hela sällskapet restesig och klappade händerna af hänförelse. Äfven de båda nunnorna läto efter många öfvertalningar af damerna förmå sig att väta sina läppar i det musserande vin, som de aldrig förr hade smakat. De förklarade, att det påminde dem om brus, men att det dock hade en finare smak.

Loiseau fann ett betecknande uttryck för situationen: »Det är förargligt, att vi icke ha ett klaver, så kunde vi ha fått oss en sväng.»

Cornudet hade icke sagt ett ord och icke rört sig ur fläcken; han föreföll till och med fördjupad i mycket allvarliga tankar och drog då och då med en rasande rörelse i sitt långa skägg, som om han ville göra det ännu längre. Då man slutligen inemot midnatt bestämde sig för att gå hvar och en till sitt, gaf Loiseau, som icke kunde gå riktigt, honom en dask på magen och sade med lallande röst: »Ni är visst icke vid riktigt godt humör i kväll; ni säger ingenting, medborgare?» — Cornudet såg plötsligt upp och kastade en blixtrande och hotande blick rundt sällskapet: »Jo, jag säger, att ni allesammans har begått en nedrighet!» Han reste sig, gick bort till dörren, vände sig om och upprepade ännu en gång: »En nedrighet!» och försvann.

Detta lade i första ögonblicket en sordin på stämningen. Loiseau blef förbluffad stående och såg dum ut; därpå återfick han sin säkerhet, utbrast i ett skallande skratt och upprepade gång på gång: »De äro sura, min vän, de äro sura.» — Då ingen förstod anledningen till hans munterhet, berättade han om »korridorens hemligheter». Därvid utbrast ånyo ett häftigt utbrott af glädje. Damerna skrattade som besatta. Grefven och Carré-Lamadon fick tårar i ögonen af skratt och ville knappt tro, hvad han sade.

»Huru? Är ni säker därpå? Ville han? ...»

»Jag säger er ju, att jag såg det med mina egna ögon.»

»Och hon sade nej ...»»Ja, därför att preussaren låg i rummet bredvid.»

»Det är icke möjligt.»

»Jag kan svära därpå.»

Grefven var nära att kväfvas, och fabriksägaren höll sig med båda händerna för magen. Loiseau fortfor: »Ni kan sålunda mycket lätt förstå, att han icke finner den här historien i kväll så vidare lustig.»

Och de skrattade om igen, så att de nästan blefvo sjuka och knappt kunde hämta andan. Men fru Louiseau, som kunde vara ganska giftig, frågade, då de gingo till sängs, sin man, om han icke lagt märke till, att den lilla fru Carré-Lamadons skratt hela aftonen icke låtit riktigt äkta: »Du vet nog, att för de kvinnor, som icke kunna motstå en uniform, är det likgiltigt, om det är en fransman eller en preussare, som finnes i den. Är det icke förskräckligt att tänka sig!»

Men hela natten hördes ute från den mörka korridoren ett knarrande och ett trippande som af bara fötter och knappt märkbara ljud, som om någon hviskade. Och sällskapet föll säkert mycket sent i sömn, ty ännu långt efteråt gledo ljusstrimmor inifrån rummen genom dörrspringorna ut i korridoren. Detta slags verkningar har champagne; den förstör sömnen, säges det.

Morgonen därpå kastade en hög, klar vintersol ett bländande skimmer öfver snön. Ändtligen höll omnibusen förspänd framför dörren; en flock hvita dufvor med röda ögon med en svart prick midt i spankulerade, bröstande sig i sin täta fjäderskrud, värdigt omkring mellan de sex hästarnas ben och pickade efter föda i den färska, ångande gödseln.

Kusken satt insvept i sin fårskinnspäls på bocken, sysselsatt med att tända sin pipa. Alla de resande visade en strålande uppsyn; i en hast fingo de en liten matsäck iordninggjord för den återstående resan.

Man väntade nu blott på »Frodiga Lisa». Slutligen kom hon.Hon såg litet förlägen och skamsen ut. Då hon förskrämd gick bort till sina reskamrater, vände de alla på en gång ryggen åt henne, som om de icke sett henne. Grefven bjöd helt värdigt armen åt sin hustru för att aflägsna henne från denna orena beröring.

»Frodiga Lisa» blef stående helt mållös, därpå samlade hon hela sitt mod och vände sig till fabriksägarens hustru med ett ödmjukt frammumladt: »God morgon, frun.»

Till svar fick hon blott en nästan omärklig nick, åtföljd af en blick af djupt kränkt dygd. De tycktes alla ha ytterst brådtom och höllo sig långt borta från henne, som om hon varit besmittad. Därpå skyndade de sig upp i vagnen

och läto henne komma ensam efter. Helt stilla intog hon den plats, hon suttit på under första delen af resan.

De andra låtsades fortfarande, som om de icke kände henne. Blott fru Loiseau tillkastade henne på afstånd vredgade blickar och sade med dämpad röst till sin man: »Det var tur, att jag icke kom att sitta bredvid den där.»

Den tunga vagnen satte sig i rörelse.

I början var det ingen, som talade. »Frodiga Lisa» vågade icke se upp. Hon kände sig på en gång uppfylld af harm mot sina reskamrater och förödmjukad öfver att ha gifvit efter och låtit sig besudlas af de kyssar, hon måst tåla af preussaren, som man så hycklande kastat henne i armarna på.

Men grefvinnan bröt snart den pinsamma tystnaden. Hon vände sig nämligen till fru Carré-Lamadon och frågade:

»Ni känner, efter hvad jag tror, fru d'Étrelles?»

»Ja, det är en af mina väninnor.»

»Hvad hon är för en älskvärd person!»

»Förtjusande. Hon är verkligen en sällsynt kvinna; hon är mycket kunskapsrik och konstnärinna ända ut ifingerspetsarna; hon sjungar rent af bedårande och tecknar alldeles utmärkt.»

Fabriksägaren kallpratade med grefven, då och då hördes enstaka ord mellan fönsterrutornas rassel: »Kuponger ... förfallotid ... premier ... på kredit.»

Loiseau, som på värdshuset lagt sig till med en gammal kortlek, hvilken fetmat under fem års slit öfver illa aftorkade bord, spelade bezique med sin hustru.

De båda nunnorna fattade den långa rosenkransen, som hängde vid deras bälten, gjorde samtidigt korstecknet och började plötsligt röra läpparna hastigare och hastigare, som om deras otydliga mumlande betydde en kapplöpning af böner; då och då höllo de andan ett ögonblick för att antingen kyssa en medaljong eller korsa sig och började därefter på nytt sin ändlösa mumlande ramsa.

Cornudet satt orörlig och tänkte.

Då man åkt i tre timmar, samlade Loiseau ihop sina kort och sade: »Det är visst matdags.»

Hans hustru tog fram ett paket, ombundet med segelgarn, underifrån sätet. Det visade sig innehålla ett stycke kokt kalfkött; hon skar det prydligt i tunna och fasta skifvor, hvarpå de båda började att spisa.

»Tänk, om vi skulle göra detsamma?» frågade grefvinnan, och efter att ha inhämtat det erforderliga samtycket, började hon duka fram den mat, som blifvit tillrustad för dem själfva och Carré-Lamadon gemensamt. I en aflång skål, på hvars lock såsom ett kännetecken på dess innehåll hvilade en porslinshare, låg en läcker harpastej, hvars bruna innehåll var strimmigt af hvitt späck och diverse slags fint hackad köttmat. En präktig bit schweizerost, som varit insvept i en tidning, hade ännu kvar på sin feta yta ett litet stycke papper, hvarpå stod tryckt: »Olyckshändelse.»

De båda nunnorna halade fram en tjock korf, som luktade hvitlök; och Cornudet stack med ens ned bådahänderna i båda sidofickorna på sin säckliknande kavaj och drog fram fyra hårdkokta ägg ur den ena fickan och en skifva bröd ur den andra. Han petade af äggskalen och kastade i halmen vid sina fötter, därpå bet han i äggen, så att små smulor af gulan föllo ned i hans väldiga skägg, där de fastnade och sedan lyste som gula stjärnor.

»Frodiga Lisa» hade kommit upp i sådan hast och förvirring, att hon icke tänkt på något som helst, och hon satt nu alldeles utom sig och nära att kväfvas af raseri och stirrade på alla de andra, som i lugn upphöjdhet togo för sig af rätterna. Hon arbetade sig efter hand upp till en sådan hetsighet, att hon öppnade munnen för att ge dem besked genom en ström af skällsord, men hennes förbittring var så stark, att den beröfvade henne målföret.

Ingen såg på henne, ingen ägnade henne en tanke. Hon kände sig drunknad i den missaktning, som utströmmade mot henne från alla dessa fina och hederliga människor, som först hade uppoffrat henne för att sedan kasta henne ifrån sig såsom någonting orent och onyttigt. Hon kom att tänka på sin stora korg, som varit full med så många

goda saker, som de så glupskt hade slukat, på sina båda präktiga höns i det glänsande geléet, på sina pastejer, sina päron och sina fyra flaskor rödvin, och plötsligt lade sig hennes raseri, liksom en alltför spänd sträng, som brister, och hon kände, att hon var färdig att gråta. Hon gjorde en våldsam ansträngning att hindra och kvarhålla gråten inom sig liksom ett barn, men den steg och steg och banade sig väg ut under hennes ögonlock, och två stora, tindrande tårar lösgjorde sig från ögonhåren, som förgäfves sökte hindra dem och föllo sakta ned från hennes kinder. Flera följde efter med allt starkare fart liksom vattendroppar, som sippra ned ur en klippa, och föllo regelmässigt ned på hennes bröstets fylliga rundning. Hon blef sittande styf som enpinne med hårdt och blekt ansikte och stirrade rätt ut genom fönstret i förhoppning, att ingen skulle lägga märke till henne.

Men grefvinnan såg det och blinkade till sin man. Han ryckte på axlarna, som om han velat säga: »Hvad angår det oss, jag kan ju icke göra något åt saken?» Fru Loiseau log ett triumferande leende och hviskade: »Hon gråter öfver sin förnedring.»

De båda nunnorna hade ånyo börjat att läsa sitt radband och bedja efter att ha förvarat resterna af sin korf i ett stycke papper.

Därpå sträckte Cornudet, som suttit och smält äggen, sina långa ben under sätet midt emot, lutade sig baklänges, lade armarna i kors, log som en man, som hittat på ett riktigt godt skämt, och började hvissla marseljäsen.

Allas ansikten mörknade; det var tydligt, att denna folkliga frihetshymn icke smakade hans reskamrater. De blefvo nervösa och irriterade och sågo ut, som om de hade stor lust att börja tjuta liksom hundar, som få höra ett positiv. Han märkte det mycket väl, men han slutade icke.

Då och då gnolade han också orden:

»Du kraft, som folkets hjärta äger, o, led vår arms hämnande svärd! Dyra frihet, för oss till seger, styrk din tappra, kämpande här!»

Som nu snön blifvit hårdare, körde vagnen hastigare.

Men ända fram till Dieppe, under de långa pinsamma timmar, som ännu återstodo af resan, medan det led mot kvällen och senare, då det blifvit alldeles mörkt inne i omnibusen, fortfor han under vagnens stötningar med obarmhärtig ihärdighet sitt enformiga och hämndfulla hvisslande, som tvang de trötta och förbittradesinnena att följa med melodien om och om igen och komma ihåg hvart och ett af sångens ord, som de ofrivilligt passade in i takten.

Men »Frodiga Lisa» fortfor att gråta, och då och då höjde sig en snyftning, som hon icke kunnat undertrycka, mellan två versrader ut i mörkret!

*

LYCKA

Det var tédags, strax innan lamporna buros in. Villan låg med vidsträckt utsikt öfver hafvet; solen, som försvunnit under horisonten, hade efterlämnat en rosenröd himmel, som såg ut, som vore den beströdd med guldpuder; och Medelhafvet låg utan en skrynkla, utan en krusning, blankt och lysande i den döende dagen, likt en väldig, blankpolerad metallplatta.

I fjärran till höger aftecknade taggiga berg sin svarta profil mot solnedgångens bleknande purpur.

Man talade om kärlek, det gamla ämnet blef utförligt behandladt, och det yttrades saker, som blifvit yttrade många gånger förut. Skymningens milda vemod gjorde orden mera dröjande och framkallade en egendomlig, stilla stämning; och ordet »kärlek», som oupphörligt kom igen, än uttaladt af en kraftig mansröst och än med en kvinnostämmas ljusa klang, tycktes fylla hela rummet, att fladdra där inne som en fågel och sväfva öfver det som en ande.

»Kan man älska flera år i rad?»

»Ja,» påstodo några.

»Nej,» försäkrade andra.

Man särskiljde mellan olika förhållanden, uppdrog gränslinjer och citerade exempel; alla, både män och kvinnor, uppfylldes af förvirrade minnen, som trängde sig fram till deras läppar, men som de icke vågade tala om, och alla behandlade de detta på en gång utslitnaoch högsta ting, den ömma och gåtfulla föreningen mellan tvänne väsenden, med en djup sinnesrörelse och glödande intresse.

Men plötsligt utbrast en, som suttit och stirrat ut i fjärran.

»Nej, se dit! Hvad är det?»

En oerhördt stor, obestämbar och grå massa höjde sig öfver hafvet långt borta vid horisonten.

Damerna hade rest sig och betraktade utan att kunna förstå, hvad det kunde vara, den öfverraskande synen, som de aldrig förr hade skådat.

En herre sade:

»Det är Korsika! Man kan få sikte på ön två eller tre gånger om året i vissa atmosfäriska undantagsfall, när luften blifvit fullkomlig genomskinlig och icke längre döljer den bakom de ångor, som stiga upp från hafsytan och inhölja det fjärran i en töckenslöja.»

Man kunde nu urskilja bergskammarna och trodde sig se snön på deras ryggar. Och alla blefvo stående öfverraskade, förvirrade och nästan förskräckta öfver det plötsliga framträdandet, öfver det spöke, som sålunda höjde sig ur hafvet. Måhända var det blott en af dessa gyckelbilder, som visade sig för dem, som likt Kolumbus seglade omkring på okända haf.

En gammal herre, som ännu icke yttrat något, tog nu till orda:

»På samma ö, som här höjer sig framför oss liksom för att gifva svaret på vår fråga genom att väcka ett egendomligt minne hos mig, har jag mött ett beundransvärdt exempel på varaktig kärlek, på en kärlek, som tvärt emot all sannolikhet ägde lyckan. Nu skall ni få höra.

***

För fem år sedan gjorde jag en resa till Korsika. Denna vilda ö är mera okänd och mera aflägsen för ossän Amerika, ehuru vi dock stundom kunna se den från Frankrikes kust såsom nu i dag.

Föreställ er en värld, som ännu icke hunnit öfver sitt kaos, en orkan af berg, skilda från hvarandra af trånga klyftor, hvari brusa strida strömmar; icke en slätt, blott oerhörda granitvågor och jättelika jorddyningar, betäckta med ogenomträngliga småskogar eller med höga kastanjeträd och furor. Det är ett jungfruligt, ursprungligt och öde land, äfven om man då och då kan få syn på en by, liknande en samling klippor, hvilka kastats på toppen af ett berg. Aldrig stöter man på ett stycke uppodlad skog eller ett stycke bearbetad sten, aldrig ett minne af forna dagars barnsliga och förfinade smak för vackra och behagliga föremål. Det är till och med detta, som mest slår an på denna praktfulla och dystra ö: den ärftliga likgiltigheten beträffande den åtrå efter vackra former, hvilken kallas konst.

Italien, där hvarje palats, som är uppfylldt med mästerverk, självt är ett mästerverk, där marmor, trä, järn, metaller och sten vittna om mänskligt geni, där det minsta föremål, som härstammar från svunna och obemärkta tider, röjer den gudomliga skönhetssträfvan, är för oss det heliga land, vi älska, därför att det framför något annat visar oss den skapande andens frukt, starkhet, makt och seger.

Och midt emot Italien ligger det vilda Korsika, så som det låg i sina första dagar. Människorna där borta lefva i sina plumpa hus likgiltiga för allt, som icke står i beröring med deras egen tillvaro eller deras familjetvister. Och de ha bibehållit de okultiverade rasernas fel och egenskaper, de äro våldsamma, hätska, omedmedvetet grymma,

men också gästfria, gifmilda, uppoffrande och trofasta, färdiga att öppna sin dörr för hvar och en, som går förbi och till att gifva en trofast vänskap i utbyte för det minsta tecken på sympati.

Men för att återkomma till min historia, i en hel månad hade jag genomströfvat den härliga ön med enkänsla af att jag befann mig vid världens ända. Inga krogar, inga värdshus, inga landsvägar. På stigar, som äro trampade af mulor, når man upp till byarna, som klamra sig fast vid bergsidorna, och blickar ut öfver afgrunder, ur hvilkas djup man om aftonen hör ett ihållande larm, bergströmmens djupa och dofva röst. Man knackar på dörren till ett hus och ber om mat och skydd för natten. Och man sätter sig vid det torftiga bordet och sofver under det fattiga taket; och på morgonen trycker man blott till afsked handen, som värden sträcker fram mot en, sedan han följt en till slutet af byn.

En afton nådde jag efter tio timmars marsch en liten hydda, som låg alldeles ensam på bottnen af en trång dal, som en mil längre bort slutade vid hafvet. Dess båda branta sluttningar, som voro beklädda med småskog, nedstörtade klippstycken och höga träd, slöto sig likt två svarta murar kring den ohyggliga och ängsliga dalen.

Kring hyddan låg en liten trädgård, hvari växte några vinstockar, och längre bort stodo några kastanjeträd, kort sagdt tillräckligt för lifvets uppehälle, en ren förmögenhet i detta fattiga land.

Hustrun, som tog emot mig, var gammal och sträf, men mot vanligheten renlig. Mannen, som satt på en af halm flätad stol, reste sig för att hälsa på mig och satte sig igen. Det var hon, som tog ordet:

»Ni torde ursäkta honom; han är alldeles döf. Han är åttiotvå år».

Hon talade franska, som man talar det i Frankrike. Det öfverraskade mig.

Jag frågade henne:

»Ni är väl icke från Korsika?»

Hon svarade:

»Nej, vi äro båda från fastlandet. Men vi ha bott här i femtio år.»

En känsla af skräck och beklämning fattade mig vid tanken på dessa femtio år, som försvunnit i denna dystradal, så långt från städer, där människor lefva. En gammal herde kom hem, och vi satte oss ned att spisa middagens enda rätt, en tjock soppa, hvari potatis, fläsk och kål kokts tillsammans.

Då den korta måltiden var slutad, satte jag mig utanför dörren; det mörka landskapets dysterhet gjorde mig beklämd om hjärtat, och jag kände mig som ett byte för den modlösa stämning, som då och då på vissa vemodiga kvällar och på vissa tröstlösa platser kunna bemäktiga sig den resande. Det förefaller en då, som om allt höll på att upphöra, tillvaron och hela universum. Lifvets förskräckliga elände står plötsligt helt skarpt för en, och man ser med ens, huru alla stå ensamma, huru allt är intet, och huru hjärtat i sin svarta ensamhet vaggar sig själf in i drömmar, som blott föra till döden.

Den gamla kvinnan kom ut till mig, och i det hon tydligen gaf vika för den nyfikenhet, som alltid lefver på botten af den själ, som har uppgifvit det mesta, frågade hon mig:

»Ni kommer således från Frankrike?»

»Ja, jag reser för mitt nöje.»

»Ni är kanske från Paris.»

»Nej, jag är från Nancy.»

Det föreföll mig, som om hon skakades af en stark sinnesrörelse, men om jag såg det eller snarare kände det, vet jag icke.

Hon upprepade sakta:

»Ni är från Nancy.»

Mannen visade sig i dörren, obekymrad om sin omgifning såsom alla döfva.

»Det gör ingenting, han kan icke höra oss», tillade hon. Efter några sekunders förlopp frågade hon igen:

»Då känner ni kanske någon i Nancy?»

»Ja, jag känner nästan alla.»

»Också familjen Saint-Allaize?»

»Ja, mycket väl; de voro min fars vänner.»»Hvad heter ni?»

Jag sade mitt namn. Hon stirrade på mig, därpå sade hon med den egendomliga röst, som dämpas af gamla minnen:

»Ja, ja, nu kommer jag ihåg det. Och Brisemares, hvad har blifvit af dem?»

»De äro allesamman döda.»

»Ah! ... Och Sirmonts, kände ni dem?»

»Ja, den yngste af dem är nu general.»

Härtill sade hon, skälfvande af rörelse och ångest och därtill drifven af, jag vet icke hvilken förvirrad, mäktig och helig känsla, af, jag vet icke hvilket behof att tillstå, att säga allt och tala om de ting, hon tills nu hade hållit inneslutna på djupet af sitt hjärta, och om de människor, hvilkas blotta namn satte hennes själ i rörelse:

»Ja, Henri de Sirmont, det vet jag nog, det är min bror.»

Jag såg upp på henne helt öfverraskad. Och plötsligt kom jag helt tydligt ihåg alltsammans.

Det hade på sin tid förorsakat en stor skandal i hela Lothringen. En ung, vacker och rik flicka, Suzanne de Sirmont, hade blifvit enleverad af en underofficer vid det regemente, som stod under hennes fars befäl.

Den soldat, som sålunda förfört öfverstens dotter, var en vacker karl, bondson, men helt ståtlig att se på i sin blå dolma. Hon hade förmodligen lagt märke till honom och börjat älska honom, när skvadronerna defilerade förbi. Men hur hade hon kommit åt att tala med honom? Hur hade de burit sig åt för att träffa hvarandra, och huru hade de kommit till ett samförstånd? Och hur hade hon vågat låta honom förstå, att hon älskade honom? Allt detta fick ingen någonsin veta.

Ingen hade gissat något, och ingen hade haft en aning om, hvad som förestod. Den kväll, hans värfningstid var ute, försvann han tillsammans med henne.Man sökte dem, men utan framgång. Man fick aldrig mera någon underrättelse om henne, och hon betraktades som död.

Nu återfann jag henne således här i denna ohyggliga dal. Jag svarade henne:

»Ja, jag kommer mycket väl ihåg det. Ni är fröken Suzanne.»

Hon nickade. Ett par tårar runno ned för hennes kinder. Därpå visade hon med en blick bort mot gubben, som förblifvit orörligt stående på tröskeln till hyddån:

»Det är han.»

Jag förstod, att hon fortfarande älskade honom, att hon fortfarande såg på honom med tillbedjande ögon.

Jag frågade:

»Är ni åtminstone lycklig?»

Hon svarade med en röst, som kom från hennes innersta hjärta:

»Ack ja, mycket lycklig. Han har gjort mig mycket lycklig. Jag har aldrig ångrat något.»

Jag såg på henne, bedröfvad, öfverraskad, förundrad och betagen öfver kärlekens allmakt! Den rika flickan hade följt denne man, som blott var en bonde. Hon hade stigit ned till honom. Hon hade vigt sig till ett lif utan

lockelser, utan lyx, utan någon som helst förfining; hon hade fogat sig efter hans primitiva vanor. Och hon älskade honom fortfarande. Hon hade tagit på sig hufva och linnekjol och blifvit arbetarehustru. Hon spisade ur ett lerfat på ett träbord, sittande på en halmstol, helt förnöjd ett hopkok på kål, fläsk och potatis. Hon sof på en halmmadrass vid hans sida.

Hon hade aldrig tänkt på något annat än honom! Hon hade hvarken saknat smycken, tyger och eleganta toaletter eller bekväma stolar, mattbeklädda rums lugna, svagt doftande trefnad och mjuka kuddar, i hvilka kroppen sjunker ned i hvila. Hon hade aldrig känt sig dragen till något annat än honom; om blott han fanns till, saknade hon ingenting.Hon var helt ung, då hon lämnat lifvet och världen och alla dem, som uppfostrat henne och älskade henne. Hon hade kommit ensam med honom till denna vilda klyfta. Och han hade blifvit allt för henne, det, man drömmer om, och det, man längtar efter, det, man väntar utan att upphöra, och det, man hoppas utan rast och ro. Hela hennes tillvaro hade han fyllt med lycka.

Hon hade icke kunnat bli lyckligare.

Och hela natten, medan jag hörde den gamle soldatens hesa snarkningar bort från det usla lägret, där han sof vid sidan af henne, som följt honom så långt, låg jag och tänkte på detta egendomliga och anspråkslösa lif, som var så helt och skapadt af så litet.

Då solen gick upp, begaf jag mig på väg igen efter att ha tryckt de båda gamla makarnas händer.

***

Berättaren tystnade. En af damerna sade:

»Det är lika godt. Hennes ideal var alltför osammansatt, hon har haft alltför okonstlade böjelser, alltför enkla fordringar. Hon måtte ha varit en liten gås.»

En annan svarade långsamt:

»Hvad gör det! Hon var lycklig.»

Men långt borta vid horisonten sjönk Korsika in i natten, drog sig långsamt tillbaka bortom hafvet och utplånade sin stora skugga, som visat sig liksom för att själf berätta historien om de båda ödmjuka älskande, som lefvat i skydd af dess berg.

*

ARFVET

I.

Ehuru klockan ännu icke slagit tio, strömmade likväl tjänstemännnen redan till stora porten till marinministeriet. Från alla håll och kanter af det väldiga Paris skyndade man till byrån. Nyårsdagen nalkades, en tidpunkt, då man med hänsyn till de väntade befordringarna ådagalade en alldeles särskild ifver. Öfverallt hörde man i den vidsträckta byggnaden, en enda labyrint af intrasslade korridorer, från hvilka otaliga dörrar förde in till de olika byråerna, bullret af brådskande steg.

Man skyndade in i sitt arbetsrum, tryckte händerna på de kolleger, som redan anländt, tog af sig promenadrocken, iförde sig sin gamla arbetsrock och satte sig vid bordet, där en hög akter och handlingar redan väntade. Längre fram på dagen gick man in i grannbyråerna för att få höra nyheter. Först och främst skaffade man sig underrättelser angående chefen och hans humör, samt huruvida de inkomna målen varit talrika.

Herr Cachelin, förste registrator, en f. d. underofficer vid marininfanteriet, hvilken avancerat till en bokhållarebefattning, införde i en stor bok alla akterna, som en vaktmästare lade fram för honom. Midt emot honom satt den gamle Savon, expedienten, en gammal förslöad man, som var känd i hela ministeriet för sitt olyckliga äktenskap. Han renskref långsamt en depesch från chefen och bemödade sig därvid om att genom att böja kroppen åt sidan antaga den stela hållningen hos en skrifvare till

yrket.

Herr Cachelin, en tjock man, hvars kortklippta hvita hår höjde sig som borst på hjässan, pratade, under det han skötte sitt dagliga arbete: »Trettiotvå telegram från Toulon. Den hamnen bereder en lika mycket arbete som de fyra andra tillsammans.» Därpå frågade han Savon, såsom han plägade hvarje morgon:

»Nå, pappa Savon, hur står det till med er fru?»

Gubben svarade utan att afbryta sitt arbete:

»Ni vet mycket väl, herr Cachelin, att detta ämne är mig pinsamt.»

Registratorn började skratta, såsom han skrattade hvarje dag, när han erhöll detta svar.

Dörren öppnades, och herr Maze inträdde. Han var en vacker karl med mörk ansiktsfärg, en smula öfverdrifvet elegant klädd, som om han här icke tyckte sig befinna sig på sin rätta plats, emedan han fann sitt yttre och sitt sätt alldeles för förnäma för sin ställning. Han bar stora ringar, en väldig urkedja, monokel, ehuru blott för utseendets skull, ty när han arbetade, tog han af sig den. Och han hade ett visst sätt att vända på handleden, så att man riktigt skulle få syn på hans manschetter med de stora, blänkande guldknapparna i.

Redan i dörren frågade han:

»Är det mycket att göra i dag?»

Herr Cachelin svarade:

»Toulon gör en alltid besvär. Man märker, att nyåret står för dörren. Man utvecklar en nästan fabulös verksamhet därborta.»

En annan tjänsteman, herr Pitolet, byråns kvickhufvud och »Schöngeist», visade sig nu och frågade leende:

»Men äro kanske icke också vi flitiga?»

Därpå drog han fram sin klocka och frågade:

»Tjugu minuter öfver tio och alla redan här. Maze,hvad Bäger ni om den saken? Och jag vill dock hålla vad om, att hans högvördighet herr Lesable hunnit hit redan klockan nio på samma gång som vår upphöjde chef.»

Registratorn upphörde att skrifva, stack pennan bakom örat och lutade sig mot pulpeten:

»Ja, han! Tänk, om det icke skulle lyckas honom. Besvär har han då åtminstone gjort sig.»

Herr Pitolet satte sig på bordshörnet, svängde med benen och svarade:

»Nå, pappa Cachelin, honom skall det nog gå bra för. Var bara inte orolig. Jag vill hålla tjugu francs mot en sou på, att han inom tio år för länge sedan är chef.»

Herr Maze, som värmde sig vid kaminen och därunder rullade en cigarrett, inföll:

»Jag för min del skulle hellre gå med tvåtusenfyrahundra francs hela mitt lif, än slita ut mig som han.»

Pitolet vände sig om på klacken och svarade hånfullt:

»Hvilket för öfrigt icke hindrat er, min bäste, att i dag, den tjugonde december, vara här redan före klockan tio.»

Men den andre ryckte på axlarna med likgiltig min:

»Jag kan väl, för tusan, icke låta alla gå om mig heller Då ni kommer hit för att få se solen gå upp, så gör jag så också, ehuru jag är mycket förargad öfver ert nit. Det är för öfrigt på långt när icke detsamma som att kalla chefen för »Ers nåd», som Lesable gör och att gå härifrån klockan half sju och ändå ta arbete med sig hem! Jag lefver för öfrigt med mycket i sällskapslifvet och har också andra saker för mig, som ta tid.»

Herr Cachelin hade upphört att skrifva och stirrade drömmande framför sig. Slutligen frågade han:

»Tror ni, att han kommer att avancera redan i år?»

Pitolet utbrast:»Det tror jag visst, det är väl icke förgäfves, som han legat i så, som han gjort.»

Och man började behandla de eviga frågorna om befordringarna och gratifikationerna, som sedan en månad oroade hela denna svärm af tjänstemän från jordvåningen ända upp till taket. Man vägde möjligheterna, uttryckte förmodanden och var redan på förhand upprörd öfver de orättvisor, som tvifvelsutan skulle komma att äga rum. Ändlösa samtal vidtogo, hvilka redan förut afhållits och som skulle komma att upprepas dagen därpå med alldeles samma grunder, samma slutsatser och samma ord.

En ny tjänsteman inträdde, en liten, blek man med sjukligt utseende: herr Boissel, som lefde i en fantasivärld, i hvilken allt tillgick som i en roman af Dumas d. ä. Allting blef för honom till oerhörda händelser, och hvarje morgon berättade han för sin kamrat Pitolet högst underbara äfventyr, som han skulle haft dagen förut: rysansvärda historier, som enligt hvad han inbillade sig, försiggingo i hans hus, t. ex. ett fruktansvärdt skrik nattetid på gatan, som förmått honom att öppna sitt fönster klockan tjugu minuter öfver tre. Dagligen hade han skilt stridande åt, hejdat skenande hästar, räddat kvinnor ur lifsfara, och ehuru han var kroppsligen svag, berättade han oafbrutet i släpande, men öfvermodig ton om de hjältedater, som hans arm utfört.

Så fort han förstått, att det var tal om Lesable, förklarade han:

»Om ett par dagar skall jag säga den där lismaren sanningen. Om den där karlen kommer i min väg, skall jag minsann ta och rycka honom i öronen, så att han mister lusten att börja om igen.»

Maze sade leende:

»Det skulle vara bäst, om ni började genast i dag, ty jag vet ur säker källa, att ni blifvit förbigången i år för att lämna plats för Lesable.»

Boissel höjde handen:»Jag svär er, att om ...»

Dörren öppnades, och en ung man inträdde hastigt och med beskäftig min. Han var liten till växten, med polisonger som en marinofficer eller advokat, bar en styf, hög krage och hade ett sätt att tala, som om det fattades honom tid att bli färdig med, hvad han hade att säga. Han tog alla i hand som en person, som har brådtom, och frågade registratorn:

»Min käre Cachelin, får jag be er ge mig akten Chapelon angående kabelgarn Toulon A. T. V. 1875.»

Tjänstemannen steg upp, tog fram en kartong ofvanför sitt hufvud och tog därur fram ett antal akter i blått omslag, som han räckte honom med följande ord:

»Se här, herr Lesable, ni vet väl, att chefen i går tog tre telegram ur akten.»

»Ja, jag vet det, tackar.»

Och den unge mannen skyndade ut.

Knappt var han ute, förrän Maze förklarade:

»Hvilket sätt att uppträda, som om han redan vore chef.»

Och Pitolet svarade:

»Tålamod, tålamod, han kommer att gå om oss allesammans.»

Herr Cachelin hade icke börjat skrifva igen, det föreföll, som om han behärskades af en fix idé. Han frågade ännu en gång:

»Har den där unge mannen goda utsikter?»

Maze brummade föraktfullt:

»Ja, för dem, som anse en karriär på ämbetsmannabanan vara någonting att stå efter, men knappast för andra.»

Pitolet afbröt honom:

»Ni vill väl bli sändebud?»

Maze gjorde en rörelse af otålighet:

»Det är icke alls fråga om mig, jag struntar i allt sånt där. För öfrigt är väl icke en byråchefs ställning någonting så märkvärdigt.»Den gamle Savon, expedienten, hade fortfarande arbetat, men sedan några ögonblick tillbaka doppade han oupphörligt pennan i bläckhornet och torkade den oafbrutet på den med vatten genomdränkta svampen, som låg i en liten skål, utan att det dock lyckades honom att få en enda bokstaf färdig. Den svarta vätskan gled ned från metallspetsen och flöt i runda, stora droppar ned på papperet. Den gode mannen var utom sig och såg på pappersarket, som han ännu en gång måste skrifva om liksom sedan någon tid tillbaka så många andra. Han sade sakta och sorgset:

»Nu är bläcket återigen förfalskadt.»

Ett allmänt skratt hördes från alla sidor. Cachelin stötte magen i bordet af skratt. Maze vände sig blott så, att man trodde, att han skulle falla baklänges i kaminen. Pitolet stampade med foten, hostade och svängde med högra handen, som om den vore våt, och själfva Boissel var nära att kväfvas, ehuru han annars vanligen togsaken mera från den tragiska än från den skämtsamma sidan.

Men gubben Savon torkade ändtligen pennan på rockskörtet och sade:

»Det är ingenting att skratta åt, jag måste göra om hela arbetet två eller tre gånger.»

Han tog fram ett nytt pappersark ur portföljen, lade det framför sig och började ännu en gång:

»Herr minister och bästa kollega ...»

Nu stannade bläcket i pennan, och han kunde obehindradt skrifva. Och nu intog den gamle sin vanliga stela hållning och raspade vidare.

De andra skrattade fortfarande af alla krafter. Sedan ett halft år tillbaka spelades den gode mannen alltjämt samma spratt, som bestod däri, att man hällde några droppar olja på svampen, som var afsedd att torka pennan på. Den på detta sätt inoljade stålpennan behöll icke längre bläcket, och expedienten beklagade sig timtals, förbrukade hela askar med pennor, hela flaskor med bläck och förklarade slutligen, att leveranserna till byrån sedan någon tid tillbaka voro mycket bristfälliga.

Nu hade gycklet nästan urartat till förföljelse och marter. Man blandade krut i gubbens tobak, göt hvarjehanda läkemedel i en butelj, ur hvilken han då och då drack en klunk vatten, och hade bibragt honom den åsikten, att alltsedan kommunens dagar de flesta nödvändighetsartiklar blifvit förfalskade af socialisterna för att skada regeringen och bereda marken för en revolution.

Han hade fattat ett fruktansvärdt hat mot anarkisterna och menade, att de lågo i bakhåll öfverallt, höllo sig dolda öfverallt, hvarför en egendomlig fruktan bemäktigade sig honom. Plötsligt ringde en klocka i korridoren. Man kände allmänt denna chefens, herr Torchebeuf, ursinniga ringning, och alla sprungo på dörren för att skynda till sina platser.

Cachelin började på nytt sitt registreringsarbete. Menefter en stund lade han ånyo från sig pennan och stödde hufvudet i händerna för att tänka efter. En tanke mognade inom honom, hvilken sedan någon tid tillbaka oroat honom. I egenskap af en f. d. underofficer vid marininfanteriet, hvilken efter att ha blifvit sårad på Senegal och två gånger i Cochinchina fått sitt afsked och genom en alldeles ovanlig slump ha blifvit anställd i ministeriet, hade han under sin långa lefnadsbana såsom underordnad tjänsteman fått röna många obehag och motgångar. Därtill kom, att han höll öfverheten för att vara det härligaste på jorden. En byråchef var för honom en utomordentlig varelse, som lefde i en högre sfär, och en tjänsteman, om hvilken han hörde sägas: »Det är en slug karl, som kommer att göra karriär!» tycktes honom tillhöra en annan ras, vara en helt annan människa än han. Därför hyste han också för sin kollega Lesable den största högaktning, hvilken nästan gränsade till vördnad, och närde i tysthet den förhoppningen, att han skulle kunna bringa det därhän, att han gifte sig med hans dotter.

En dag skulle hon bli rik, mycket rik, det visste hela ministeriet. Ty hans syster, fröken Cachelin, ägde en hel million, hvilken hon, enligt hvad som påstods, förtjänat genom »kärlek», hvilket hon likväl nu sökte utplåna genom fromhet.

Den gamla mön, som en gång vandrat på afvägar, hade dragit sig tillbaka med femhundratusen francs. Under aderton års tid hade det lyckats henne att genom den gränslösaste sparsamhet och de blygsammaste anspråk på lifvet fördubbla sin förmögenhet. Sedan lång tid tillbaka bodde hon hos sin bror, som var änkling och hade en enda dotter vid namn Coralie. Men hon bidrog i högst ringa mån till hushållet, behöll sina pengar och förökade dem och upprepade oafbrutet gent emot Cachelin:

»Det gör ingenting, det är ju för din dotter. Men laga blott, att hon snart blir gift, ty jag vill se minabrorsbarn. Genom henne skall den stora lyckan komma mig till del att få sluta ett barn af vårt kött och blod i mina armar.»

Detta var allmänt bekant i hela ministeriet, och friare saknades ingalunda. Man påstod, att självfva Maze, den vackra Maze, byråns lejon, närmade sig Cachelin med omisskännliga afsikter. Men den forne sergeanten var en förståndig karl, som farit vida omkring i världen och som ville ha en man med framtiden för sig, en man, som en gång skulle blifva chef och som på detta sätt skulle låta ett återsken af anseende falla också på honom, Caesar Cachelin, den forne underofficeren. Lesable passade utmärkt härtill, och han försökte sedan länge tillbaka draga honom till sig.

Plötsligt rätade han på sig och gnuggade sig i händerna. Han hade fått en idé.

Han kände mycket väl till hvarje särskilds svagheter. Lesable kunde blott fångas med tillhjälp af sin fåfänga, sin yrkesmässiga fåfänga. Han skulle helt enkelt en dag kunna bedja honom om sitt förord, liksom man vänder sig till en senator eller något annat högdjur.

Som han icke fått någon befordran sedan fem år tillbaka, så ansåg Cachelin för alldeles gifvet, att han skulle komma i turen denna gång. Han skulle alltså låtsas, som om han hade att tacka Lesable för detta, och därpå af tacksamhet inbjuda honom till sitt bord för att visa denna.

Så fort han var på det klara härmed, skred han till utförande af saken. Han tog fram sin promenadrock ur skåpet, tog af sig den gamla, samlade ihop alla nyregistrerade akter, som tillhörde hans kollegas fack, och begaf sig till dennes rum. Lesable var alldeles ensam om det, en särskild förmån, för hvilken han hade sin ifver och vikten af sitt arbete att tacka.

Den unge mannen satt och skref vid ett stort bord midt emellan en hop akter och lösa blad, som voro numrerade med blått och rödt bläck.Så fort han såg registratorn inträda frågade han i vänskaplig ton, hvari förmärktes en viss aktning:

»Nå, min bäste vän, har ni med er mycket att göra för mig?»

»Åhja, ganska mycket. Och så skulle jag vilja begagna mig af tillfället att få språka med er.»

»Tag plats, käre vän, jag är idel öra.»

Cachelin satte sig, hostade, antog en förlägen min och sade med osäker röst:

»Jag skall säga er, herr Lesable, hvad som fört mig hit, och det ändå rakt på sak, ty jag är ju en gammal soldat. Jag skulle vilja bedja er om en tjänst.»

»Och det skulle vara?»

»Jo, i få ord: Jag måste i år få min befordran, och jag har ingen, som skulle kunna inlägga ett godt ord för mig, och därför har jag kommit att tänka på er.»

Lesable rodnade en smula. Han var förvånad, belåten och kände en viss äregirig blygsel. Likväl svarade han:

»Men, min bäste vän, jag har ingenting att säga här. Jag innehar ju en lägre befattning än ni, som ju kommer att avancera nästa gång. Jag kan visst icke göra någonting. Naturligtvis skulle jag . . »

Cachelin afbröt honom hastigt:

»Ack, tala icke så där! Ni står så väl hos chefen, att om ni inlade ett ord för mig, så får jag befordran. Ni torde besinna, att jag är pensionsmäsig inom halftannat år, och om jag icke blir befordrad den första januari, så erhåller jag femhundra francs mindre i pension. Jag vet mycket väl att man säger, att den där Cachelin icke behöfver det, emedan han har en syster, som är millionärska. Och det är också mycket riktigt sant, min syster har verkligen en million, men hon förräntar sina penningar, och jag får ingenting med af dem. Förhållandet är nämligen det, att pengarna äro afsedda för min dotter. Men min dotter och jag äro två olika personer, och hvad båtar det väl mig, om min dotter och minsvärson åka i ekipage och jag icke har någonting att bita i. Ni kan sätta er i min ställning, eller hur?»

Lesable instämde:

»Ja, det är alldeles riktigt, alldeles riktigt, alldeles riktigt, er svärson skulle möjligen icke alltid behandla er honett, och det är alltid bra att icke vara beroende af andra människor; kort sagdt, jag lofvar att göra, hvad jag kan. Jag skall tala med chefen och framställa saken för honom och vara riktigt enträgen. Ni kan räkna på mig.»

Cachelin reste sig upp, fattade sin kollega i båda händerna och tryckte dem, i det han med militärisk stramhet skakade dem, därpå stammade han:

»Tack, tack! Ni kan vara öfvertygad om, att om jag någonsin kommer i tillfälle ... om jag någon gång skulle kunna, så ...»

Han kom icke längre, emedan han icke kunde finna något slut på meningen och gick därifrån med sina taktfasta soldatsteg, som genljödo i korridoren.

Men han fick på långt håll höra en häftig ringning och började springa, ty han visste, hvad detta hade att betyda. Det var chefen, herr Torchebeuf, som ringde på sin sekreterare.

Åtta dagar senare fann Cachelin en dag på sitt skrifbord ett försegladt bref, som lydde på följande sätt:

»Min bästa kollega! Jag är glad öfver att kunna meddela er, att ministern under gårdagens lopp, på förslag af vår direktör och vår chef, undertecknat er utnämning till sekreterare. I morgon erhåller ni den officiella bekräftelsen härpå. Till dess torde saken få stanna oss emellan.

Eder förbundne

Lesable.»

Cæsar skyndade genast till sin unge kollegas tjänsterum, tackade honom, ursäktade sig, försäkrade honom om sin tillgifvenhet och lämnade honom med uttryck af den största tacksamhet.Och morgonen därpå erfor man också, att både herr Lesable och Cachelin fått befordran. De öfriga tjänstemännen måste afvakta ett gynnsammare år och erhöllo såsom en ersättning en gratifikation från tre- till femhundra francs.

Herr Boissel förklarade, att han inom de allra närmaste dagarna en midnatt skulle lura ut Lesable i ett gathörn och slå honom, så han genast blef liggande. De andra tjänstemännen tego.

Morgonen därpå gick Cachelin, så fort han kommit till ministeriet, till sin beskyddares rum, steg högtidligt in och sade:

»Jag hoppas, att ni vill fira nyåret hos oss och förtära de sedvanliga konungskakorna. Skulle ni vilja vara af den godheten att säga ifrån, när det passar er?»

Den unge mannen blef en smula förvånad och såg sin kollega i ögonen. Därpå svarade han, utan att taga sin blick ifrån honom, för att kunna utforska den andres tankar:

»Tyvärr är jag upptagen alla kvällar under närmaste tiden.»

Men Cachelin lät icke afspisa sig:

»Ack, gör oss den glädjen ... Efter den tjänst, ni bevisat oss, får ni icke säga nej. Jag ber er därom i min och min familjs namn.»

Lesable var förvånad och tvekade. Han hade förstått, men han visste icke, hvad han skulle svara, emedan han icke haft tid att väga sakens för och mot hvarandra. Slutligen tänkte han: »Om jag antar bjudningen, så förpliktar det mig ju till ingenting,» och han mottog inbjudningen till lördags kväll, hvarvid han leende tilläde:

»Emedan jag då icke behöfver stiga upp så tidigt dagen därpå.»

*

II.

Herr Cachelin bebodde fem trappor upp vid Rue Rochechouart en liten våning, till hvilken hörde en större balkong, från hvilken man kunde öfverblicka hela Paris. Den hade tre sofrum: ett för systern, ett för dottern och ett för honom själf. Matsalen tjänade tilllika som salong.

Under hela veckan hade han varit i uppror för den kommande middagen. Ordningsföljden mellan rätterna behandlades länge, ty allt skulle visserligen försiggå i all enkelhet, men på samma gång med vissa anspråk. Slutligen beslöt man sig för följande: buljong med ägg, en förrätt, hummer, höns med legymer, gåslefverpastej, sallat, glace, dessert.

Gåslefverpastejen köptes i en delikatesshandel i närheten med förmaning att leverera den bästa, som fanns. Terrinen kostade i förbigående 3 francs 50 centimer. För vinet begaf sig Cachelin till handlanden i hörnet, hvilken plägade förse honom med den röda dryck, hvarmed han vanligen släckte sin törst. Han ville icke vända sig till en stor firma, emedan han resonerade på följande sätt: de smärre handlandena ha färre tillfällen att sälja sina goda viner, och få därför behålla dem så länge i källaren, att de blifva goda. På lördagen kom han tidigare hem för att se efter, om allting var färdigt. Flickan, som öppnade för honom, var röd som en tomat, spisen, som hon, af fruktan att icke hinna bli färdig, eldat ända sedan middagen, hade hela dagen brännt henne i ansiktet. Härtill kom dessutom oron.Han trädde in i matsalen för att taga allting i betraktande. Midt i det lilla rummet lyste det runda bordet, belyst af det klara skenet från lampan, dämpadt af en grön skärm, som en hvit fläck mot honom.

Bredvid de fyra talrikarna, på hvilka fastern, fröken Cachelin, vikit serveter i form af biskopshättor, lågo pläterade knifvar och gafflar, framför hvar och en stodo två glas, ett stort och ett litet. Cæsar fann detta otillräckligt och ropade:

»Charlotte!»

Dörren öppnades, och en hopkrympt, gammal dam visade sig. Hon räknade tio år mer än sin bror och hade ett smalt ansikte, som var inramadt af hvita, konstgjorda lockar. Hennes tunna röst tycktes för svag för den lilla, hoptryckta kroppen. Hennes gång var släpande och det låg något sömnigt öfver alla hennes rörelser.

I hennes ungdom hade man dock kallat henne en »liten förtjusande unge».

Nu var hon en mager, gammal gumma, som af gammal vana höll mycket på renlighet, var anspråksfull, egensinnig, en smula inskränkt, ängslig och lätt upprörd. Hon hade blifvit mycket from och tycktes alldeles ha förgätit sitt förflutna.

Hon frågade:

»Hvad vill du?»

Han svarade:

»Jag tycker, att två glas icke göra någon vidare stor effekt. Hur skulle det vara, om vi bjödo på champagne? Det kostar allra högst tre eller fyra francs mer, och då kunde man också ställa fram spetsglasen. Det skulle genast göra en helt annan effekt.»

Fröken Charlotte svarade:

»Jag kan icke inse det nödvändiga i denna utgift; men det är ju du, som betalar, och mig angår det icke.»

Han tvekade och sökte öfvertyga sig själf:»Du kan vara säker på, att det tar sig bättre ut, och bidrar också till, att man blir mera upprymd.»

Detta ekäl var afgörande. Han tog sin hatt, skyndade ned för trappan och kom efter fem minuter tillbaka med en flaska, på hvilken satt fastklistrad en stor, hvit etikett med jättevapen och följande inskrift: »*Grand vin mousseux de Champagne du comte de Chatel-Rénovau*». Cachelin förklarade:

»Den kostar blott tre francs och förefaller vara utmärkt. »

Han tog själf fram spetsglasen ur ett skåp och ställde dem på deras plats.

Dörren till höger öppnades. Hans dotter trädde in. Hon var stor, rund och rödblommig, en vacker, kraftig flicka med brunt hår och blåa ögon. Under en mycket enkel klädning aftecknade sig hennes runda, vackra figur. Hon hade en kraftig, nästan manlig röst. Hon ropade:

»Herre Gud, champagne! Nej, så roligt!» Därvid slog hon helt hastigt ihop händerna.

Fadern sade till henne:

»Du måste framför allt visa dig synnerligen älskvärd mot den där herrn, han har visat mig stora tjänster!»

Hon skrattade, som om hon ville säga: »det förstår jag.»

I detsamma ringde klockan i tamburen. Dörren öppnades och stängdes. Lesable inträdde. Han var klädd i frack med hvit halsduk och hvita handskar. Han gjorde ett storartadt intryck. Cachelin gick helt lycklig och förlägen emot honom:

»Men, min käre vän, vi äro ju alldeles för oss själfva. Ni ser, att jag själf går klädd i rock.»

»Det visste jag, ni har ju själf sagt mig det. Men jag är van vid att om kvällarna aldrig gå ut annat än i frack.»

Nu hälsade han med chapeau-claquen under armenoch en blomma i knapphålet på damerna, och Cæsar presenterade honom:

»Min syster, fröken Charlotte, min dotter Coralie, som vi inom familjen kalla för Cora.»

Alla bugade sig, och Cachelin fortfor:

»Vi ha ingen salong, det är visserligen en smula obekvämt, men man vänjer sig därvid.»

Lesable svarade:

»Det är förtjusande.»

Därpå tog man af honom hatten, som han nödvändigt ville behålla. Han började draga af sig handskarna.

Man hade satt sig. Ingen yttrade ett ord. Slutligen frågade Cachelin:

»Stannade chefen länge kvar? Jag gick min väg tidigt för att hjälpa mina fruntimmer.»

Lesable svarade i lätt ton:

»Nej, vi gingo på samma gång, emedan han ville språka med mig om den där historien angående den nedtjärade segelduken i Brest. Det är en mycket invecklad sak, som kommer att kosta ännu mycket mera besvär att utreda.»

Cachelin trodde sig böra gifva sin syster en förklaring och vände sig till henne:

»Saken är nämligen den, ser du, att herr Lesable får behandla alla svårare mål, som förekomma hos oss.»

Den gamla mön bugade sig artigt och förklarade:

»Ja, jag vet, att herrn är mycket talangfull.»

Tjänsteflickan inträdde, sedan hon med knäet stött upp dörren, emedan hon med båda händerna bar en stor soppterrin. Därpå ropade herrn i huset:

»Till bords! Till bords! Sätt er där, herr Lesable, mellan min syster och min dotter. Jag gissar, att ni icke är rädd för fruntimmer.»

Och middagen tog sin början.

Lesable uppträdde en smula självmedvetet, nästan nedlåtande och blickade förstulet på den unga flickan, hvilkens friska, behagliga ansikte mycket behagade honom.Fröken Charlotte gjorde sig stort besvär att visa sig älskvärd, ty hon kände sin brors afsikter. Hon höll samtalet, som rörde sig om alldagliga saker, i full gång. Cachelin strålade, talade mycket högljudt, och slog i vinet, som för en timme sedan stått hos handlanden i hörnet, i det han yttrade:

»Herr Lesable, ett litet glas burgunder? Jag påstår icke, att det är något vidare fint märke, men det är godt, väl lagradt och äkta, det går jag i borgen för. Vi ha nämligen fått det från vänner i vår hemtrakt.»

Den unga flickan sade ingenting, men hade blifvit en smula röd och förlägen, ty grannskapet till denne man, hvilkens tankegång hon anade, generade henne:

Då hummern serverades, förklarade Cæsar:

»Det är en person, hvilkens närmare bekantskap jag gärna gör.»

Lesable berättade leende, att en skriftställare kallat hummern för »hafvets kardinal», emedan han icke visste, att detta djur är svart, innan det blifvit kokt.

Cæsar skrattade af alla krafter och upprepade oupphörligt :

»Ack, det är för lustigt.»

Men fröken Charlotte blef allvarsam och vred:

»Jag kan icke inse, hvad det ligger för kvickt häri! Detta skämt är icke på sin plats! Jag förstår alla skämt, alla, men jag vill icke, att man förlöjligar prästerna i min närvaro.»

Den unge mannen, som ville ställa sig in hos den gamla mön, begagnade tillfället att omtala, att han bekände sig till katolska läran, och förklarade, att det utgjorde bevis på dålig smak att uttrycka sig lättfärdigt om de stora sanningarna. Han slutade:

»Jag aktar och ärar mina fäders religion. Jag är uppfödd däri, och skall blifva den trogen till min död.»

Cachelin skrattade icke längre. Han gjorde brödkulor och mumlade:

»Det är alldeles riktigt! Alldeles riktigt! Därpålämnade han det obehagliga samtalsämnet och frågade, följande den tankegång, som är gemensam för alla människor, som dagligen sysselsätta sig med samma sak:

»Blef den vackra Maze icke ursinnig öfver, att han icke fick befordran?»

Lesable skrattade:

»Hvarför skulle han det? En hvar efter hans förtjänst.»

Och man talade om ministeriet, hvilket intresserade alla, ty de båda fruntimren kände samtliga tjänstemännen nästan lika bra som Cachelin, emedan de hvarje kväll hörde honom tala om dem. Fröken Charlotte sysselsatte sig mycket med Boissel för hans hjältedaters skull, och fröken Cora intresserade sig i hemlighet för den vackra Maze. För öfrigt hade ingen af dem själf sett herrarna i fråga.

Lesable utlät sig en smula högdraget om dem, ungefär såsom en minister, som talar om sina underordnade.

Han sade:

»Maze besitter visserligen en viss portion duglighet, men om man vill framåt en smula, måste man dock arbeta

mer än han. Han ägnar sig allt för mycket åt sällskapslifvet, detta förstör honom, och därför kommer han icke heller att gå långt. Kanske kommer han på grund af sina förbindelser att nå fram till en chefsplats, men knappast hellre längre. Hvad slutligen Pitolet angår, så är han en mycket god arbetare, det måste man medge, och han besitter också en mycket god formalistisk begåfning, det kan heller icke bortresoneras; men han är alldeles för ytlig, och någon sak af större betydenhet skulle man icke gärna kunna anförtro honom. Måhända skulle han dock bli en ganska god chef, om man riktigt väl förberedde hans dagliga arbete åt honom.»

Fröken Charlotte frågade:

»Och herr Boissel?»

Lesable ryckte på axlarna:

»En ledsam historia! En mycket ledsam historia!Han håller sig ju aldrig till sanningen och hittar på historier, så att man kan somna på fläcken. För oss är den där karlen af noll och intet värde.»

Chachelin började skratta och sade:

»Den bäste är i alla fall gubben Savon.»

Alla skrattade. Därpå började man tala om teater och om den sista teaterpjäsen. Lesable bedömde ånyo med all tänkbar säkerhet den dramatiska litteraturen, anvisade utan tvekan författarna deras plats, och fastslog deras styrka och svaghet med säkerheten hos en man, som anser sig för ofelbar.

Man var färdig med steken. Nu lyfte Cæsar locket af gåslefverpastejen och detta så försiktigt, att man däraf kunde sluta sig till värdet af dess inre. Han sade:

»Jag vet just icke, om den är vidare god, men vanligen pläga de vara utmärkta. Vi få dem från en kusin i Strassburg.»

Och alla åto med respektfull långsamhet läckerheten, som låg i den gula terrinen.

Då glacen skulle serveras, inträffade ett missöde. Den hade blifvit förvandlad till sås, till soppa, till en klar vätska, som skummade i en geléskål. Tjänstflickan hade bedt budet från konditorn, som vid sjutiden kommit med den, att själf taga glacen ur formen, emedan hon icke vågade sig därpå.

Cachelin var utom sig. Han ville skicka tillbaka glacen igen, men med tanke på konungstårtan lugnade han sig och skar högtidligen för denna. Alla riktade blickarna på det symboliska bakverket, och man skickade omkring det, hvarvid man höll styft på, att hvar och en skulle sluta ögonen, medan han förtärde sin bit.

Hvem skulle väl få bönan? Ett enfaldigt leende sväfvade på allas läppar. Herr Lesable utstötte ett sakta förvånadt »ah» och visade mellan tummen och pekfingret fram en stor, hvit böna, vid hvilken degen ännu klibbade fast. Cachelin klappade händerna och ropade:»Ni måste välja er en drottning. Välj er en drottning.

Lesable, som nu genom bönan blifvit konung, tvekade ett ögonblick och öfverlade. Skulle det måhända icke vara politiskt, om han valde fröken Charlotte? Hon skulle känna sig mycket smickrad och för alltid vara vunnen för honom. Men därpå betänkte han, att man ju egentligen inbjudit honom för fröken Coras skull, och att han skulle göra sig löjlig, om han valde fastern. Han vände sig därför till sin unga granne och räckte henne bönan, som förlänade honom kunglig myndighet:

»Min fröken, tillåter ni, att jag erbjuder er den?»

Och de sågo för första gången hvarandra i ögonen.

Hon svarade:

»Tack min herre!» — och erhöll tecknet till sin värdighet.

Han tänkte för sig själf: »Flickan är verkligen vacker, hon har underbara ögon och är en riktig hjärtklämma.»

En smäll kom fruntimren att fara i höjden. Cachelin hade just dragit korken ur champagnebuteljen och innehållet

flödade skummande ur flaskan och strömmade ut på bordduken. Därpå fylldes glasen, och herrn i huset förklarade:

»Det är godt, det ser man genast.»

Men när Lesable hastigt ville dricka, på det att hans glas icke skulle rinna öfver, ropade Cæsar:

»Konungen dricker! Konungen dricker!»

Fröken Charlotte hade blifvit helt uppspelt och skrek med sin gälla röst:

»Konungen dricker! Konungen dricker!»

Lesable tömde sitt glas i enda drag och sade, i det han satte det på bordet:

»Ser ni, hur det rinner ned.» — Därpå vände han sig till fröken Cora:

»Nu, fröken, är det er tur!»

Hon ville dricka, men då alla ropade:»Drottningen dricker! Drottningen dricker!» rodnade hon och började skratta samt måste sätta glaset ifrån sig.

Vid slutet af måltiden gick det muntert till. Konungen ägnade sin uppmärksamhet nästan uteslutande åt sin drottning. Sedan man slutligen klingat med hvarandra, förkunnade Cachelin:

»Nu skall man duka af, så att vi få plats. Eftersom det icke regnar, kunna vi för ett ögonblick stiga ut på balkongen.»

Ehuru det var mörkt, ville han gärna visa utsikten.

Glasdörrarna slogos sålunda upp, en fuktig luftström trängde in. Luften var mild som i april. Och alla stego upp för trappstegen, som från matsalen förde ut på den breda balkongen. Man varsnade ingenting annat än ett obestämdt sken, som hvilade öfver den stora staden, liknande den gloria, som man placerar på hufvudet på helgonbilder. Här och där skimrade ljusskenet starkare, och Cachelin förklarade:

»Ser ni där borta, det är Eden, som lyser så, och där gå boulevarderna fram. Ni ser, hur man kan skilja dem från hvarandra. Om dagen är utsikten härifrån underbar. Ni kan få resa långt, innan ni får se något liknande.»

Lesable hade stödt sig mot järnräcket vid Coras sida. Hon blickade tyst och förströdd ut öfver staden, plötsligt gripen af denna melankoliska trötthet, som många gånger uppfylla själarna. Fröken Charlotte gick tillbaka in i salen. Hon fruktade att förkyla sig. Cachelin fortfor att tala, med utsträckt arm visade han den riktning, hvari Invalidkyrkan, Trocadéro och Triumfbågen befunno sig.

Lesable frågade halfhögt:

»Fröken Cora, blickar också ni gärna ut härifrån öfver Paris?»Hon ryckte till, som om han hade väckt henne, och svarade:

»Jag? Ja, framför allt om aftnarna. Jag tänker på, hvad som tilldrager sig där nere inför oss alla. Huru många lyckliga och olyckliga människor finnas icke i dessa hus! Hvad skulle man icke få veta allt, om man kunde se allt.»

Han hade närmat sig henne, till dess deras armbågar och skuldror vidrörde hvarandra:

»Vid månsken måste detta vara en förtrollande anblick!»

Hon rodnade:

»Ja, som en teckning af Doré. Ack, huru härligt skulle det icke vara att länge, länge få promenera omkring på taken.»

Därpå börjado han fråga henne om hennes tycken, hennes önskningar, hennes nöjen. Och hon svarade utan förlägenhet som en klok och förståndig flicka anstår, hvilken icke drömmer mer än nödvändigt. Han tänkte för

sig själf, huru skönt det skulle vara att få slå sin arm kring denna fasta midja och få kyssa dessa friska kinder med små, långsamma kyssar, liksom när man smuttar på ett glas fin likör. Han kände sig dragen till henne, emedan hon stod så nära honom. Hennes mogna jungfrulighet berusade honom, och det föreföll honom, som om han skulle ha kunnat stå bredvid henne så där timtal, hela nätter, ja, i veckor, för att känna henne vid sin sida. Och någonting liknande en poetisk stämning kom öfver honom inför detta väldiga Paris, som låg där upplyst framför honom i sitt nattliga nöjes- och yrsellif. Det föreföll honom, som om han sväfvade öfver jättestaden, och han tänkte, huru härligt det skulle vara att hvarje afton här uppe på balkongen kunna luta sig mot en kvinna, älska henne, kyssa hennes läppar, sluta henne i sina armar ofvanför detta oändliga haf af hus, ofvan all den kärlek, det inneslöt, ofvan allt hvardagligt slit, ofvan alla låga lidelser; här, nära stjärnorna.

Det gifves tillfällen, då äfven de nyktraste sinnenbörja drömma, som om vingar växte ut på dem. Kanske hade han druckit ett glas för mycket.

Cachelin gick för att hämta sin pipa, kom tillbaka och yttrade, medan han tände den:

»Jag vet, att ni inte röker, därför bjuder jag heller icke på någon cigarett, och dock finns det ingenting härligare än att få röka här ute. Om jag vore tvungen att bo där nere, skulle jag icke kunna lefva. Vi skulle visserligen mycket väl kunna göra det, ty såväl det här huset som de båda angränsande, det här till höger och det där till vänster, tillhöra min syster. De gifva henne en vacker inkomst. Under hennes tid ha husen icke kostat henne mycket.»

Därpå vände han sig in mot salongen och ropade:

»Säg, Charlotte, hur mycket har du betalt för de här egendomarna?»

Därpå hördes den gamla möns gälla röst. Lesable urskiljde blott lösryckta ord: 1863 ... 35 francs ... senare byggd ... de tre husen ... en bankir ... åter såldt, åtminstone en half million.»

Hon berättade om sin tur lika gärna som en soldat om sina fälttåg. Hon berättade om sina köp, om de anbud, man senare gjort henne, om sina inkomster o. s. v.

Lesable lyssnade, vände sig om och stödde sig nu med ryggen mot balkongräcket. Men då han alltjämt blott kunde uppsnappa brottstycken af hennes förklaringar, lät han plötsligt sin unga granne stå där ensam och gick in för att kunna höra bättre. Han satte sig bredvid fröken Charlotte och underhöll sig länge med henne om utsikterna till hyrornas stigande, öfver förmånliga kapitalplaceringar, angående värdepapper och egendomar.

Vid midnatt gick han under löfte att snart återkomma.

En månad senare talade man i hela ministeriet icke om någonting annat än om Jacques-Léopold Lesables förestående giftermål med fröken Céleste-Coralie Cachelin.

*

III.

Det unga paret flyttade in i en lägenhet i samma våning som Cachelin och fröken Charlotte, hvars förra hyresgäst blifvit uppsagd.

Emellertid kunde Lesable icke frigöra sig från en viss känsla af oro. Fastern hade icke velat tillförsäkra sin brorsdotter arfvet genom någon otvetydig handling. Hon hade blott svurit vid Gud, att hennes testamente var uppgjordt och deponeradt hos notarien, herr Belhomme. Dessutom hade hon försäkrat, att hela hennes förmögenhet skulle tillfalla hennes brorsdotter under ett enda villkor. Då man nu enträget anmodat henne att nämna detta villkor, hade hon visserligen vägrat att ingå på någon närmare förklaring, men med ett välvilligt leende försäkrat, att villkoret vore lätt uppfylla. Efter denna försäkran och i betraktande af den gamlas envishet trodde sig Lesable kunna bortse därifrån, och då den unga kvinnan i hög grad behagade honom, hade begäret

blifvit herre öfver hans obeslutsamhet, och han hade ändtligen gifvit vika för herr Cachelins envisa försök att infånga honom.

Nu var han lycklig, ehuruväl alltjämt ett tvifvel tyngde på hans själ. Han älskade sin hustru, som i intet afseende svikit hans förhoppningar. Hans lif förflöt lugnt och enformigt. För öfrigt hade han inom få veckor funnit sig i sin nya värdighet såsom äkta man och förblef samma duktiga tjänsteman, han alltid varit.

Året förrann. Nyårsdagen infann sig åter, men till sin stora förvåning erhöll han icke den befordran, hvarpå han räknat. Blott Maze och Pitolet blefvo befordrade. Och Boissel förklarade i förtroende för herr Cachelin, att han en kväll skulle klå upp dessa båda inför alla de andra, just när de kommo genom stora porten. Men han gjorde det icke.Under åtta dagars tid kunde Lesable icke sofva, så gick det rundt i hufvudet på honom öfver, att han trots sin ifver icke fått befordran. Han mådde som en hund. Han innehade likväl fortfarande förordnande för underchefen, herr Rabot, som nio månader om året låg på sjukhuset des Val de Grace. Han infann sig hvarje morgon klockan half nio på sitt tjänsterum och lämnade det först klockan half sju på kvällen. Hvad kunde man mera begära? Om man icke räknade till godo en sådan ifver och arbetsamhet, skulle han blott arbeta lika mycket som de andra. Hvar och en efter hans förtjänst. Men hur kunde det komma sig, att herr Torchebeuf, som förut behandlat honom som sin son, nu lät honom falla i sin bevågenhet. Han ville åtminstone ha klarhet i saken och företog sig därför att uppsöka chefen och tala med honom.

Han knackade därför en morgon, innan kamraterna kommit, på den allsmäktiges dörr. En skarp röst ropade :

»Stig in!» — Han trädde in. — Herr Torchebeuf, en liten man med jättestort hufvud, som nästan tycktes hvila på skrifportföljen, satt vid ett bord fullt med papper och skref. Då han fick se sin gunstling, sade han:

»God morgon, Lesable, hur står det till?»

»God morgon, ers nåd. Mycket bra. Och ni?»

Chefen upphörde att skrifva och vände stolen rundt; hans klena, bräckliga, magra kropp var iförd en lång, svart rock med allvarligt snitt och han försvann nästan i den stora, läderbeklädda länstolen. Ett väldigt ordensband, tillhörande hederslegionen, hvilket också var mycket för bredt för mannen, som bar det, lyste som ett glödande kol på hans smala bröst, som tycktes öfvertäckt af jättehufvudet, så att den gode mannen liknade en svamp.

Han hade spetsiga tänder, ihåliga kinder, utstående öron och en oproportionerlig panna, på hvilken det tillbakakastade hvita håret växte ned.

Herr Torchebeuf sade:»Sätt er, käre vän, och säg mig, hvad som för er hit.»

Mot alla andra tjänstemän iakttog han en militärisk stramhet och tyckte sig som en kapten på sitt fartyg, ty ministeriet var för honom ingenting annat än ett stort krigsskepp, alla franska flottors amiralsskepp.

Lesable stammade en smula osäkert och blef blek:

»Ers nåd, jag skulle vilja fråga, om jag möjligen i något afseende begått någon felaktighet.»

»Nej, visst icke, min bästa vän, men hvarför frågar ni det?»

»Jo, jag blef en smula förvånad öfver att jag icke i år liksom alla föregående år erhöll någon befordran. Tillåter ers nåd, att jag ytterligare tillfogar några ord. Jag ber på förhand om ursäkt för min stora djärfhet. Jag vet, att ni varit utomordentligt välvillig mot mig och låtit mig erhålla fördelar, dem jag aldrig vågat hoppas. Men jag vågar måhända åberopa mig på, att jag inom byrån uträttar åtminstone fyra gånger så mycket arbete som en vanlig tjänsteman och sitter vid mitt arbete åtminstone dubbelt så lång tid. Jag tror, att om man jämför summan af mina bemödanden med belöningen, det skall visa sig, att den senare står långt tillbaka för den förra.»

Denna mening, som han ansåg vara synnerligen väl afrundad, hade han omsorgsfullt lärt sig utantill.

Herr Torchebeuf var förvånad och sökte efter ett svar. Slutligen yttrade han i en smula kylig ton:

»Ehuruväl det i princip icke torde vara riktigt lämpligt att dylika ting behandlas mellan chef och underordnade, så

vill jag likväl denna gång af hänsyn till edra föregående goda tjänster gifva ett svar. Jag har liksom föregående år föreslagit er till befordran, men direktören har strukit ert namn, därför att ert giftermål tillförsäkrar er en vacker framtid, därför att ni ernår ett större välstånd, ja, förmögenhet, än som någonsin kan komma edra anspråkslösare kolleger till del. Jag frågar, om detnu icke endast sker rättvisa, om någon hänsyn tages till den enskildes förhållanden? Ni kommer en gång att blifva rik, ja, till och med mycket rik! Tre hundra francs årligen i större inkomst skulle icke betyda någonting för er, under det att denna lilla förhöjning skulle spela en betydande roll i de andres budget. Detta är, min käre vän, anledningen, hvarför ni detta år icke erhållit någon befordran.»

Lesable drog sig tillbaka förlägen och ursinnig.

Vid middagen var han snäsig mot sin hustru. I vanliga fall var hon munter och vid tämligen godt humör, om också egensinnig. Hon ägde icke längre den första tidens trollkraft, och ehuruväl hon alltjämt fortfarande behagade honom, ty hon var frisk och vacker, så kände han dock många gånger ett nästan till äckel gränsande tillnyktrande, som tvänne personers gemensamma lif snart framkallar. Tillvarons tusentals triviala och löjliga småsaker, en viss vårdslöshet i hennes morgontoalett, den gamla slitna nattrocken af simpelt ylle, den skrynkliga kamkoftan — ty rika voro de icke — och alla små enskildheter, som han alltför mycket skådade i sömmarna, kommo honom att betrakta äktenskapet nyktrare, och hvarje doft af poesi, sådan den yttrar sig för förlofvade, var som utplånad.

Faster Charlotte gjorde också hemlifvet otrefligt för dem, ty hon lämnade dem aldrig i fred, hon blandade sig i allt, ville bestämma allt, gjorde sina anmärkningar angående allt, och som de hyste den förskräckligaste oro för att såra henne i minsta afseende, så fördrogo de det med undergifvenhet, ehuru deras förtviflan i tysthet tillväxte.

Hon trippade med sina långsamma steg genom våningen och oaflåtligt hördes hennes skarpa röst:

»Detta måste ni göra så och detta så.»

När de båda makarna voro ensamma, ropade Lesable, som blifvit nervös:

»Det är omöjligt att längre härda ut med din faster.Jag vill icke mer veta af henne, jag vill icke se henne vidare, hör du. Jag vill icke se henne vidare!»

Och Cora svarade lugnt:

»Ja, hvad skall jag väl göra åt den saken?»

Då blef han ursinnig:

»Det är äckligt att ha en sådan familj.»

Och hon svarade honom helt lugnt:

»Ja, familjen är äcklig, men arfvet smakar nog, eller hur. Var inte dum! Det ligger lika mycket i ditt eget som i mitt intresse att behandla faster Charlotte väl.»

Och han teg, emedan han icke visste något svar.

Nu pinade fastern dem oafbrutet med den fixa idén, att de borde ha ett barn. Hon drog Lesable in i en vrå och ansatte honom:

»Min kära nevö, jag fordrar, att du blir far, jag vill se mina arfvingar. Du skall aldrig få mig att tro, att Cora icke duger till att bli mor, man behöfver blott se på henne för att förstå det. Min bästa nevö, min bästa nevö, när man gifter sig, gör man detta för att få familj och för att fortplanta sitt namn. Vår heliga kyrka tillstädjer inga ofruktbara äktenskap. Jag vet mycket väl, att ni icke är rik, och att ett barn förorsakar utgifter. Men när jag en gång väl är död, skall det icke fattas er det minsta. Jag vill se en liten Lesable, jag vill, hör du!»

Då de nu varit gifta i femton månader, och hennes önskan ännu icke gått i fullbordan, blef hon orolig och började försöka påskynda saken, genom att i tysthet gifva Cora allehanda råd, såsom en kvinna, som en gång i tiden själf kunnat åtskilligt och vid tillfälle också vet att påminna sig det.

Men en morgon kände hon sig illamående och stannade till sängs. Som hon aldrig förr varit sjuk, knackade Cæsar mycket upprörd på sin svärsons dörr:

»Spring genast efter doktor Barbette och glöm förall del icke att säga chefen, att jag under dessa omständigheter icke kan komma till byrån i dag.»

Lesable tillbragte dagen full af ångest, ur stånd att arbeta och sysselsätta sig med sina göromål. Herr Torchebeuf frågade honom förvånad:

»Hur kommer det sig, att ni är så förströdd, herr Lesable?»

Och Lesable svarade upprörd:

»Jag är mycket trött, ers nåd, jag har vakat hela natten hos vår faster, hon är nämligen mycket sjuk.»

Men chefen svarade helt kallt:

»Det förefaller mig, som om det skulle vara alldeles tillräckligt, om herr Cachelin befinner sig hos henne. För personliga orsakers skull kan jag icke låta hela byråarbetet komma på sned.»

Lesable hade lagt sitt ur framför sig på bordet och väntade med feberaktig otållighet på, att det skulle visa på fem. Så snart den stora klockan på gården slog, skyndade han därifrån. För första gången lämnade han byrån på reglementerad tid.

Han var så upprörd, att han tog en droska för att fara hem. Han sprang uppför trappan. Tjänsteflickan öppnade, och han frågade genast:

»Hur står det till?»

»Doktorn har sagt, att det är fasligt illa med henne.»

Hjärtat bultade i honom. Han var helt gripen. Ack, verkligen. Tänk, om hon skulle dö! Han vågade icke gå in i sjukrummet, utan lät ropa Cachelin, som satt inne hos gumman. Svärfadern visade sig genast, i det han försiktigt öppnade dörren. Han var klädd i nattrock och bar nattmössa på hufvudet, alldeles som han plägade vara klädd, när han om aftnarna satt vid kakelugnen. Han hviskade helt sakta:

»Det är illa, mycket illa. Sedan klockan fyra är hon utan medvetande. På eftermiddagen har hon till och med mottagit sista smörjelsen.»Då sviktade benen under Lesable, och han satte sig:

»Hvar är min hustru?»

»Hon är hos henne.»

»Hvad sade doktorn?»

»Han sade, att det är ett anfall. Hon kan hämta sig, men hon kan lika väl gå hädan redan i natt.»

»Behöfver du mig? Om du icke gör det, skulle jag helst icke vilja gå in, ty det är mig pinsamt att återse henne i detta tillstånd.»

»Nej, gå du in till ert; om någon ändring inträffar, skall jag genast låta kalla dig.»

Och Lesable återvände till sitt rum. Våningen föreföll honom förändrad, större och ljusare, men som han icke kunde förbli sittande på samma fläck, steg han ut på balkongen.

Det var i slutet af juli, och solen kastade, innan den försvann mellan de båda tornen på Trocadéro, ännu en gång sin strålglans öfver hela takhafvet.

Himlen var röd rundtomkring, blef därefter matt gyllne, därpå gul, grönaktig, svagt lysande grön, därpå blå, djupt blå vid zenit.

Svalorna sköto, knappt synbara, förbi som pilar, så att man såg de skarpa konturerna af deras vingar afteckna sig mot himmelen, och öfver det oändliga hushafvet, öfver det vida landskapet låg ett rosigt skimmer som af

elddunst, hvarur likt en teaterdekoration, spetsiga kyrktorn och smärta gaflar höjde sig. Triumfbågen aftecknade sig jättelikt svart mot horisontens guldhaf, och invalidkyrkans kupol glödde som en andra sol, som från firmamentet fallit ned på byggnadens tak.

Lesable höll sig fast med båda händerna i järnräcket och insöp luften, liksom när man dricker vin. Och en lust kom öfver honom att hoppa, att skrika, att sträcka ut armarna mot rymden. Därpå uppfylldes han af den högsta lycksalighet. Lifvet log mot honom,framtiden tycktes honom full af lycka. Hvad skulle han göra. Och han drömde.

I detsamma ryckte han till. Han hade hört ett buller bakom sig. Det var hans hustru. Hon hade röda ögon, en smula svullna kinder och såg trött ut. Hon höll fram pannan, för att han skulle kyssa henne, och sade:

»Vi skola äta inne hos pappa, så att vi äro närmare henne. Medan vi spisa, får jungfrun vara inne hos henne.»

Och han gick in i den angränsande lägenheten.

Cachelin satt redan till bords och väntade på sin dotter och måg. En kall höna, potatissallat och en skål med jordgubbar stodo på serveringsbordet, och soppan rykte i terrinen.

Man satte sig. Cachelin förklarade:

»En sådan dag till skulle jag icke ofta vilja genomlefva. Roligt är det icke.» — Han yttrade detta i en viss likgiltig ton och med belåten min. Därpå började han äta likt en, som är mycket hungrig, fann hönan utmärkt och sallaten förträfflig. Men Lesable kände sig icke riktigt bra i magen, han var orolig, åt knappt och lyssnade oafbrutet mot rummet bredvid, allt under det han förhöll sig så, som om ingen hade varit där. Icke heller Cora var hungrig. Hon var djupt rörd, grät sakta, torkade sig då och då med spetsen af serveten i ögonen.

Cachelin frågade:

Hvad sade chefen? Och Lesable berättade hvarjehanda smått och godt, medan hans svärfar alltjämt ville höra mera och lät honom upprepa än det ena, än det andra ännu en gång. Vid dessa smådetaljer hängde han sig fast, som om han icke under minst ett år varit på ministeriet.

»Det måtte ha väckt ett väldigt uppseende, då man fick höra, att faster var sjuk.» — Och han tänkte på, huru strålande han skulle stå bland sina kolleger, såfort hon väl var död. Liksom om han velat slå bort vissa samvetsförebråelser, sade han:

»Jag önskar henne visst ingenting ondt, den stackars gumman! Gud må veta, att jag önskar, att vi ännu längre finge behålla henne: men uppseende kommer det dock att väcka. Den gamla Savon skulle till och med kunna glömma kommunen för den skull.»

Just som man hunnit till jordgubbarna, öppnades dörren till rummet. Detta gjorde ett sådant intryck på sällskapet vid bordet, att alla tre på en gång förskräckta reste sig upp. Jungfrun inträdde, alltjämt med samma orörliga, dumma utseende och sade helt lugnt:

»Hon rör sig icke längre».

Cachelin kastade stolen åt sidan och störtade som en vansinnig därifrån. Cora följde honom med klappande hjärta. Men Lesable blef stående vid dörren och spejade på långt afstånd mot bädden, som knappt syntes i skymningen. Han såg ryggen på sin svärfar, som böjt sig öfver sängen och orörligt betraktade den däri liggande. Plötsligt hörde han hans röst, att det föreföll honom, som om den kommit långt bortifrån, mycket långt bortifrån, från världens ända, som i en dröm:

»Det är slut, man hör ingenting mer.»

Han såg, hur hans hustru böjde knä och snyftande dolde ansiktet i kuddarna. Då beslöt han sig för att träda närmare, och då Cachelin åter rest sig upp, såg han på den hvita hufvudkudden faster Charlottes ansikte med slutna ögon, så hopfallet, så stelt, så askgrått, att det liknade ansiktet på en vaxdocka.

Han frågade beklämd:

»Är det slut?»

Cachelin, som också betraktade sin syster, vände sig om, och deras blickar möttes. Han svarade:

»Ja!» På samma gång ville han gifva sitt ansikte ett sorgset uttryck, men de båda männen hade med enblick förstått hvaranda, och ovillkorligen tryckte de hvarandras händer, som om de måste tacka hvarandra.

Nu började de utan tidsförlust ordna allt.

Lesable åtog sig att hämta läkaren och uträtta de andra mest brådskande ärendena. Han tog sin hatt och skyndade ned på gatan kännande sig i behof af att komma ut, att få vara ensam, att få andas, att få tänka och i ensamhet få njuta af sin lycka.

Då han uträttat sina ärenden, ställde han kosan, i stället för att återvända hem, bort mot boulevarderna. Han ville se människor, blanda sig bland massorna, som om kvällarna trängas af och an. Helst skulle han ha tillropat de förbigående:

»Jag har femtiotusen francs i räntor!» Och han gick framåt, med händerna i fickorna, och stannade framför hvarje fönster för att betrakta de dyrbara tygerna, ädelstenarna, de luxuösa möblerna med den lycksaliga tanken:

»Allt det där kan jag lägga mig till med!»

Så kom han till ett fönster med sorgsaker, och en plötslig tanke bemäktigade sig honom: »Tänk, om hon icke skulle vara död! Tänk, om hon blott narrat oss!»

Och då denna tanke icke ville lämna honom, skyndade han hem. Då han trädde in, frågade han:

»Har doktorn varit här?»

Cachelin svarade:

»Ja, han har konstaterat dödsfallet och skall utfärda dödsattesten.»

De inträdde åter i den dödas kammare. Cora satt i en stol och grät fortfarande. Sakta och utan ansträngning, nästan utan smärta runno nu hennes tårar, lätt, såsom kvinnorna kunna gråta.

Då de alla tre stodo i rummet, sade Cachelin med sakta röst:

»Nu, då jungfrun gått och lagt sig, kunna vi väl se efter, om vi icke finna något i möblerna.»

Och de båda männen skredo till verket. De tömdealla lådor, genomsnokade alla fickor och vecklade upp alla papper. Ännu vid midnatt hade de icke påträffat någonting. Cora hade slumrat in och snarkade en smula med regelbundna andedrag. Cæsar frågade:

»Skola vi stanna här ända till i morgon bitti?»

Lesable var envis. Han ansåg detta vara det mest passande.

Svärfadern fortsatte då:

»Då skola vi hämta hit ett par stolar.» Och de gingo in efter ett par hvilstolar från det unga parets våning.

En timme senare sofvo de tre anförvanterna, snarkande i kapp invid den stela kroppen, som låg där i sin eviga orörlighet. Då det blef dag, vaknade de, emedan jungfrun inträdde i rummet. Cachelin gnuggade sig i ögonen och yttrade:

»Jag slumrade in ett tag, kanske sedan en halftimme.»

Men Lesable, som genast var fullt vaken, förklarade:

»Ja, jag märkte det. Jag har icke sofvit ett ögonblick. Jag har blott slutit ögonen för att få hvila riktigt.»

Cora gick tillbaka till sin våning.

Då frågade Lesable med skenbar likgiltighet:

»När passar det dig, att vi gå till notarien för att taga del af testamentet?»

»Om du så vill redan i dag på morgonen.»

»Är det nödvändigt, att Cora följer med?»

»Kanske det är bäst, eftersom ju hon i alla fall är arfvingen.»

»Då skall jag säga åt henne, att hon gör sig i ordning.»

Och Lesable lämnade rummet med snabba steg.

Notariens byrå hade just öppnats, då Cachelin, Lesable och hans hustru, alla i djup sorgdräkt och med bedröfvade ansikten, inträdde.Notarien mottog dem genast och lät dem sitta ned. Cachelin tog ordet:

»Herr notarie, ni känner mig, jag är bror till fröken Charlotte Cachelin. Här är min dotter och måg. Min stackars syster dog i går. Vi skola begrafva henne i morgon. Som hennes testamente blifvit deponeradt hos er, komma vi för att fråga er, om hon möjligen träffat någon bestämmelse angående sin begrafning, eller om ni har något annat meddelande att göra oss.»

Notarien drog ut en låda, tog fram ett kuvert, skar upp det, drog fram ett papper därur och sade:

»Här har jag en afskrift af testamentet, som jag genast kan öfverlämna till er. Originaltestamentet, som är af alldeles samma ordalydelse som detta, måste förbli i min vård.» Och han läste:

»Jag, undertecknad Victorine Charlotte Cachelin, förordnar härmed såsom min yttersta vilja följande:

Jag testamenterar hela min förmögenhet, uppgående till omkring en million två hundratusen francs, åt de barn, som födas i min brorsdotters, Céleste Coralie Cachelin, äktenskap, skolande likväl räntorna tillfalla föräldrarna, intill dess det äldsta af deras barn uppnått myndig ålder.

Här nedan bestämmes, huru förmögenheten skall fördelas mellan barnen, och hvilka belopp föräldrarna skola åtnjuta under sin lifstid. I den händelse jag skulle hädankallas, innan min brorsdotter erhållit någon arfvinge, skall hela min förmögenhet kvarblifva under min notaries förvaltning i tre år, på det att min här uttryckta yttersta vilja må uppfyllas, i händelse under denna tid ett barn skulle födas.

Men i den händelse åter, att himmelen under dessa tre år efter min död icke skulle beskära Coralie någon lifsarfvinge, så skall min förmögenhet genom min notaries försorg fördelas mellan de fattiga och de välgörenhetsinrättningar, hvaröfver här nedan finnes en förteckning.»Härefter följde en vidlyftig förteckning på välgörenhetsinrättningar, siffror, råd och anvisningar.

Efter uppläsningen häråf öfverlämnade notarien mycket artigt papperet åt Cachelin, som var slagen af häpnad.

Herr Belhomme ansåg sig böra själf tillfoga ytterligare ett par förklaringar:

»Då fröken Cachelin gjorde mig den äran att första gången tala med mig om sina planer beträffande testamentet, uttryckte hon för mig sin lifliga önskan att se ett barn af sitt blod födas. Hon svarade på alla mina invändningar helt bestämdt, att detta vore hennes önskan. Detta finner för öfrigt sin grund i hennes religiösa åskådningssätt, att hvarje barnlöst äktenskap utgör ett tecken på himmelens vrede. Det lyckades mig absolut icke att få henne att ändra åsikt. Ni kan vara öfvertygade om, att detta gör mig mycket ondt.»

Därpå tillade han leende, vänd till Coralie:

»Jag betviflar emellertid icke ett ögonblick, att den händangångnas önskan snart skall blifva uppfylld.»

Och de tre anförvanterna gingo därifrån, liksom om de fått ett slag i hufvudet, så att de icke kunde tänka en redig tanke.

De anträdde hemvägen utan att yttra ett ord, skamsna och ursinniga, som om de ömsesidigt bestulit hvarandra. Till och med Coras sorg hade plötsligt alldeles försvunnit; hennes fasters otacksamhet löste henne från att gråta.

Slutligen sade Lesable till sin svärfar med bleka, af raseri sammanpressade läppar:

»Lämna mig testamentet, så att jag åtminstone själf får läsa det.»

Cachelin lämnade honom papperet, och den unge mannen började läsa det. Han hade stannat på trottoaren och blef stående där, ehuru de förbigående stötte emot honom, medan han genomögnade handlingen med sin praktiska, skarpa blick. De båda andra väntade tvåsteg därifrån. Därpå lämnade han tillbaka testamentet till svärfadern och förklarade:

»Det är ingenting att göra åt saken, där har hon minsann spelat oss ett vackert spratt!»

Cachelin, som var upprörd öfver att se sina förhoppningar grusade, svarade:

»F—n anamma! Ni måste skaffa er barn! Ni vet väl, att hon alltid önskade det.»

Lesable ryckte på axlarna utan att yttra ett ord.

Då de kommo hem igen, väntade redan en mängd människor af det slag, som ha att skaffa med ett dödsfall. Lesable gick in i sin våning. Han brydde sig icke om någonting. Och Cæsar var grof mot alla människor, skrek att man skulle lämna honom i fred och yrkade på, att man skulle göra ett så snabbt slut som möjligt på hela historien, emedan han fann, att det dröjde mycket för länge, innan man befriade honom från liket.

Cora hade stängt sig inne i sitt rum, man hörde ingenting af henne. Men Cachelin kom efter en stund till sin mågs dörr och knackade på:

»Kära Leopold,» sade han, »jag kommer för att tala med dig om ett par saker, ty vi måste vara öfverens. Jag är af den åsikten, att vi trots allt ställa till med en anständig begrafning för att icke väcka ett obehagligt uppseende i ministeriet. Beträffande kostnaderna skola vi nog komma på det klara. För öfrigt är ju ännu ingenting förloradt, ni har icke varit gifta länge, och det skulle verkligen gå mycket olyckligt till, om ni icke skulle få ett barn. Hädanefter måste ni särskildt vinnlägga er därom, och då skall det naturligtvis lyckas. Nu skola vi bara bry oss om det mest öfverhängande. Vill du åtaga dig att gå upp i ministeriet?»

Lesable tillstod med bitterhet, att hans svärfar hade rätt, och de slogo sig ned midt emot hvarandra vid hvarsin ända af ett långt bord för att skrifva adresserna på de svartkantade notifikationskorten.

Därpå spisade de frukost. Cora visade sig åter, heltlikgiltig, som om alltsammans icke angick henne, och åt mycket, emedan hon fastat dagen förut.

Så fort måltiden var slut, vände hon tillbaka till sitt rum. Och Cachelin satte sig gränsle på en stol ute på balkongen och rökte sin pipa. Den glödande sommarsolen föll öfver taken, af hvilka några, som voro försedda med fönster, blixtrade som eld och återkastade bländande strålar, så att man måste vända bort ögonen. Och Cachelin såg, huru långt borta på andra sidan om den stora staden de gröna höjderna sträckte sig. Han tänkte på, att vid foten af dessa trädbevuxna kullar rann Seinen bred, lugn och sval och att där borta i grönskan under löftaket vid stranden af floden vore mycket skönare att vara än här på balkongen i solhettan. Och en obehaglig känsla bemäktigade sig honom. Den kväljande tanken, det smärtsamma minnet af deras missräkning, af detta oväntade villkor, kändes dess bittrare och hårdare, som deras förhoppning varit lång och stark. Och han utbrast, som man plägar i ögonblick af stark upphetsning, när man oafbrutet tänker på en och samma sak, helt högt för sig själf: »Förbannade satkäring!»

Han hörde, hur begrafningsentreprenörens folk sysslade i rummet bakom honom, och förnam hammarslagen mot spikarna i kistan. Sedan han varit hos notarien, hade han icke återsett sin syster.

Men småningom besegrade värmen, ljufheten och ljuset på denna klara sommardag hans vrede; och han tänkte: »Ännu är icke allt förloradt. Hvarför skulle hans dotter icke få ett barn? Hon hade ju ännu icke varit gift två år. Hans måg var ju kraftig, välbyggd och frisk, om också en smula klen. För f—n! De skulle nog få ett barn. Och för öfrigt måste de det.»

Lesable hade helt obemärkt smugit sig in i ministeriet och gled in i sitt rum. På sin plats fann han ett papper med

följande ord: »Chefen vill tala med er!» Först gjorde han en rörelse af otålighet. Denna despotism, som han fortfarande måste underkasta sig,upprörde honom. Och därpå öfverkom honom den häftiga, glödande önskan att blifva något. Han skulle också snart blifva chef och detta snart, och han skulle nog komma ännu längre.

Utan att taga af sig sin promenadrock gick han in till herr Torchebeuf. Han visade sig för honom med detta likbjudareansikte, som man anlägger vid sorgliga tillfällen, och det låg till och med ännu något mera på hans anlete, ett drag af verkligt, djupt bekymmer, denna ofrivilliga nedslagenhet, som vid stora motgångar plägar skaffa sig uttryck i våra anletsdrag.

Chefens väldiga hufvud, hvilket liksom vanligt var lutadt öfver papperen, höjde sig, och herr Torchebeuf frågade kort:

»Jag har behöft er hela dagen. Hvarför har ni icke varit på er plats?»

Lesable svarade:

»Ers nåd, vi ha haft den olyckan att förlora vår faster, fröken Cachelin. Och jag skulle vilja bedja er att med er närvaro hedra begrafningen, som kommer att äga rum i morgon.»

Herr Torchebeufs anlete hade genast klarnat, och han svarade till och med ganska tillmötesgående:

»Ah, käre vän, det var ju en annan sak. Jag tackar er så mycket och ger er ledighet, ty ni har säkert mycket att uträtta.»

Men Lesable ville visa sin tjänsteifver:

»Jag tackar ödmjukast, ers nåd, men allting är redan klart, och jag vill stanna här till vanlig tid.» Därmed gick han tillbaka till sitt rum.

Nyheten hade spridt sig, och man strömmade till från alla byråer för att säga honom ett par ord, innebärande mera af lyckönskan än af beklagande, och för att på samma gång se, hur han skulle bete sig. Med väl spelad undergifvenhet uthärdade han alla ord och blickar, och hans hållning var så otadlig, att man blef helt förvånad: Några sade: »Han förstår verkligen attbehärska sig utmärkt väl!» Andra tillade: »Det är visserligen sant, men i grund och botten måste han vara tusan så belåten.»

Maze, som tillät sig mer än andra, frågade honom helt öppet på sitt världsmannamässiga sätt:

»Vet ni redan på pricken, hur stor förmögenheten är?»

Lesable svarade i en ton af fullkomlig likgiltighet:

»Nej, icke alldeles, testamentet talar om ungefär en million tvåhundratusen francs. Jag vet det, emedan notarien genast måste delgifva oss några klausuler, som hade afseende på begrafningen.»

Man trodde allmänt, att Lesable icke skulle stanna i ministeriet. Med sextiotusen francs i räntor stannar man icke som simpel skrifvare; man betyder någonting, hvilken bana som helst står öppen för en. Somliga trodde, att han skulle försöka bli statsråd, andra höllo före, att han funderade på politiken. Chefen var beredd på att mottaga hans afskedsansökan för att sända den vidare till direktören.

Hela ministeriet infann sig vid begrafningen, och man fann högtidligheten en smula tarflig; men det hette, att fröken Cachelin själf förordnat därom i sitt testamente.

Morgonen därpå återinträdde Cachelin i sin tjänst, och äfven Lesable kom tillbaka, efter att ha varit sjuk en hel vecka, en smula blek, men flitig och ifrig som förut. Det var, som om ingenting skulle ha förändrats i hans lif. Man lade blott märke till, att han med en viss afsiktlighet rökte goda cigarrer, ordade om räntor, järnvägsaktier och värdepapper, såsom personer med förmögenhet för sed hafva. Och man erfor efter någon tid, att familjen hyrt ett landsställe i Paris’ omgifningar för att där tillbringa slutet af sommaren.

Man tänkte då, att de voro lika giriga som gumman själf. Det låg i släkten; lika trifvas bäst med lika.

Men huru därmed än förhöll sig, att med ensådan förmögenhet stanna i ministeriet, fint fann man det icke.

Efter någon tid tänkte man icke vidare därpå, man hade redan bildat sitt omdöme.

*

IV.

Då Lesable följde fasterns kista, tänkte han på millionen. Och som raseriet förtärde honom dess mera, som han icke vågade visa det, var han ursinnig på hela världen.

Han frågade sig också, hvarför han i själfva verket icke under de två år, han varit gift, fått några barn. Och han fick hjärtklappning vid tanken på, att det skulle fortfarande bli så.

Liksom ynglingen, som öfverst på den höga, glatta klätterstången ser priset vinka, fattar ett fast beslut att genom ansträngande af alla sina krafter och hela sin vilja, komma ända dit upp, och tror, att han genom denna viljeakt redan erhållit den erforderliga kraften och uthålligheten, på samma sätt fattade Lesable det förtviflade beslutet att blifva fader. När så många andra voro det, hvarför skulle icke han blifva det? Kanske hade han förbisett någonting, kanske hade han varit för sorglös, han visste ju nästan ingenting om detta, hvarom han aldrig hade bekymrat sig. Som han i själfva verket aldrig hyst någon önskan att efterlämna en arfvinge, hade han måhända icke förutsett allt för att ernå detta resultat. Nu ämnade han göra sig all upptänklig möda, icke försumma någonting, och då han ville det, måste han väl också lyckas.

Men då han kom hem, kände han sig opasslig och måste lägga sig till sängs. Missräkningen hade varit för stark och bakslaget inträffade.Läkaren fann hans tillstånd så allvarligt, att han föreskref fullständigt lugn och till och med ganska långvarig hvila. Man fruktade en nervfeber.

Men efter åtta dagar var han åter uppe och skötte ånyo sin tjänst i ministeriet.

Men då han fortfarande kände sig alltför klen, vågade han icke närma sig sin hustru, han tvekade och darrade som en general, som skall leverera en drabbning, på hvilken hela hans framtid beror. Och för hvarje kväll uppsköt han saken till dagen därpå, då han hoppades på några timmar af detta välbefinnande, kraft och hälsa, hvarunder man känner sig i stånd till allt. Hvarje ögonblick undersökte han sin puls, fann den för stark eller för svag, intog stärkande medel, åt rått kött och företog, innan han begaf sig hem, långa promenader för att stärka sig.

Då hans återställande till hälsan likväl icke fortskred i samma grad, som han önskade, kom han på den tanken att tillbringa resten af den varma årstiden i Paris’ omgifningar. Och snart var han öfvertygad om, att landtluften måste ha inflytande på hans tillstånd. I hans läge hade den ofta verkat underbart, och i denna öfvertygelse trodde han på ett gynnsamt resultat och sade upprepade gånger till sin svärfar:

»Om vi blott kunde komma ut på landet, skulle jag snart må bättre, och saken skulle då lätt låta klarera sig.»

Blotta ordet »landet» tycktes honom äga en särskild betydelse. De hyrde därför i byn Bezons ett litet hus, där de flyttade in alla tre. De båda herrarna gingo hvarje morgon till fots öfver åkrarna till bangården och kommo hvarje kväll hem igen till fots.

Cora var glad öfver att få lefva vid stranden af den vackra floden, plockade blommor och bar hem stora, doftande blombuketter.

Hvarje kväll gingo de alla tre att promenera vid floden ända fram till det ställe, där den var uppdämdför fiskets skull, och drucko ett glas öl på restauranten, som låg där. Här skummade floden fram, kokande och brusande, på ungefär hundra meters af stånd från dem. Och dånet af vattenfallet kom marken att darra, under det att ett lint duggregn, en fuktig dimma sväfvade i luften och hvilade öfver fallet som en rök, så att man redan på långt håll inandades det i stoft upplösta vattnet.

Natten inbröt. I fjärran utmärkte ett aflägset ljusskken det ställe, där Paris låg, och hvarje afton yttrade Cachelin:

»Det där är i alla fall en stad, eller hur?»

Då och då brusade ett tåg med buller och bång öfver järnbron, som förde öfver ön, och försvann helt snabbt, till höger eller till vänster, till Paris eller till hafvet.

De återvände sedan hem i sakta mak, sågo månen gå upp och satte sig vid stranden för att njuta af dess trolska, gula sken, som tycktes flyta bort med vattnet och gunga af och an på strömmens små vågor likt glänsande siden. Långt bortifrån hördes grodornas kväkande, skriet af nattfåglar i luften, och stundom gled en väldig, stum skugga öfver floden och fördunklade dess lugna, glänsande yta. Det var en båt med fisktjufvar, som plötsligt kastade ut sitt nät och därpå ljudlöst drogo till sig det stora, svarta nätet med dess sprattlande innehåll, som en skatt, som de hämtade upp ur djupet, en skatt af lefvande silfverfisk.

Cora kände sig vek till sinnes och stödde sig ömt mot armen på sin man, hvilkens afsikt hon gissade sig till, ehuru de aldrig talat med hvarandra om saken. Det var för dem som en andra smekmånad, som en väntan på kärlekens kyss. Då och då berörde han henne flyktigt med läpparna i nacken, just där de första hårstråna krusa sig. Hon svarade med en handtryckning. Och de begärde hvarandra, på samma gång som de förnekade hvarandra, emedan en starkare vilja behärskade dem och höllo dem tillbaka, nämligen millionens spöke.Cachelin hade blifvit lugnare till följd af det hopp, han åter såg spira upp omkring sig. Han kände sig helt belåten, drack sitt vin oblandadt, åt mycket, och många gånger föreföll det honom i skymningsstunden, som om en poetisk känsla vaknade inom honom, denna obeskrifliga förnimmelse, som bemäktigar sig till och med den mest prosaiska människa vid åsynen af solstrålarnas lek bland trädens löfverk, vid en solnedgång bakom fjärran höjder, medan ett återsken af purpur faller på flodens vatten. Han förklarade:

»När jag ser något dylikt, då tror jag på Gud; det riktigt kryper i mig, och jag blir helt besynnerlig till mods, alldeles som om man stoppat ned mig i ett bad, och efteråt vill jag helst skrika.»

Under allt detta blef Lesable allt bättre och bättre. Då och då kände han en längtan, som han icke känt på länge, en längtan efter att springa omkring, att vältra sig i gräset som en ung häst och att skrika högt.

Nu ansåg han tiden vara inne, och de firade en verklig bröllopsnatt, på hvilken följde en smekmånad full af ömhet och hopp.

Slutligen upptäckte de, att deras försök icke haft någon påföljd, och att de bedragit sig i sina förhoppningar.

Detta gjorde dem djupt nedstämda. Men Lesable förlorade icke modet, utan gjorde öfvermänskliga ansträngningar. Hans hustru, som hyste samma förhoppningar och darrade af samma fruktan och dessutom hade hetare blod, lånade sig gärna åt dessa försök och sökte oafbrutet underblåsa hans slocknande kärlekslåga.

I början af oktober återvände de till Paris.

Nu blef lifvet svårt för dem, ovänliga ord byttes, och Cachelin, som vädrade hela historien, pinade dem med gamla, grolva, gemena soldatkvickheter.

En tanke förföljde dem oafbrutet, förtärde dem, eggade dem till ömsesidigt groll, tanken på arfvet, som de icke kunde bli delaktiga af. Nu blef Cora oförskämdoch grof mot sin man. Nu behandlade hon honom såsom en pojke, såsom en, den där icke duger mycket till, och Cachelin upprepade vid hvarje måltid:

»Ack, om jag vore rik; då skulle jag ha många barn, men när man är fattig, måste man vara förståndig.»

Därefter tillade han, i det han vände sig till sin dotter:

»Du, du torde nog vara skapad på samma sätt som jag, men ...» och därmed kastade han med en föraktlig axelryckning en menande blick på sin måg.

Lesable svarade ingenting, såsom en bildad människa plägar, när han råkat komma in i en bondfamilj. I ministeriet fann man, att han såg klen ut. Chefen frågade honom till och med en dag:

»Är ni sjuk? Det förefaller mig, som om ni blifvit förändrad.»

Han svarade:

»Nej, visst icke, ers nåd, jag är endast en smula trött; jag har, som ni vet, arbetat mycket sedan en tid tillbaka.»

Han räknade obetingadt på befordran vid årsskiftet, och i denna förhoppning hade han åter börjat sitt sträfsamma lif, som väl kunde tjäna till mönster för en arbetsam tjänsteman.

Han erhöll blott en ringa gratifikation, mindre än de andra, och hans svärfar Cachelin ingenting.

Detta träffade Lesable som ett slag. Han uppsökte ännu en gång chefen och kallade honom för första gången icke »ers nåd».

»Hvad tjänar det till, att jag arbetar så, som jag gör, om jag icke erhåller någon belöning därför?»

Herr Torchebeufs stora hjässa antog ett något såradt uttryck:

»Men jag har ju redan förut en gång sagt er, herr Lesable, att jag icke kan tillåta samtal af detta slag,och jag upprepar ännu en gång, att jag anser er fråga synnerligen opassande. Jag utgår därvid från en jämförelse mellan er gynnsamma finansiella ställning och edra kamraters armod.»

Lesable kunde icke afhålla sig från att yttra:

»Men jag skall bedja att få upplysa om, att jag ingenting äger och har! Vår faster har efterlämnat sin förmögenhet till det första barn, som kommer att födas i vårt äktenskap. Min svärfar och jag lefva uteslutande på våra löner.»

Chefen svarade helt förvånad:

»Men om ni också ingenting har i dag, så blir ni i alla fall en gång rik, så att det är ju sak samma.»

Och då Lesable gick, var han ännu olyckligare öfver att ha blifvit förbigången än öfver arfvet, som icke tillföll honom.

Då Cachelin några dagar senare kom till byrån, inträdde den vackra Maze med ett leende på läpparna. Därpå syntes Pitolets glänsande ögon, och slutligen stötte Boissel upp dörren, i det han skrattade och tillkastade de andra menande blickar. Den gamle Savon satt orörlig på sin höga stol med benen uppdragna på tvärslån som en skolpojke, med lerpipan i munvinkeln och skref.

Ingen yttrade ett ord. Det var, som om man väntade på något, och Cachelin registrerade sina akter, under det han enligt gammal vana halfhögt brummade:

»Toulon, leverans för officersmässen på »Richelieu»; Lorient, simgördlar för »Desaix»; Brest, försök med engelsk segelduk.»

Lesable visade sig. Numera hämtade han dagligen själf akterna, som föllo på hans lott, ty hans svärfar brydde sig icke vidare om att skicka honom dem genom vaktmästaren.

Medan han bläddrade bland akterna på registratorns skrifbord, blickade Maze från sidan på honom och gnuggade sig i händerna. Pitolet rullade sig en cigarrett, och kring hans munvinkel spelade fortfarande ettleende, som kunde han knappt hålla sig längre. Han vände sig till expedienten:

»Säg mig en sak, pappa Savon, ni har väl lärt er hvarjehanda under ert lif.»

Gubben anade, att man ville göra sig lustig öfver honom och återigen prata om hans hustru, därför svarade han icke. — Pitolet fortsatte:

»Ni har väl åtminstone lärt er konsten att få barn, ty ni har ju flera stycken?»

Den gode gubben lyfte på hufvudet:

»Ni vet, herr Pitolet, att jag icke tycker om dylika kvickheter. Jag hade den olyckan att erhålla en ovärdig ledsagarinna genom lifvet, och då jag erhöll bevis på hennes otro, skiljde jag mig från henne.»

Maze frågade helt allvarsamt och i likgiltig ton:

»Ni hade väl flera bevis därpå, eller hur?»

Och gubben Savon svarade:

»Ja.»

Pitolet tog åter till orda:

»Det är således därför, som ni är far till flera barn, jag har hört sägas tre eller fyra?»

Den gode mannen hade blifvit alldeles röd och stammade:

»Herr Pitolet, ni vill förolämpa mig, men det skall icke lyckas er. Min hustru har verkligen haft tre barn; jag har skäl att antaga, att jag är far till det första, men de andra erkänner jag icke.»

Pitolet började på nytt:

»Alla människor påstå också, att det första utan tvifvel är ert, och det är tillräckligt. Det måste vara en härlig sak att äga ett barn och därjämte en stor lycka. Vet ni hvad, jag skulle vilja slå vad om, att Lesable också skulle vara lycklig, om han hade ett.»

Cachelin hade upphört att skrifva. Han skrattade icke med, ehuru han eljest släppte lös en massa opassande skämt mot gubben Savon för hans äktenskapliga missöden.Lesable hade samlat ihop sina papper. Men då han förstod, att man angrep honom, ville han stanna. Stoltheten höll honom kvar. Och han bråkade sin hjärna med, hvem som hade förrådt hans hemlighet för de andra. Då erinrade han sig, hvad han sagt åt sin chef, och förstod, att det gällde att ögonblickligen handla energiskt, så framt han icke ville göra sig till skottafla för hela ministeriets kvickheter.

Boissel gick leende af och an. Han härmade gatumånglarnas hesa röster och ropade:

»Konsten att få barn, 10 centimer! Köp Konsten att få barn. Upptäckt af herr Savon, med rysliga enskildheter.»

Alla pratade utom Lesable och hans svärfar. Och Pitolet vände sig till registratorn:

»Nå, Cachelin, hur står det till med er? Hvart har ert forna glada lynne tagit vägen? Det ser nästan ut, som om ni icke funne det alls lustigt, att pappa Savon har ett barn med sin hustru. Jag däremot finner det högst befängdt, verkligen högst befängdt.»

Lesable bläddrade ifrigt bland sina papper och låtsades, som om han läste och ingenting hörde, men han hade blifvit askgrå i ansiktet.

Boissel började ånyo som en pojke, som på gatan bjuder ut en vara:

»Om nyttan af arfvingar, när man skall ärfva. 10 centimer. Köp! Köp! Tio centimer.»

Maze fann detta slags kvickhet ovärdig, och som han personligen hyste agg mot Lesable, för att denne beröfvat honom de förhoppningar på förmögenheten, som han i tysthet själf hyst, frågade han honom rent ut:

»Hvad är det med er, Lesable, ni är ju alldeles blek?»

Lesable lyfte hufvudet och såg sin kollega rätt i ansiktet. Ett ögonblick tvekade han med darrande läppar och sökte finna något bitande, något kvickt. Men då han icke genast fann, hvad han ville, svarade han:»Mig fattas ingenting. Jag förundrar mig blott öfver, hvilket besvär ni gör er.»

Maze, som fortfarande stod framför brasan och med båda händerna lyfte upp rockskörten, svarade leende:

»Man gör så godt man kan. Det är med oss alldeles som med er. Det lyckas icke alltid ...»

Ett allmänt utbrott af munterhet afbröt honom. Det gick upp ett ljus för den gamle Savon, att allt detta alls icke gällde honom, och han satt där med lyftad penna och öppen mun. Cachelin var i hvarje ögonblick beredd slå ned på den, som kom i hans väg.

Lesable stammade:

»Jag förstår er icke. Hvad är det, som icke lyckats mig?»

Vackra Maze släppte det ena rockskörtet för att vrida sin mustasch och svarade en smula högtidligt:

»Jag vet, att annars allting, hvad ni företar, lyckas er. Jag har alltså misstagit mig, när jag talade om er. För öfrigt rörde det sig om pappa Savons barn och icke om edra, eftersom ni icke har några. Men för öfrigt, eftersom allting, hvad ni företar, lyckas er, så är det väl klart, att om ni inga barn har, orsaken härtill är den, att ni icke vill ha några.»

Lesable frågade barskt:

»Hvad angår det er?»

Nu höjde i sin ordning Maze, som retades af den andres ton, sin röst:

»Hvad behagas, hvad menar ni? Jag får bedja er att vara höflig, annars skall ni få med mig att göra.»

Men Lesable darrade af raseri och förlorade alldeles fattningen.

»Herr Maze, jag är icke såsom ni en vacker karl och en stor narr, och jag får en gång för alla bedja er att icke tala till mig, jag bekymrar mig hvarken om er eller era likar.» — Härvid kastade han en utmanande blick på Pitolet och Boissel.

Maze hade genast insett, hvilken öfvervikt lugn ochironi förläna, men då han kände sig sårad i sin fåfänga, ville han träffa sin fiende i hans innersta och svarade därför i beskyddande ton såsom en välvillig rådgifvare, men med en ursinnig blick:

»Min käre Lesable, detta öfverskrider alla gränser. Jag inser fullkomligt er förargelse; det är verkligen mycket obehagligt att förlora en förmögenhet framför allt för en sådan småsak, någonting så enkelt, så lätt. Hör på, om ni icke har någonting däremot, så skall jag gärna, såsom det höfves goda kamrater emellan, hjälpa er med hela historien. Det skall vara gjordt på fem minuter ...»

Han ämnade fortsätta, men träffades i detsamma af gamle Savons bläckhorn, som Lesable kastat i hufvudet på honom. En flod af bläck rann ned för ansiktet på honom och förvandlade honom med förvånansvärd hastighet till en neger. Han störtade mot Lesable med rullande ögon och höjd knytnäfve, men Cachelin ställde sig framför sin måg, mottog den store Maze med utbredda armar, stötte honom åt sidan, tilldelade honom ett par slag och trängde honom mot väggen. Maze gjorde sig med våld lös, ryckte upp dörren och ropade:

»Ni skall få höra af mig.»

Därmed försvann han.

Pitolet och Boissel följde efter. Boissel ursäktade sig för sin overksamhet; han hade säkert slagit ihjäl någon, om han deltagit i kampen.

Så snart Maze åter befann sig i sitt rum, försökte han att tvätta sig ren, men utan att lyckas. Han var öfversköljd med ett slags violett bläck, som anses för outplånligt. Ursinnig och förtviflad stod han framför spegeln och gned ansiktet.

Boissel och Pitolet hade följt honom och gåfvo honom hvarjehanda råd. Den ena ansåg, att han skulle tvätta ansiktet med ren olivolja; den andra påstod, att ammoniak vore det enda riktiga. Därpå skickade de vaktmästaren till apoteket för att inhämta råd. Hanmedförde tillbaka en gul vätska och en pimsten. Men detta medförde intet resultat.

Maze satte sig modfälld ned och förklarade:

»Nu återstår oss ingenting annat att göra än att ordna hederssaken. Jag får bedja er bli mina vittnen och gå till herr Lesable. Jag begär antingen en tillfredsställande ursäkt, eller må vapnen skilja oss emellan.»

Båda mottogo uppdraget och öfverlade om, hvad som var att göra. De hade icke en aning om dylika angelägenheter, men ville icke tillstå detta, och i sin önskan att handla så korrekt som möjligt, stannade de i olika mening om utförandet. Slutligen kommo de öfverens om att rådfråga en korvettkapten, som var kommenderad till ministeriet. Men icke heller han kunde säga dem någonting. Efter något betänkande rådde han dem icke dess mindre till att uppsöka Lesable och bedja honom nämna sina tvänne vittnen.

Då de gingo bort till sin kollegas byrå, blef Boissel plötsligt stående:

»Borde vi icke taga på oss handskar?»

Pitolet tvekade en sekund:

»Ja, kanske!»

Men för att skaffa sig handskar hade de måst gå ut, och med chefen dugde det icke att skämta. De skickade alltså vaktmästaren för att hämta ett urval handskar. Valet af färg drog någon tid. Boissel röstade för svart; Pitolet fann denna färg under närvarande omständigheter icke på sin plats, och de valde violett.

Då Lesable såg de båda behandskade herrarna inträda i sitt rum, lyfte han hufvudet och frågade kort:

»Hvad vill ni?»

Pitolet svarade:

»Vi komma på uppdrag af vår vän, herr Maze, för att uppmana er att antingen bedja om ursäkt för den handling, hvartill ni nyss gjort er skyldig, eller också lämna upprättelse därför med vapen.»

Men Lesable utbrast utom sig af vrede:»Huru, först förolämpar han mig, och sedan vill han till på köpet utmana mig? Hälsa ni honom och säg, att jag föraktar honom, och att det är mig fullkomligt likgiltigt, hvad han gör eller låter.»

Boissel trädde fram:

»Ni tvingar oss härigenom att offentliggöra ett protokoll i tidningarna, hvilket skulle bli mycket obehagligt för er.»

Och Boissel tillade elakt:

»Och detta skulle skada er heder, på samma gång som det torde bli hindrande för er blifvande befordran.»

Lesable såg förskräckt på dem. Hvad var att göra? Han ville vinna tid:

»Mina herrar, inom tio minuter skall ni få mitt svar. Varen goda och vänta mig i herr Pitolets rum.»

Så fort han blifvit ensam, såg han sig omkring, som om han sökt efter hjälp och skydd: »Min Gud, en duell!» Han skulle slåss? Han var dödligt förskräckt, såsom en fredlig man, som ännu aldrig tänkt sig denna möjlighet, aldrig förberedt sig på sådana faror och sinnesrörelser och icke stärkt sitt mod genom att förutse denna händelse. Han ville resa sig upp, men föll med klappande hjärta som förlamad tillbaka i sin stol. Hans vrede och dådkraft hade alldeles försvunnit. Men tanken på ministeriet och på det uppseende, saken skulle väcka, uppkallade hans sjunkande hederskänsla, och som han icke visste, hvilket beslut han skulle fatta, begaf han sig till sin chef för att inhämta hans åsikt.

Herr Torchebeuf blef förvånad och helt bestört. Någon duell ansåg han icke vara nödvändig, han tänkte blott på, att allt detta blott ännu mera skulle störa arbetets jämna gång, och upprepade:

»Jag kan verkligen icke säga någonting, det är en hederssak, som alldeles icke angår mig. Skall jag gifva er ett rekommendationsbref till kommendanten Boue? Han är en man, som besitter erfarenhet i sådana här saker och helt säkert gärna ställer sig till ert förfogande.»Lesable mottog anbudet och begaf sig till kommendanten, som till och med erbjöd sig själf till vittne. En underchef blef det andra.

Boissel och Pitolet, hvilka alltjämt buro handskar, väntade på dem.

Man hälsade högtidligt på hvarandra och slog sig ned. Pitolet tog ordet och redogjorde närmare för saken. Kommendanten hörde på och utlät sig:

»Saken är allvarlig; men det förefaller mig dock, som om den skulle låta ordna sig; allt hänger naturligtvis på, att god vilja icke saknas.»

Han var en skämtsam gammal sjöman, som hade mycket roligt åt alltsammans.

Och en lång öfverläggning vidtog, hvarunder fyra förslag till bref efter hvarandra uppsattes, emedan ursäkter måste göras från båda hållen. Om herr Maze förklarade, att hvarje afsikt att förolämpa varit honom fjärran, så skulle herr Lesable gärna medgifva, att han gjort orätt i att slunga bläckhornet och ville bedja om ursäkt för sin obetänksamma handling.

Och de fyra fullmäktige återvände till sina hufvudmän.

Möjligheten af en duell skrämde Maze på det allra lifligaste, ehuru han var beredd på, att hans motståndare skulle försöka draga sig tillbaka. Han satt framför sitt skrifbord och betraktade växelvis, sina båda kinder i en af dessa små tennspeglar, som alla tjänstemän ha liggande i sina skrifbordslådor.

Han läste brefvet, som man lade framför honom, och förklarade med synbar tillfredsställelse:

»Det förefaller mig, som om hederns fordringar blifvit uppfyllda. Jag är beredd att skrifva under.»

Lesable å sin sida hade utan vidare invändningar mottagit sina vittnens förslag. Han yttrade blott:

»Eftersom detta är er åsikt, kan jag naturligtvis blott instämma.»

Och de fyra fullmäktige sammanträdde ånyo.Brefven utbyttes. Man hälsade högtidligt på hvarandra, och då saken var klar, skildes man åt.

I byrån härskade en ovanlig upphetsning. Tjänstemännen sprungo från den ena dörren till den andra och frågade hvarandra i korridorerna efter nyheter.

Då man fick veta, att saken var bilagd i godo, inträdde allmän besvikenhet.

Men då allt var öfverståndet, dök en ny svårighet upp, väckt till lif af Boissel. Hur skulle de båda motståndarna bete sig mot hvarandra, när de råkades. Skulle de hälsa på hvarandra? Skulle de bära sig åt, som om de icke kände hvarandra? Och nu gjorde man upp, att de skulle liksom af en händelse stöta tillsammans i chefens byrå, och att de där i herr Torchebeufs närvaro skulle utbyta några artiga ord.

Denna ceremoni ägde genast rum. Därpå lät Maze hämta en droska och for hem för att anställa rentvagningsförsök.

Lesable och Cachelin gingo hem till sig, ursinniga på hvarandra, och utan att yttra ett ord, liksom om de ömsesidigt voro skuld till saken. Då Lesable kommit in i sin våning, slog han hatten i byrån och ropade till sin hustru:

»Nu har jag då fått nog af historien, nu har jag också fått en duell på halsen för din skull!»

Hon såg förvånad och bestört på honom:

»En duell? Hvarför?»

»Emedan Maze har förolämpat dig och därigenom äfven mig.»

Hon trädde närmare:

»Mig! På hvad sätt?»

Han hade ursinnig kastat sig i en stol och svarade:

»Han har förolämpat mig. Mer behöfver icke sägas.»

Men hon ville veta det:

»Jag fordrar, att du upprepar, hvad han sagt.»

Lesable rodnade och stammade.»Han har sagt mig — han har yttrat sig — om din ofruktsamhet.»

Hon blef till en början förskräckt, men därpå fattades hon af ett fruktansvärdt raseri; den fäderneärfda grofheten kom till utbrott hos henne, och hon utbrast:

»Jag, jag skulle vara ofruktsam, hvad vet den där lymmeln väl därom. Ofruktsam med dig, ja, emedan du icke är någon man, men om jag hade gift mig med någon annan, hör du, skulle jag redan haft barn. Ja, prata du. Jag har just råkat vackert ut, som gift mig med en sådan som du. Och hvad svarade du:

Lesable blef helt förskräckt öfver detta plötsliga oväder och stammade:

»Jag örfilade upp honom.»

Hon såg förvånad på honom:

»Och hvad gjorde han?»

»Han skickade mig sina vittnen!»

Nu blef hon intresserad för historien, emedan hon likt kvinnor i allmänhet tycka om dramatiska händelser. Hon betogs af en viss aktning för denne man, som ville våga sitt lif för henne, och hon frågade plötsligt, helt hastigt vorden vekare till sinnes:

»Och när skall ni slåss?»

Han svarade lugnt:

»Vi skola icke slåss. Vittnena ha bilagt saken, Maze har bedt om ursäkt.»

Hon såg på honom och utropade föraktfullt:

»Ah, man förolämpar mig i din närvaro, och du håller till godo och slåss icke. Du är således till på köpet en kujon!»

Detta gjorde honom utom sig:

»Jag befaller dig att hålla munnen. Jag vet bättre än du att skydda min heder. Här är för öfrigt Mazes bref. Läs det själf ...»

Hon tog papperet, slöt sig till alltsammans och sade leende:

»Också du har väl skrifvit ett bref? Ni voro likarädda den ena för den andra. Ack, huru fega männen ändock äro! Om vi kvinnor ändå voro i ert ställe! Summan af hela historien är, att jag blifvit förolämpad, jag, din hustru, och det kan du vara belåten med. Nu förundrar det mig icke längre, att du icke kan få några barn. Bland kvinnor är du lika slapp som bland männen. Jo, jag har just råkat ut för en riktig odugling.»

Hon hade plötsligt anlagt sin fars röst och rörelser, en gammal underofficers skarpa ton och råa uppträdande.

Hon stod framför honom med händerna i sidorna, stor, stark, kraftig, med rundt bröst, rödt ansikte, djup, skälfvande röst, blodet hade stigit upp i hennes friska, vackra kinder, och sådan blickade hon ned på denna lilla, bleka, en smula skalliga, slätrakade man med det korta advokatskägget. Hon intogs af en lust att strypa honom, att slå honom till döds.

Hon upprepade:

»Du duger till ingenting, till och med såsom tjänsteman krypa alla upp på dina axlar.»

Dörren öppnades. Cachelin, som blifvit ditlockad af larmet af rösterna, trädde in och frågade:

»Hvad står på?»

Hon vände sig om:

»Säg den där harkranken sanningen.»

Och då Lesable såg upp, märkte han plötsligt, huru lika de voro hvarandra. Det föreföll honom, som om en slöja blifvit ryckt från hans ansikte, och att de nu visade sig för honom, sådana de verkligen voro, far och dotter, af ett och samma blod, af samma gemena, grofva ras. Och han kände sig som fördömd öfver att vara tvungen att tillbringa hela sitt lif jämte dessa båda.

Cachelin förklarade:

»Om du åtminstone kunde låta skilja dig. Vidare angenämt är det i sanning icke att ha en kapun till man».

Vid dessa ord var Lesable med ett språng på benen. Han gick fram mot sin svärfar och röt ursinnig:

»Ut! Ut! Detta är min våning. Jag kastar ut dig!»Därpå fattade han en medicinflaska på byrån och svängde den öfver sitt hufvud, färdig att kasta den.

Cachelin blef rädd och vek tillbaka med orden:

»Hvad kan ha kommit åt honom?»

Men Lesables vrede var icke svalkad därmed. Detta var för mycket. Han vände sig mot sin hustru, som fortfarande såg på honom och tycktes en smula förvånad öfver hans raseri. Sedan han satt flaskan ifrån sig vrålade han:

»Och du! Och du!»

Men som han icke visste, hvad han vidare skulle säga, förblef han stående framför henne med af raseri vanställda drag.

Hon började skratta.

Detta skratt retade honom på nytt och gjorde honom utom sig. Han störtade emot henne, fattade henne med vänstra handen och gaf henne med den högra ett par fruktansvärda örfilar. Hon vek, kippande efter andan och utom sig af förskräckelse, tillbaka, stötte mot sängen och föll baklänges i den. Han släppte henne icke, utan fortsatte att slå. Plötsligt reste han sig upp helt utmattad och andfådd samt stammade, skamsen öfver sin brutalitet: »Det har du för ... Det har du för ...»

Men hon rörde sig icke, som om han hade dödat henne. Hon blef liggande på rygg och höll handen för ansiktet. Han närmade sig henne en smula förlägen och frågade sig, hvad som nu skulle inträffa. Han väntade, till dess hon skulle taga bort händerna, så att han skulle få se, hvad som försiggick inom henne. Efter några minuter ökades hans beklämning, och han mumlade:

»Cora, Cora, hör på, Cora.» Hon svarade icke och rörde sig icke. Hur kunde det vara med henne, hvad hade händt, och, framför allt, hvad skulle han göra?

Som hans raseri slocknat lika fort, som det blossat upp, betogs han af ett djupt förakt för sig själf. Han hade slagit en kvinna, sin egen hustru, han, den kloke, kalle mannen, han, med sin goda uppfostran, han, somalltid höll hufvudet upprätt. Och när nu bakslaget inträffade, blef han vek till mods och ville bedja henne om förlåtelse, kasta sig på knä och kyssa dessa röda kinder, som han nyss slagit. Försiktigt vidrörde han med fingerspetsen en af hennes händer, som hon tryckte mot ansiktet. Hon tycktes ingenting känna. Han smekte henne och klappade henne som en hund, som man nyss agat. Hon märkte det icke. Därpå sade han ånyo:

»Så hör då, Cora, Cora. Det var orätt af mig. Så hör då!»

Hon tycktes vara död. Då försökte han lyfta undan hennes hand. Det gick helt lätt, och han blickade in i hennes öppna ögon, som oroligt stirrade emot honom. Då började han på nytt:

»Så hör då, Cora, jag lät vreden hänföra mig, men din far hade också drifvit mig till det yttersta. På det viset förolämpar man ingen man.»

Hon svarade honom icke, som om hon icke hört honom. Då visste han icke, hvad han skulle säga, och icke hvad han skulle göra. Han kysste henne på halsen, och då hon satte sig upp, såg han i hennes öga blänka en tår, en stor tår, som gjorde sig fri och rann nedför kinderna. Och plötsligt började det rycka i hennes ögonlock.

Då öppnade han armarna och kastade sig mot sin hustrus bröst. Med sina läppar förde han hennes hand åt sidan, kyste henne öfver hela ansiktet och bad:

»Stackars Cora, vill du då inte förlåta mig? Förlåt mig, jag ber dig så innerligt därom!» Hon grät alltjämt, utan snyftningar såsom i den djupaste smärta. Han tryckte henne mot sitt bröst och hviskade alla smekord, han kunde hitta på, i hennes öra. Det tycktes till slut göra intryck på henne. Hon upphörde att gråta, och de förblefvo liggande omfamnande hvarandra.

Då de åter stego upp, hade han återfått sitt vanliga ansiktsuttryck och sin vanliga röst, som om ingenting händt. Men hon talade mycket vekare med honom, i en ömmare ton än eljest och blickade nästan kärleksfullt på sin man. Han å sin sida sade:

»Din far är ensam, han leds. Du bör gå efter honom. För öfrigt är det redan matdags.»

Hon gick.Klockan var verkligen sju, och jungfrun anmälde, att maten stod på bordet. Därpå visade sig Cachelin åter leende helt lugnt med sin dotter. Man satte sig till bords, och de pratade denna kväll förtroligare med hvarandra än på länge alldeles som om någon lycka händt dem.

*

V

Men deras oupphörligt nyväckta, men alltjämt grusade förhoppningar blefvo icke uppfyllda. Månad efter månad ökades, trots Lesables ihärdighet och hans hustrus tillmötesgående, deras modlöshet. Alltjämt förebrådde den ena den andra olyckan, och den förtviflade mannen, som blifvit trött och mager, måste jämte allt annat fördraga Cachelins grofheter, hvilken under detta husliga krig numera blott kallade honom »herr Tupp», sannolikt som en erinran af den dag, då han varit nära att få en flaska i hufvudet för ordet »kapun».

Hans dotter och han spelade instinktmässigt under samma täcke, emedan tanken på den stora förmögenhet, som alltjämt sväfvade så nära deras ögon, men som de icke kunde gripa fatt i, alltjämt upphetsade dem. De visste icke, hvad allt de skulle hitta på för att förödmjuka och såra den olycklige man, som var skulden till deras olycka.

Hvarje dag sade Cora, när de satte sig till bords:

»Vi ha blott föga att äta. Ja, om vi voro rika, skulle det vara annorlunda, jag rår icke därför.»

När Lesable gick till byrån, ropade hon efter honom:

»Tag ditt paraply med dig, så att du icke förstör dina kläder. Jag rår icke för, att du alltid kommer att förbli en stackars skrifvare.»

Så ofta hon själf skulle gå ut, underlät hon icke att utropa:»Ingen kan tänka sig, hvad jag känner, när jag tänker på, att jag nu skulle kunna fara i min egen vagn, om jag hade en annan man.»

Beständigt, vid alla tillfällen tänkte hon därpå, fann en förebråelse för sin man, kastade en förolämpning i ansiktet på honom, sköt skulden på honom ensam och gjorde honom ansvarig för, att de inte fingo penningarna.

Slutligen förlorade han en kväll tålamodet och utbrast:

»För tusan böflar! Vill du då ändtligen en gång hålla munnen! Ditt fel är det, ditt ensamt, att vi icke ha några barn, ty jag har ett.»

Han ljög. Allting annat var honom kärare än denna utan uppehåll upprepade förebråelse, att han var oförmögen.

Först såg hon helt förvånad på honom för att läsa sanningen i hans ögon; därpå förstod hon, hvad som försiggick

inom honom, och yttrade föraktfullt:

»Har du ett barn?»

Han svarade fräckt:

»Ja, en son. Jag låter uppfostra honom i Asnières.»

Hon svarade med lugn röst:

»Godt, då skola vi besöka honom i morgon, så att jag kan få se honom.»

Han rodnade upp öfver öronen och stammade:

»Ja, gärna för mig.»

Morgonen därpå steg hon upp klockan sju, och då han blef förvånad häröfver, svarade hon:

»Ja, skola vi då icke besöka ditt barn? Du lofvade mig ju det i går kväll. Skulle du kanske icke ha något längre i dag?»

Han hoppade hastigt ur sängen:

»Mitt barn skola vi icke fara till, men till en läkare, och han skall säga dig, hvari felet ligger.»

Hon svarade, säker på sig själf:

»Det vill jag gärna göra.»

Cachelin åtog sig att framföra sin mågs sjukanmälan i ministeriet. Och makarna Lesable, som hos enapotekare i grannskapet hört sig för efter en specialist, ringde på bestämd timme på dörren hos dr Lefilleul, som författat flera böcker angående »Äktenskapets hygien».

De inträdde i en liten salong, som var dåligt möblerad och i sin nakenhet, trots det stora antalet stolar, gjorde intryck af att vara obebodt. De satte sig. Lesable var mycket nervös, han darrade, han skämdes. Ändtligen kom deras tur, och de trädde in i ett slags byrå, där en liten, tjock herre mottog dem.

Han väntade på, att de skulle uppgifva anledningen till deras besök. Men Lesable, som var röd ända till hårfästet, vågade icke tala. Då beslöt hans huslru sig därför och sade med lugn röst:

»Vi ha kommit till er, emedan vi icke ha några barn, och en stor förmögenhet beror därpå.»

Konsultationen varade länge och var mycket pinsam och noggrann. Cora tycktes icke känna sig det minsta generad och besvarade läkarens frågor såsom en kvinna, som offrar sig för högre intressen.

Läkaren hade nära en timme utfört sina undersökningar på de unga makarna, men yttrade fortfarande ingenting. Slutligen sade han:

»Jag kan icke finna någonting abnormt eller någon egendomlighet af något slag. Fallet är för öfrigt ganska vanligt. Det är samma förhållande med kroppen som med karaktären. När vi så ofta se, att ett äktenskap är olyckligt, emedan karaktärerna icke passa ihop, så är det väl ingenting förvånansvärdt att träffa andra, som förblifva barnlösa, emedan makarna i fysiskt afseende icke lämpa sig för hvarandra. Ni, min bästa fru, förefaller mig alltigenom frisk och duglig för moderskapet. Er herr man däremot är, ehuru jag icke kan upptäcka någon oregelbundenhet hos honom, kanske en smula klen, hvilket måhända just beror på hans glödande ifver att bli far. Tillåter ni, att jag undersöker er?»

Lesable drog oroligt af sig rock och väst, och doktorn höll en lång stund örat mot tjänstemannensbröstkorg och rygg. Därpå knackade han noga på honom från magen ända upp till halsen och öfver hela ryggen ända upp till nacken. Han konstaterade en obetydlig oregelbundenhet i hjärtverksamheten och ansåg, att lungorna icke voro alldeles taktfasta.

»Ni måste sköta er, ni måste ägna uppmärksamhet åt ert hälsotillstånd. Det är visserligen ingenting annat än

blodbrist och svaghet, men hvad som i dag saknar betydelse, kan vid något tillfälle bli ödesdigert.»

Lesable var blek af oro och utbad sig förhållningsregler för sitt lefnadssätt. Han erhöll också mycket noggranna sådana; han skulle hvarje dag äta rått kött, dricka buljong, taga sig motion och hvila sig på denna samt hela sommaren andas landsluft. Doktorn gaf honom därpå ytterligare några råd och nämnde några medel, som ofta användas med lycklig utgång.

Konsultationen kostade fyratio francs.

Då de åter stodo på gatan, yttrade Cora med undertryckt raseri, tänkande på framtiden.

»Jo, jag har då minsann råkat riktigt väl ut!»

Han svarade icke. Ångesten förtärde honom, och han öfvertänkte hvarje ord, som läkaren sagt. Hade han icke dolt någonting för honom? Ansåg han honom icke redan för förlorad? Nu tänkte han alls icke mera på arfvet och på barnet, nu gällde det blott hans eget lif. Det föreföll honom, som om han hörde ett slags pipande i sina lungor, och som om han kände sitt hjärta slå häftigare. Då de gingo genom Tuilerierna, fick han ett anfall af svaghet och måste sätta sig. Hans hustru blef stående och betraktade honom med föraktfullt medlidande. Han andades med svårighet och öfverdref den lindriga andnöd, som inställt sig till följd af sinnesrörelsen. Därunder räknade han med vänstra handen på högra handleden.

Cora vandrade otålig af och an och frågade:

»Är du snart färdig med dina dumheter?»

Han reste sig då som ett offerlamm.Då Cachelin erfor utgången af undersökningen, lämnade han sitt raseri fritt lopp. Han vrålade:

»Vi äro således lurade! Vi äro således lurade!»

Därvid blickade han så ursinnigt på sin måg, som om han varit färdig att äta upp honom.

Lesable hörde ingenting och såg ingenting, han tänkte blott på sin hälsa, på sitt lif. Gärna för honom fingo de gorma, de där båda, far och dotter, de sutto ju icke i hans skinn, och sitt eget skinn ville han rädda.

Nu stodo idel medicinflaskor på bordet, och vid hvarje måltid tog han omsorgsfullt den föreskrifna dosisen under sin svärfars hånskratt och sin hustrus stilla leende. Oupphörligt såg han sig i spegeln och lade handen mot hjärtat för att räkna hjärtslagen. Därpå lät han bädda åt sig i ett mörkrum, som de använde till garderob, emedan han undvek all närmare beröring med Cora.

Nu kände han mot henne någonting, som liknade fruktan, hat och förakt med en tillsats af äckel. Nu foreföllo honom alla kvinnor såsom vidunder, vilda djur, som blott äro skapade för att döda männen. Och han tänkte på faster Charlottes testamente knappt mera än som på en lycka, som man måste köpa sig med döden.

Månader gingo. Det återstod blott ett år till den kritiska tidpunkten.

Cachelin hade upphängt en jättekalender i matsalen, och på denna strök han hvarje morgon ut en dag, och raseriet öfver, att han ingenting kunde uträtta, förtviflan öfver, att hoppet vecka efter vecka gäckade dem, raseriet vid tanken på att fortfarande behöfva pina sig på byrån, och därefter vara nödsakad att draga sig fram ända till döddagar på eländiga tvåtusen francs i pension, förmådde honom till häftiga vredesutbrott, som många gånger, voro nära att öfvergå till våldsamheter.

Han kunde icke längre se Lesable, utan att han kände en oöfvervinnelig lust att slå honom, att prygla honom, att trampa honom under fötterna. Han hatadehonom fanatiskt, och hvarje gång Lesable öppnade dörren och trädde in, föreföll det honom, som om en tjuf trängde sig in, hvilken bestulit honom på en helig klenod, ett familjearf.

Lesable lefde fortfarande skild från sin hustru, som om de numera icke tillhörde hvarandra. Han undvek till och med, skamsen och orolig, hennes blickar.

Cachelin frågade hvarje dag:

»Nå, har din man beslutit sig?»

Hon svarade:

»Nej, pappa.»

Vid kvällsbordet ägde pinsamma uppträden rum. Cachelin upprepade oupphörligt:

»När en man icke är en man, vore det mycket bättre, att han själfdog, så att en annan kunde få plats i hans ställe.»

Lesable tog sin medicin och svarade icke.

Ändtligen utbrast en dag hans svärfar:

»Hör på; om du nu icke snart företar dig någonting annat, eftersom du ju nu i alla fall känner dig bättre, så vet jag, hvad min dotter har att göra.»

Svärsonen, som kände på sig, att en ny förolämpning hotade, riktade en frågande blick på honom, och Cachelin fortfor:

»Hon behöfver ju helt enkelt blott taga en annan! Och du kan min själ, prisa dig lycklig öfver, att hon icke gjort det för länge sedan. När man fått en sådan stackare som du till man, då är allt tillåtet.»

Lesable svarade bleknande:

»Jag hindrar henne icke från att följa dina råd.»

Cora slog ned ögonen, och Cachelin hade en obestämd förnimmelse af, att han denna gång gått för långt, och han var därför också en smula förlägen. —

När de befunno sig i ministeriet visade sig de båda männen tämligen eniga. Det var, som om de slutit ett hemligt förbund att dölja sina husliga stridigheter för sina kamrater. De kallade hvarandra: »Min käreCachelin», »min käre Lesable» och låtsades, som om de lefde lyckliga och belåtna med hvarandra.

Lesable och Maze iakttogo å sin sida gent emot hvarandra det formellt höfliga uppförande, som vanligen äger rum mellan två personer, som varit nära att slåss med hvarandra. På grund af den misslyckade duellen, som likväl injagat en viss förskräckelse hos dem båda, inträdde i deras umgänge en öfverdrifven höflighet och en synnerlig högaktning, kanske till och med en hemlig önskan efter ett närmande, i den tysta farhågan, att de ännu en gång skulle komma i lufven med hvarandra.

Man betraktade och bedömde deras uppförande mot hvarandra såsom passande för personer, som haft en hedersaffär sins emellan. De hälsade på hvarandra redan på långt håll och med värdigt allvar och sänkte hattarna djupt för hvarandra. De växlade likväl aldrig ett ord, emedan ingen ville taga första steget. Men en dag blef Lesable helt hastigt inkallad till chefen och för att visa sin ifver, sprang han genom korridoren; därvid rände han i ett hörn helt häftigt mot en annan tjänsteman, som kom från motsatt håll. Det var Maze. Båda veko tillbaka, och Lesable frågade hastigt, en smula förlägen, men mycket höfligt:

»Jag gjorde väl icke illa er, herr Maze?»

Herr Maze svarade:

»Visst inte, herr Lesable.»

Från och med detta ögonblick ansågo de det för passande, att när de mötte hvarandra, utbyta ett par ord. Därvid täflade de med hvarandra i artighet, och på detta sätt uppstod snart ett slags intimitet, som blott inskränktes af en viss tillbakadragenhet liksom mellan två personer, som misskänt hvarandra, men som någonting visst hindrar att tillstå det för hvarandra. Slutligen blefvo de goda kamrater.

Nu pratade de ofta med hvarandra, när de möttes i registratorns rum för att inhämta nyheter. Lesable lade en smula sordin på sin byråkratiska stramhet,och Maze å sin sida mildrade en smula sitt världsmannasätt. Cachelin blandade sig ofta i deras samtal, och det goda förhållandet syntes honom mycket lämpligt. Då och då mumlade

han med en blick på sin svärson:

»Det är åtminstone en karl!», när den storväxte tjänstemannen med rak hållning gick därifrån.

Då de en eftermiddag alla fyra voro samlade inne hos registratorn, och blott den gamla Savon förblef sittande vid sin pulpet, som han aldrig lämnade, brast plötsligt hans stol sönder, tydligen på skämt söndersågad af någon af tjänstemännen, och den gode mannen föll med ett skri till golfvet. De andra tre störtade fram.

Expedienten sköt ånyo skulden på kommunarderna. Maze ville nödvändigt undersöka den skadade kroppsdelen. Cachelin och han försökte till och med bära ut gubben för att förbinda honom, som de sade. Men han värjde sig förtviflad och ropade, att ingenting fattades honom.

Då munterheten lagt sig, sade Cachelin plötsligt:

»Vet ni hvad, herr Maze, nu då vi börjat trifvas så bra tillsammans, borde ni verkligen komma och spisa middag hos oss en söndag! Det skulle bereda oss alla stort nöje, min måg, mig och min dotter, som redan känner er till namnet, emedan man hos oss talar mycket om byrån. Hvad säger ni om saken? Hm?»

Lesable instämde i sin svärfars inbjudning:

»Kom ni, det skulle bereda oss en verklig glädje.»

Maze tackade med ett förläget leende, emedan han tänkte på alla de rykten, som löpte omkring.

Cachelin var emellertid enträgen:

»Nå, det är således öfverenskommet?»

»Ja, jag får tacka så mycket.»

Då de kommo hem, sade Cachelin till sin dotter:

»Du vet det ännu icke, hör därför noga på: om söndag kommer herr Maze och spisar middag hos oss!»

Cora blef förvånad och stammade:

»Herr Maze? Jaså!»

Och hon blef eldröd i ansiktet utan att veta hvarför. Hon hade så ofta hört talas om honom, om hanssätt, om hans framgångar, ty han gällde i ministeriet för att vara mycket företagsam och oemotståndlig. Därför hade också önskan att få göra hans bekantskap för länge sedan vaknat inom henne. Cachelin fortfor, i det han gnuggade sig i händerna:

»Du skall få se, att det är en duktig karl, och en vacker karl till på köpet, stor som en kyrassiär, icke en sådan där en som din man.»

Hon svarade ingenting och var förlägen, för att man skulle kunna tänka, att hon hade drömt om honom.

Middagen anrättades med lika stor omsorg, som man en gång nedlagt på en liknande måltid till Lesables ära. Cachelin föreskref de olika rätterna. Han ville, att allting skulle vara mycket godt. Och liksom om i hans hjärta hade vaknat en stilla förhoppning, var han gladare och lugnare till mods liksom i en förkänsla af, hvad som däraf skulle komma att blifva följden. Hela söndagsmorgonen öfvervakade han ifrigt förberedelserna, under det att Lesable måste bearbeta ett viktigt mål. Det var i första veckan af november och nyårsdagen stundade.

Klockan sju infann sig Maze vid mycket godt humör. Han trädde in, som om han varit hemma hos sig, gjorde en bugning och räckte Cora en stor bukett med rosor, i det han i en sällskapsmänniskas familjära ton yttrade:

»Min bästa fru, det förefaller mig nästan, som om jag redan kände er, ty sedan flera år tillbaka har er far talat om er.»

Då Cachelin såg törnrosorna, utbrast han:

»Ack, detta är nobelt!»

Och hans dotter kom att tänka på, att Lesable icke haft med sig några blommor, då han första gången var bjuden på middag hos dem. Den vackre tjänstemannen tycktes vara vid mycket godt lynne och skrattade glädtigt, liksom en person, hvilken för första gången hälsar på hos goda vänner, och sade i tysthet Cora hvarjehanda artigheter, så att hon rodnade.

Han fann henne eftersträfvansvärd och hon honom tilldragande. Då han gått, frågade Cachelin:»Nå, är det där icke något till karl. Han måste i sanning ha storartad framgång.»

Cora var mindre meddelsam, men hon medgaf, att hon fann honom mycket älskvärd.

Lesable var mindre nedslagen än vanligt. Han medgaf, att han förut misskänt honom.

Maze kom under närmaste tiden blott då och då på besök, men längre fram ganska ofta. Han gjorde sig allmänt omtyckt. Man rent af drog honom in i huset och skämde bort honom till på köpet. Cora lagade honom de rätter, han tyckte mest om, och de tre männen voro snart ett hjärta och en själ, så att de knappt mera lämnade hvarandra. Den nya vännen tog familjen med på friplatser på teatern, som han fick af bekanta inom pressen. Man återvände hem på natten till fots genom de människouppfyllda gatorna till det hus, där Lesables bodde. Maze och Cora gingo framför med jämna steg, sida vid sida, liksom två varelser, som äro skapade att gemensamt vandra genom lifvet. De talade halfhögt, ty de förstodo hvarandra utmärkt. Då och då hördes plötsligt ett undertryckt skratt, och därpå vände den unga frun sig om för att kasta en blick på sin far och sin man.

Cachelin betraktade dem med välvilliga ögon och förklarade ofta, utan att tänka på, att han talade med sin måg:

»De ta sig bra ut. De passa för hvarandra.»

Lesable svarade helt lugnt:

»De äro af nästan samma storlek.»

Och han var lycklig öfver, att hans hjärta slog mindre hårdt, att han mindre ofta kände af sin andtäppa, när han gick fort, att han kände sig friskare, och småningom minskades hans hat mot svärfadern, hvilkens förolämpande utgjutelser också började upphöra.

På nyåret erhöll han befordran, och han var så lycklig häröfver, att han vid sin hemkomst för första gången på sex månader kysste sin hustru. Hon tycktes bli alldeles förskräckt, nästan generad, som om han hade begått något oanständigt. Därvid kastade hon en blick på Maze,som kommit för att önska nyår. Äfven han tycktes förlägen och vände sig om såsom en som ingenting vill se.

Men snart blef Cachelin ånyo vid dåligt humör och började antasta sin svärson med sina elaka kvickheter. Han anföll till och med stundom Maze, som om han vore förbittrad äfven på honom för den blott fördröjda katastrofen, som för hvar dag kom allt närmare. Blott Cora var fullkomligt lugn och lycklig och formligen strålande. Det tycktes, som om hon totalt förgätit den dagen, som närmade sig. Mars kom, och alla förhoppningar tycktes ha gått i kvaf, ty den 30:e juli hade tre år förflutit sedan faster Charlottes död.

En tidig vår betäckte jorden med grönska, och Maze föreslog sina vänner att en söndag företaga en promenad vid stranden af Seinen för att plocka violer.

Man for med morgontåget och steg ur vid Maisons-Lafitte, där man genast begaf sig in i parken. Cachelin var denna dag vid ännu sämre humör än vanligt. Tanken på den snart stundande olycksdagen gjorde honom bitter. Äfven Lesable var nedslagen. Han var orolig för att bli våt om fötterna, medan Maze och hans hustru plockade blommor. Sedan några dagar tillbaka föreföll Cora vara lidande, matt och blek.

De blefvo snart trötta och hungriga och gingo därför bort till ett litet värdshus invid en gammal, till hälften kullstörtad kvarn. Och snart stod parisarnas vanliga frukost vid deras utflykter på landet dukad på det med en servet betäckta träbordet i löfsalen nära floden.

Så fort man emellertid spisat en stund, reste sig Cora upp och sprang ned till flodstranden samt höll med båda händerna serveten för munnen.

Lesable frågade oroligt:

»Hvad kan fattas henne?»

Maze blef förlägen, rodnade och stammade:

»Jag vet icke, jag vet icke. Nyss mådde hon alldeles bra.»

Och Cachelin blef sittande helt bestört, med gaffeln högt i luften.Slutligen reste han sig för att se efter sin dotter. Då han böjde sig framåt, fick han se, hur hon stod där med hufvudet lutadt mot ett träd. Då for plötsligen en aning genom hans hufvud, och han föll tillbaka i stolen, i det han förskräckt blickade på de båda männen, hvilka nu båda föreföllo helt slagna. Han betraktade dem forskande med ängsliga blickar och vågade icke tala af beklämning och hopp.

En kvarts timme förgick under djupaste tystnad, därpå visade sig Cora ånyo. Hon var en smula blek och hade svårt för att gå. Ingen framställde några vidare frågor. Alla tycktes gissa sig till en lycklig tilldragelse, om hvilken man icke gärna kunde tala, och brunno alla af ifver efter att få höra den bekräftad. Blott Cachelin frågade:

»Är det bättre med dig?»

Hon svarade:

»Ja tack, det var ingenting farligt alls. Men vi fara väl hem tidigt, jag har en smula migrän?»

Och då de lämnade värdshuset, tog hon sin mans arm, som ville hon därmed antyda en hemlighet, som hon dock icke vågade ansvara för. På stationen Saint-Lazare skildes man åt. Maze föregaf ett angeläget ärende, som han alldeles förgätit, hälsade och försvann.

Så snart Cachelin blifvit ensam med sin dotter och svärson, frågade han:

»Hvad var det med dig under frukosten?»

Till att börja med ville Cora icke svara, men slutligen yttrade hon efter någon tvekan:

»Ingenting att tala om, jag mådde illa.»

Hon gick vidare en smula matt, men med ett leende på läpparna. Lesable kände sig icke riktigt väl till mods. En mängd stridiga tankar sysselsatte honom: törsten efter rikedom, ett stilla raseri, blygsel, som han icke ville tillstå för sig själf, feghet, och allt detta samverkade så, att han föreföll sig själf som en slumrande, hvilken på morgonen kniper ihop ögonen för att icke se den första solstrålen, som bryter fram mellan gardinerna och kastaren lysande fläck på bädden. Så fort han åter var hemma, förklarade han, att han måste fullborda sitt arbete och stängde in sig. Då frågade Cachelin sin dotter:

»Du befinner dig i omständigheter, eller hur?»

Hon stammade:

»Ja, jag tror det, sedan två månader tillbaka.»

Knappt hade hon sagt detta, förrän han jublande började springa omkring. Därpå började han dansa ett slags vild dans omkring henne, ett minne från hans garnisonsdagar. Han svängde om med henne trots sin embonpoint, så att hela våningen skakade. Möblerna började vackla, i skänken klingade glasen, och lampan i taket svängde af och an som i kajutan på ett fartyg.

Därpå slöt han sin älskade dotter i sina armar, kysste henne stormande och utbrast:

»Nå, så ha vi då ändtligen kommit så långt. Har du nämnt det för din man?»

Hon mumlade, i det hon plötsligt blef förlägen:

»Nej, ännu icke, jag skall dröja därmed.»

Men Cachelin utbrast:

»Godt, jag märker nog, att det är pinsamt för dig. Men jag skall göra det, jag.»

Och han skyndade in till sin måg. Då Lesable såg honom inträda, sprang han upp. Den andre gaf honom icke tid att tänka:

»Vet du, att din hustru är i omständigheter?»

Den öfverrumplade mannen förlorade fattningen:

»Huru? Hvad säger du? Cora?»

»Jag säger, att hon är i omständigheter, hör du?»

Och i sin glädje tog han honom i hand, tryckte den, skakade den af alla krafter. Därpå upprepade han:

»Nå, Gud vare tack och lof, att ni ändtligen hunnit så långt. Nu äro pengarna våra!»

Och han slöt honom i sina armar, i det han utbrast:

»Tänk dig bara, mer än en million!»

Och han började dansa. Därpå sade han plötsligt:

»Men så kom då, hon väntar ju på dig. Gif henne åtminstone en kyss!»Därmed fattade han honom i axlarna och sköt honom framför sig, så att han kom instörtande som en bomb i rummet, där Cora stannat helt orolig. Så fort hon fick se sin man, vek hon tillbaka. Han stannade framför henne, blek och med en min som en domare framför en anklagad. Slutligen sade han:

»Du tyckes hysa goda förhoppningar?»

Hon svarade med darrande röst:

»Ja, jag gör så.»

Men Cachelin slog armarna om dem båda och tryckte dem mot hvarandra, i det han ropade:

»Seså, för tusan, kyssen då hvarandral Ni har i sanning all möjlig anledning att göra det.»

Och då han släppt dem igen, förklarade han, emedan han i sin glädje icke mera visste, hvad han sade:

»Se så, nu är spelet vårt. Och nu, Léopold, nu köpa vi ett landställe, så att du snart blir frisk igen.»

Lesable darrade. Hans svärfar fortfor:

»Därpå bjuder ni herr Torchebeuf och hans fru ut till oss, och som underchefen ju snart är pensionsmässig, kan du bli hans efterträdare!»

Medan Cachelin talade, såg Lesable allt detta framför sig, såg i andanom sig själf mottagande chefen framför ett nätt litet hus vid flodstranden: han var klädd i hvit väst och bar en halmhatt på hufvudet, och en ljuf känsla bemäktigade sig honom vid denna syn, så att han redan tyckte sig må bättre. Ännu svarade han ingenting, men han log. Och Cachelin fortfor:

»Hvem vet, om icke också vi kunna blifva inflytelserika personer! Kanske du kan bli deputerad. I alla händelser kunna vi se ståndspersonerna i trakten hos oss och redan börja vräka obs en smula. Du bör hålla dig med en korgvagn och en liten häst, som hvarje dag kör ned dig till stationen. Hvad säger du om det?»

Då väcktes allehanda drömmar om lyx, elegans och komfort till lif i Lesables hjärna, och tanken på, att han själf skulle kunna få åka i en af dessa trefliga små vagnar alldeles som dessa rika människor, som han såofta afundats, bragte honom på höjdpunkten af belåtenhet, så att han utbrast:

»Ja, det vore verkligen trefligt, det har du rätt i.»

Då Cora såg honom besegrad, log hon af rörelse och tacksamhet. Och Cachelin förklarade:

»Nu gå vi, ta mig tusan, på restaurangen och spisa!»

Då de kommo hem igen, voro de alla tre en smula lifvade, och Lesable lade sig, kanske af förbiseende, kanske också af glömska, i sin hustrus tomma bädd. Och under hela natten föreföll det honom, som om hela sängen gungade, stampade, rullade och vräkte som ett skepp. Han blef till och med en smula sjösjuk. Då han vaknade, fann han till sin förvåning Cora i sina armar. Hon öppnade ögonen, log och kastade sig plötsligt, uppfylld af kärlek och tacksamhet, om halsen på honom. Därpå sade hon till honom med denna ljufva röst, som kvinnan stundom använder:

»Om du vill vara riktigt snäll, så går du i dag icke till ditt arbete. Du behöfver ju icke vara så punktlig hädanefter, ty nu äro vi ju rika. Och, vet du hvad, i stället göra vi en utflykt till landet, vi båda ensamma.»

Han kände sig alldeles uthvilad, men det var så mjukt i bädden, att han kände lust att ligga längre. Och den obestämda lyckokänslan lämnade honom icke: »Nu var han rik, oberoende, fri!»

Men plötsligt greps han af ångest och frågade sakta:

»Är du alldeles säker på din sak?»

Hon lugnade honom genast:

»Ja, jag misstar mig minsann icke.»

Men han, som fortfarande var orolig, förklarade:

»Ja, du kanske har rätt; men skall du också hinna ha din nedkomst före den utsatta dagen? Annars kommer man kanske att bestrida vår rätt.»

Vid detta antagande blef hon helt ursinnig, satte sig upp i sängen och utbrast:

»Vi gå genast till notarien.»

Men han ansåg det lämpligast, att de först skaffadesig ett intyg af läkaren, och de begåfvo sig ännu en gång till dr Lefilleul.

Han igenkände dem genast och frågade:

»Nå, hur är det? Har det lyckats?»

De rodnade båda, och Cora stammade:

»Ja, jag tror det.»

Läkaren gnuggade händerna.

»Ja, jag hade just väntat mig det! Det medel jag angaf, hjälper alltid, så framt ingen fullständig oförmögenhet föreligger å endera sidan.»

Han undersökte den unga frun och skref:

»Undertecknad, medicine doktor från medicinska fakulteten i Paris, intygar härmed, att fru Léopold Lesable, född Cachelin, företer alla symptom till ett ungefär tre månaders hafvandeskap.»

Därpå vände han sig till Lesable:

»Nå, och ni? Lungorna och hjärtat?»

Han undersökte honom och fann honom återställd.

Arm i arm med lätta steg gingo de därifrån. Men på vägen fick Léopold en idé:

»Det kanske vore bäst, om du, innan vi gå till notarien, lindade en eller två serveter omkring dig. Det gör saken genast påtagligare».

De begåfvo sig alltså hem, och han hjälpte själf sin hustru vid klädseln. Han lindade serveterna tio hvarf omkring

henne, och då han var nöjd med den verkan dessa åstadkommo, anträdde de färden, och han tycktes rent af vara stolt öfver att få vandra vid hennes sida.

Notarien mottog dem mycket välvilligt, lyssnade till, hvad de hade att anföra, läste intyget, och då Lesable inflikade:

»För öfrigt behöfver man ju blott se på henne!» . . . kastade han en blick på den unga frun.

De väntade oroligt. Ändligen förklarade notarien:

»Godt, huruvida barnet redan är födt eller icke spelar ingen roll. Det är nog, att det finns och är vid lif.»

Deras glädje var så stor, att de omfamnade och kysste hvarandra i trappan. —De tre anförvanterna lefde nu i full harmoni med hvarandra och voro alltid vid godt lynne. Cachelin hade återfunnit hela sin forna jovialitet, och Cora öfverhopade sin man med ömhetsbetygelser. Äfven Lesable hade blifvit helt annorlunda till mods, han var helt belåten med sin värld och en rifvande tjänsteman som förut.

Maze kom alltmera och mera sällan och hälsade på och tycktes icke längre trifvas riktigt väl hos dem. Han blef visserligen alltid väl mottagen, men dock en smula kyligare än förut. Cachelin tycktes till och med hysa ett slags hemlig fiendskap mot den vackra tjänstemannen, som han för några månader sedan med så stor entusiasm infört i sin familj. Han meddelade honom Coras tillstånd, i det han helt kort yttrade:

»Ni vet ju, att min dotter är i omständigheter?»

»Nej. Då ären I väl alla mycket glada!»

Cachelin svarade:

»Ja, det kan ni lita på!»

Cachelin förklarade en kväll helt ursinnig:

»Den där karlen börjar tråka ut mig.»

Och Lesable svarade:

»Ja, i alla händelser vinner han icke vid närmare bekantskap.»

Cora hade slagit ned ögonen. Hon yttrade ingen åsikt. Hon tycktes alltid vara en smula förlägen gent emot den store Maze, och han å sin sida nästan skämdes, när han befann sig i hennes närvaro, betraktade henne icke vidare med ett leende, bjöd henne icke mera på teatern och tycktes betrakta detta en gång så intima umgänge såsom ett nödvändigt ondt.

Men en dag kysste Cora, då hennes man kom hem till middagen, honom med större ömhet än vanligt och hviskade honom i hans öra:

»Du kommer väl icke att gräla på mig?»

»Hvarför skulle jag gräla på dig?»

»Jo, herr Maze var här just nyss, och som jag icke ville tala med honom, sade jag honom, att han icke fickbesöka mig, när du icke var hemma. Han tycktes bli en smula stött.»

Lesable frågade förvånad:

»Nå, hvad sade han?»

»Bah, han sade just ingenting, men tycktes icke riktigt belåten därmed. Du vet väl att det är pappa och du, som infört honom här. Jag rådde icke för det! Därför var jag orolig för, att du skulle bli ond öfver, att jag förbjöd honom huset.»

En känsla af tacksamhet bemäktigade sig honom:

»Du har handlat alldeles riktigt, och jag tackar dig.»

Hon tillade ytterligare:

»Men på byrån måste du låtsas, som om du icke visste något härom, utan bemöta honom som förut. Den enda skillnaden är, att han icke får komma hit vidare.»

Lesable omfamnade sin hustru och sade:

»Du är en ängel! Du är en ängel!» —

*

VI.

Ända tills förlossningen, som ägde rum under sista dagarna af september, inträffade ingenting af betydelse.

Barnet, som var en flicka, kallades Desirée — »den efterlängtade». Självfva dopet skulle emellertid äga rum först på sommaren, på det landställe, de ämnade köpa.

De funno ett sådant i Asnières, vid Seinens strand.

Under vintern inträffade däremot viktiga händelser. Så snart arfvet blifvit dem tillförsäkradt, tog Cachelin afsked. Han sysselsatte sig nu med löfsågning och förfärdigade klockställ, små askar m. m. i oändlighet.

Underchefen, herr Rabot, hade dött. Lesable blef förordnad till hans efterträdare, ehuru han dock ännu ej erhöll titeln, emedan han icke uppnått den erforderliga tjänsteåldern.

Cora hade blifvit en helt annan kvinna,tillbakadragen och höget elegant. Hon hade genast haft för sig klart, hvilka förpliktelser en stor förmögenhet medför.

På nyårsdagen aflade hon visit hos sin chefs hustru och inbjöd henne att stå fadder. Den högtidliga akten ägde rum en strålande junidag.

Hela byrån var inbjuden med undantag af den vackra Maze, hvilken man numera hvarken såg eller hörde af.

Klockan nio väntade Lesable vid stationen, under det en liten groom i livré höll i tömmarna en liten ponny, som var förspänd för en korgvagn. I fjärran pep lokomotivet och kom därpå i sikte med en rad vagnar efter sig. En hel svärm resande strömmade ur. Herr Torchebeuf med sin högst elegant klädda fru steg ur en l:a klass kupé, medan Pitolet och Boissel farit i 2:a. Man hade icke vågat inbjuda gubben Savon; men det var uppgjordt, att man som af en slump skulle möta honom senare och med chefens tillåtelse inbjuda honom att taga del i festen. Lesable skyndade mot sin förman, som föreföll helt liten i sin svarta rock, på hvilken den väldiga hederslegionen tog sig ut som en utslagen röd ros.

Léopold bugade sig strålande och lät paret stiga upp i korgvagnen, därpå skyndade han fram till sina båda kolleger, som blygsamt kommo efter, tryckte deras händer och ursäktade sig för att han icke kunde taga med dem i vagnen, emedan det icke fanns plats där:

»Följ bara kajen åt, så kommer ni snart till mitt hus. Fjärde huset från hörnet. Men skynda er.»

Därpå steg han upp i vagnen, fattade tömmarna och for därifrån, medan betjänten svängde sig upp på baksätet.

Dopakten var alltigenom lyckad. Därpå kom frukosten. Hvar och en fann under sin servet en present. Gudmodern ett armband af massivt guld, hennes gemål en bröstnål med en rubin i, Boissel en plånbok af rysskläder och Pitolet en präktig sjöskumspipa. Fru Torchebeuf lade förlägen och lycksalig det glänsande armbandet om sin tjocka arm, och chefen fäste rubinen på sitt bröst under hederslegionen såsom en annan orden.

Genom fönstret syntes en bred strimma af floden,som i solens strålar tycktes stå i eld och lågor. I början gick allt mycket stelt till, men småningom började stämningen bli animerad. Cachelin släppte lös ett par vågade kvickheter, och man skrattade. Om Pitolet eller Boissel hade yttrat dem, skulle man funnit dem opassande.

Vid desserten bars barnet in och blef vederbörligen kysst af alla gästerna. Det var insvept i en sky af spetsar. Pitolet hviskade i örat på sin granne Boissel:

»Det ser ut som en liten Maze.»

Och dagen därpå spreds detta yttrande i ministeriet.

Emellertid hade klockan blifvit två. Man hade druckit likör, och Cachelin föreslog, att man skulle taga stället i betraktande och därpå företaga en promenad.

Gästerna drogo som i procession genom alla rummen, läto därpå visa sig omkring i trädgården och delade sig slutligen i två afdelningar för promenaden.

Cachelin, som kände sig en smula besvärad af damernas närvaro, tog Boissel och Pitolet med sig till kaféet nere vid stranden, medan fruarna Torchebeuf och Lesable med sina män gingo öfver på motsatta stranden, emedan anständiga fruntimmer ej gärna kunde blanda sig bland de ogenerade lustresandena. Herrarna förde ett allvarligt samtal om tjänsteärenden.

Herr Torchebeuf yttrade härunder till Lesable:

»Det blir alltså den 1 januari.»

Och Lesable svarade:

»Jag vet icke, hur jag nog skall tacka ers nåd.»

Då de vände hemåt igen, fingo de se Cachelin, Pitolet och Boissel, som nästan gräto af skratt, under det att de släpade med sig gubben Savon. De hade funnit honom vid stranden i sällskap med en kokott, uppgåfvo de på skämt.

Gubben försvarade sig helt förskräckt:

»Det är icke sant! Det är alldeles icke sant. Det är icke vackert af er att säga så där; det är alls icke vackert af er.»

Cachelin höll på att förgås af skratt. T. o. m.damerna började skratta. Så upprörd föreföll den gode mannen. Cachelin sade:

»Om herr Torchebeuf icke har något däremot, skulle vi till straff behålla fången till middagen.»

Chefen gaf nådigt sitt bifall, och skämtet fortsattes, under det att gubben Savon alltjämt försvarade sig, helt upprörd öfver de elaka kvickheterna.

Cora och fru Torchebeuf sutto under tälttaket på verandan och betraktade den nedgående solen, som kastade sitt purpur på trädens kronor. Icke en vindfläkt rörde sig. Cora frågade:

»Den stackars herr Savon tyckes ha varit gift med en mycket dålig människa?»

Fru Torchebeuf, som kände byråns enskildheter, svarade:

»Ja, med en fader- och moderlös flicka, som var mycket för ung för honom. Hon bedrog honom med en dålig karl och rymde slutligen med honom.»

Därpå tilläde den tjocka frun:

»Jag sade: med en dålig karl, ehuru jag egentligen icke vet någonting därom. Det påstås, att de älskade hvarandra mycket. I alla händelser är gubben Savon icke vidare förförisk.»

Fru Lesable svarade allvarligt:

»Det är ingen ursäkt. Den stackars mannen är mycket beklagansvärd. Det är samma historia med en vår granne, herr Barbou. Hans hustru förälskade sig i en målare, som tillbragte sommaren här, och for med honom utomlands. Jag kan rakt inte fatta, huru en kvinna kan sjunka så djupt. Enligt min åsikt borde ett särskildt straff införas för sådana som besudla en familj.»

En tjänare anmälde i detsamma:

»Det är serveradt.»

*

Illustratör: *A. Hjelm.*